

Nr 3 • 2007 • årgång 31 • 80 kr

www.sydasien.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

**Islamistiska
arvet efter Zia
ödesdigert
för Musharraf**

SID 10-13

• Indisk strid om utökad kvotering • Utdrag ur Per J. Anderssons nya bok • Ormfolket i Puruliya

Vem är fånigast?

□ Ännu ett vidrigt mordhot har riktats från fundamentalistiska muslimer. Och i Skåne går den hotade, konstnären **Lars Vilks** och myser åt sin konstnärliga "tolvtaggare" som är hans egen beskrivning av uppståndelsen kring rondellhunden Muhammed.

I Dagens Nyheter den 11 september försvarar idéhistorikern **Ronny Ambjörnsson** Vilks önskan om att testa yttrandefrihetens gränser. Men tillägger klokt att det är något djupt problematiskt med Västs Muhammedkarikatyrer, hundteckningar, etc. Ambjörnsson undrar, med rätta, varför det numera är på muslimers bekostnad som dessa tester görs:

"Nu är det inte överheten som skymfas, det är underheten. Man kan invända att denna underhet är överhet på vissa ställen i världen. Men då är det väl där testet ska utföras?"

Precis. Vår export av islamkritik eller islamironi får precis omvänd effekt i länder som Pakistan där militanta muslimer vinner inflytande (se **Rana Rizvis** artikel). Deras framfart stoppas knappast av en skånsk provokation.

Tvärtom. Al-Qaida tar tacksamt emot det hundben som Vilks slängt ut. Lite helig vrede och vips har man mobiliserat ytterligare anhängare.

I Sverige rasar yttrandefrihetskramarna. Med samma heliga vrede som i Pakistan kräver de rätten att rita rondellhundar. Jag vet inte vem som är fånigast.

Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 3/07:

Jubileumsår för indiska kommunister	4
Var tid tolkar 1857 annorlunda	8
Kvoterings i fokus i Indien	10
Musharraf spelar falskt. Rana Rizvi om dramat kring Röda moskén	14
Ajit Roy/CPI(M) hotar fälla regeringen	17
VCDS vänner stödjer dalitskolor	18
Indien – elefanten som började dansa	20
Segerviss regering i Sri Lanka	25
Talibanerna vill förhandla med Karzai	26
Bangladeshs undantagslagar fortsätter	28
Sparsmakat med Gandhi vid grytan	29
Viktigt stöd till nepalesiska läkare	32
Magikerna som besvärjar ormar	34
Läsvärt om Västbengalens jordreformer	38
När inkvisitionen kom till Goa	39
Så uppstod Indiens islamiska riken	39

Omslagsbild: *Umm-e-Hassan, rektor för Jamia Hafsa, madrassa för kvinnliga studenter i anslutning till den av polisen i juli stordragna Röda moskén i Islamabad.*

FOTO: FAISAL MAHMOOD/REUTERS-SCANPIX

SYDASIEN fyller 30 år:

Från politisk bulletin till initierad kulturtidskrift

Död åt Lars! Så skallade nyligen ropen i Pakistan i protest inte mot SYDASIENS redaktör, men väl mot den svenske konstnären **Lars Vilks** infama och grovt antisemitiska så kallade rondellhund med Muhammedhuvud. Något som väl illustrerar hur Sydasien inte längre är en avlägsen region långt borta från Sverige.

Med svenska soldater i Afghanistan och svenska företag som storsatsar i Indien, med indiska och pakistanska musiker som flitigt turnerar i Sverige och där Bollywoodfilm blivit en kultföreteelse bland unga svenskar har samtidigt intresset för och kunskaperna om länderna i södra Asien vuxit betydligt på senare år. Och, som protesterna i Pakistan visar, har man också där nere rätt god koll på vad som händer i Europa.

Helt annorlunda var situationen när tidskriften SYDASIEN (eller Sydasienbulletinen som tidningen hette i början) startade 1977. Då var det problemen som dominerade, med massiv fattigdom, orättfärdiga levnadsvillkor och politiskt förtryck. **Indira Gandhis** undantagstillstånd i Indien åren 1975-77 och de nytilträdna diktatoriska regimerna i Pakistan och Bangladesh var saker som engagerade en ganska liten skara människor i Sverige, bestående av journalister, forskare och biståndsarbetare samt en grupp i Stockholmstrakten boende politiska aktivister från Sydasien.

Redaktörsbyten i början

Tillsammans drog de i gång tidningen helt på ideell grund, och utgivningen roterade mellan två redaktionskommittéer i Stockholm och Malmö/Lund, en tredje redaktion i Göteborg tillkom så småningom. En modell som gjorde många delaktiga i arbetet men som samtidigt skapade dålig kontinuitet och vållade en hel del motsättningar. Det blev nödvändigt att ha en samordnande redaktör, och en sådan tillsattes efter något år.

Revolutionen i Afghanistan 1978 och den påföljande sovjetiska inmarschen vid jultid 1979 skapade dock en allvarlig schism då den dåvarande redaktören **Carl Johan Charpentier**, akademiker i Eslöv med mångårig verksamhet i Centralasien, dröjde alltför länge med att inse hur katastrofal den sovjetiska ockupationen var. Han lämnade jobbet och gav plats åt **Thomas Bibin**, radiojournalist i Göteborg med ett varmt engagemang för utvecklingen i Sri Lanka, och då inte minst för de tamilska plantagearbetarna (de så kallade "indiska tamilerna") som tvångsrepatr-

rades till Indien på 1970-talet.

Thomas är fortfarande SYDASIENS ansvarige utgivare, men redaktörsjobbet – som i huvudsak varit ideellt – lämnade han över hösten 1982 till undertecknad. Jag hade själv inte varit med om att starta tidningen men kommit med i arbetet 1979 då jag gick på Journalisthögskolan i Göteborg. Där i stan formade Thomas och jag tillsammans med bland andra **Stig Hansén**, **Geza Nagy**, **Stina Wassberg** och **Jamil Mustafa** en stark redaktionskommitté som jobbade praktiskt med planering, redigering och montering av vart tredje nummer under många år, också efter det att jag flyttat tillbaka till hemstaden Lund 1981.

Stora framgångar på 80-talet

Det har alltså i år gått 25 år sedan jag tillträdde redaktörsjobbet, strax efter en sexmånaders resa som frilansjournalist till Sri Lanka, Indien, Bangladesh och Burma, en resa som totalt kom att förändra mitt liv då jag i Kolkata (f d Calcutta) träffade mitt livs stora kärlek, rabindrasangheet-sångerskan **Bubu Munshi**, från en av stadens stora konstnärsfamiljer. Redaktörskapet för SYDASIEN har sålunda sammanfallit med vårt familjeliv tillsammans i Lund, med avbrott för långa sejourer till vår andra hemstad Kolkata. Vi har genom åren arrangerat en lång rad kulturella aktiviteter med konserter och Tagoreprogram, danskurser för barn, rikshacykling, föreläsningar och inte minst regelbundet firande av Durga Puja i Lund.

Tidningen har utvecklats mycket under detta kvartssekel. Under 1980-talet nådde vi stor framgång, upplagan växte både bland privatpersoner som på bibliotek och institutioner. Höjdpunkten, som vi dessvärre inte senare lyckats återkomma till, kom i samband med firandet av *Festival of India in Sweden* 1987, då **Johan Tell** (numera på Vagabond) ansvarade för produktionen av ett utomordentligt specialnummer av SYDASIEN, med texter av Sveriges främsta Sydasienkännare.

Viktig för Sida

Det var också en tid då biståndsorganet Sida ansåg tidningen vara så viktig att man prenumererade på 50 ex för att dela ut till sina handläggare som jobbade med Indien, Pakistan, Bangladesh och Sri Lanka. Flera fackförbund med internationell verksamhet gjorde likadant. Och resebyrå Läs och Res köpte prenumerationer åt sina då ännu ganska få resenärer destinerade till Indien.

Vårt anscende växte också alltmer i och

SYDASIENS redaktion våren 1998, bestående av Lars Eklund, Katarina Sandström Blyme och Zac O'Yeah, i samband med ett redaktionsmöte på Arbetets Museum i Norrköping.

med att innehållet kom att präglas av hög kvalitet. Detta tack vare att vi, trots vår ideella inriktning och utan att egentligen anstränga oss, lyckats få de mest kompetenta Sydasienkännarna i Skandinavien, journalister så väl som forskare, att regelbundet vilja publicera sig i SYDASIEN. Initerade texter om politik och kultur i de åtta länder som vi definierat som Sydasien har varit legio, och därtill kommer vår emeritusjournalist **Ajit Roy** i Kolkata, som på ett lysande sätt förklarar det politiska skeendet i Indien i samtliga nummer av SYDASIEN sedan hösten 1982. Och därtill en hög ambitionsnivå på layouten under senare år.

Början av 1990-talet var dock inte en tid då intresset för Tredje världen stod på topp. För vår del märktes det i att våra tre redaktionskommittéer fick svårt att förnya sig när medlemmar föll bort, och efter några år upphörde den ena efter den andra att verka. Sist kvar stod Göteborgsredaktionen, förstärkt med journalisten/redigeraren **Katarina Sandström Blyme** och författaren **Zac O'Yeah** (som vi för övrigt var först med att lansera för en bred svensk publik, med dennes lysande reportage om indisk film i två nummer av SYDASIEN 1993). Det kom i stället att utvecklas en nationell redaktion. Och de senaste åren har det, sedan Zac flyttade till Indien, i praktiken varit bara Katarina och jag som utgjort SYDASIEN:s redaktion med ansvar för alla nummer (med viss assistens från **Johan Mikaelsson** och **Pär Jansson**).

Det har varit mycket roliga år, inte minst den ständiga kontakt man fått med medverkande skribenter och fotografer. I samband med SYDASIENS jubileumsnummer 1997 fick vi fram att nästan 1 000 personer bidragit till innehållet i de första 20 årens utgivning, och sedan dess har det tillkommit ytterligare många. Samtidigt är det dock slitsamt att lägga kraft på att göra var-

je nummer av tidningen, eftersom det faktiskt handlar om ideellt arbete vid sidan om ordinarie heltidsarbete. För min del ett heltidsarbete med det akademiska Sydasien-nätverket SASNET vid Lunds universitet (www.sasnet.lu.se) som dessutom ämnesmässigt mer än nog tangerar SYDASIENS verksamhet.

Paradoxal utveckling

Jag har därför beslutat att lämna redaktörskapet när 2007 är till ända. Den oavlönade tjänsten annonseras ut härintill, och tidskriftens (egentligen tidskriftsföreningen) årsmöte i Halmstad den 7 september dis-

kuterade frågan om alternativ för tidningens överlevnad. För det bör tilläggas att det inte är alldeles självklart att det blir en fortsättning 2008. Internetrevolutionen har på allvar börjat slå mot specialtidningar som SYDASIEN, kulturtidningar som saknar medel för marknadsföring och vars distribution till återförsäljare är strypt till följd av att vi inte släpps fram genom Tidsams och Presams distributionsmonopol. Många, särskilt yngre, bryr sig heller inte längre om att prenumerera på en specialtidning eftersom man anser sig hitta all kunskap man söker fritt på nätet.

Samtidigt som intresset för Indien och övriga Sydasien är större än någonsin minskar sålunda paradoxalt nog SYDASIENS prenumerantantal i rask takt. Bland privatpersoner ska det tilläggas – ännu så länge prenumererar flertalet av de svenska kommunbiblioteken.

Jag hoppas att tidningen kan fortsätta, ges ut för den är omtyckt av våra trogna läsare och fyller fortfarande en viktig funktion med sitt mycket initierade material – även om det numera faktiskt publiceras kunniga artiklar om regionen även i många andra tidningar och media, en klar förbättring mot den usla situationen på 1970- och 80-talen. Men det krävs nya idéer för ett fortsatt tidningsliv. Jag tackar härmed för mina 25 år som redaktör.

Lars Eklund

Tidskriften SYDASIEN söker ny REDAKTÖR

efter Lars Eklund som slutar till årsskiftet.

Uppdraget motsvarar en 1/4-tid (eller 20%-tid, motsvarande en dag i veckan) med uppdraget att

- se till att Sydasien kommer ut fyra gånger om året, två nummer varje halvår
- sköta och uppdatera tidskriftens hemsida www.sydasien.se
- i samråd med redaktionsrådet initiera och planera innehållet
- tillsammans med någon ur rådet eller ensam redigera innehållet och göra datorstött layout
- sköta tidskriftens ekonomi och bli sökta tidskriftsstöd
- hålla kontakt med tryckeriet och prenumerationsservicen
- planera och genomföra åtgärder för att behålla och öka prenumerantstocken
- svara inför den ansvarige utgivaren

Lämpliga kvalifikationer

- * Intresse för sydasiatiska frågor
- * Erfarenhet av att ha publicerat sig i skrift eller/och ha lämplig utbildning
- * Erfarenhet i datorstött redigering eller vilja att snabbt lära sig
- * Kunna samarbeta 'på avstånd'
- * Mod och framåtanda

Intresserade vänder sig senast den 30 oktober till Lars.Eklund@sydasien.se (alt Lars Eklund, Råbygatan 5, 223 61 Lund).

Ev frågor till Lars Eklund, 046-13 35 68 eller till Thomas Bibin, 0705-837605.

Jubileumsår för Indiens folkvalda kommunister

Men nu stundar stora utmaningar både i Kerala och Västbengalen

Det indiska kommunistpartiet marxisterna, CPI(M), har i år firat två stora jubileer. I Kerala firade man 50-årsjubileet av tillkomsten av en av världens första folkvalda kommunistiska regeringar, medan man i Västbengalen firade 30-årsdagen av Left Front-regeringens tillträde. I båda delstaterna kan man se tillbaka på betydande framgångar men på båda ställena står partiet likväl inför stora utmaningar.

År 1957 tillträdde E.M. Sankaran Nambooripad – populärt kallad EMS – chefsministerposten i den då nybildade delstaten Kerala i södra Indien. Som första chefsminister lade EMS grunden till det som senare blivit känt som Keralamodellen. EMS:s och därmed CPI(M):s modell för hur utveckling kunde och borde skapas bröt på många sätt mot de dominerande utvecklingsmodellerna på 1950-talet.

I stället för att fokusera på och underlätta för ekonomisk tillväxt, valde CPI(M) en strategi som satte fokus på mänsklig utveckling. Filosofin i modellen var att det även i en situation med låg ekonomisk tillväxt skulle vara möjligt, genom politisk styrning, att förbättra livskvaliteten och levnadsstandarden för befolkningen.

Grundstenarna i Keralamodellen blev därför investeringar i utbildning, infrastruktur och hälsovård, sprunget ur en tanke om att sociala investeringar skulle leda till ekonomisk framgång och tvärtom. Efter hand lyckades det också för kommunistregeringen att genomföra genomgripande omfördelningar av jord från de stora jordägarna till småbönder och arrendatorer, en strategi som CPI(M) i Västbengalen årtionden senare skulle komma att genomföra med ännu större framgång.

Hållbar modell

Bakom strategierna i Keralamodellen låg en uttalad idé om att utveckla människor framför ekonomier och att ordna så att Keralas befolkning skulle få nödvändiga möjligheter och färdigheter att ta kontroll över sina egna liv.

Satsningen på mänsklig utveckling och välfärd – en grundpelare i Keralamodellen som CPI(M) stått för – har varit framgångsrik. Men det har inte garanterat något oavbrutet maktinnehav för kommunisterna i Kerala.

FOTO: PHILIPPE COLLBERG

Även om EMS och hans regering avsatte fråan centralt håll av regeringen i New Delhi redan 1959 så hade Keralamodellen hunnit slå rot. Enligt seniorforskaren Harold White på Centrum för utveckling och miljö i Oslo har större delen av de efterföljande regeringarna i Kerala följt en politisk linje som gett mänsklig utveckling högsta prioritet, oavsett om dessa regeringar har letts av kommunistpartiet eller inte.

Denna uppfattning delas av den indiske utvecklingsforskaren V.K. Ramachandran. Enligt honom har stora delar av CPI(M):s agenda blivit en del av konsensuspolitiken i Kerala. Därför är det felaktigt att hävda att Keralas väljare har avvisat vänstersidans sociala och ekonomiska program de gånger de inte beviljat omval till en sittande vänsterregering. Och det har trots allt skett rätt många gånger – för i motsats till Västbengalen där CPI(M) har haft 30 obrutna år vid makten, går chefsministerposten regelbundet varannan gång till CPI(M) och varannan gång till Kongresspartiet.

En av orsakerna till att flera av grundidéerna i Keralamodellen har blivit kon-

sensuspolitik är att resultaten av denna politik har varit uppseendeväckande i flera avseenden. Kerala toppar ständigt listan över de indiska delstaternas "Human Development Index". Skillnaden mellan stad och land är i Kerala den lägsta i Indien. Över 90 procent av befolkningen i Kerala kan läsa och skriva, och medellivslängden är över 70 år. Både födelsetal och barnadödlighet, två områden där Indien alltför har stora problem, är låga och stadigt sjunkande.

Minst korrupta delstaten

Organisationen Transparency International har utsett Kerala till den indiska delstat som är minst plågad av korruption. Också tidskriften *India Today*, som årligen rangordnar olika delstater, placerade Kerala högt på senaste listan. Kerala ligger bäst till beträffande lag och ordning, medan man i utbildning och hälsovård bara överträffas av Himachal Pradesh.

Men tidskriften är också kritisk i sin bedömning, särskilt på områden som tillväxt och investeringsklimat. Här ligger Kerala endast i mitten bland delstaterna. Här sätter *India Today* fingret på Keralas ömma

Vänsterns och i synnerhet CPI(M):s starka ställning i Kerala framgår med all tydlighet av den vanligt förekommande politiska graffiti på väggarna.

FOTO: PHILIPPE COLLBERG

punkt, nämligen låg tillväxt, hög arbetslöshet bland personer med utbildning och en dålig förmåga att dra till sig investeringar. Företeelser som i många år utgjort en källa till bekymmer i Kerala. Man har också haft problem med att i tillräcklig utsträckning få del av Indiens våldsamma ekonomiska tillväxt som alltsedan liberaliseringen av ekonomin inleddes 1991 böljat genom landet i flera omgångar.

Ett av problemen har varit att medan man i Keralamodellen lagt stor vikt vid sociala investeringar och på statens roll i ekonomin så har huvudidén i landets ekonomi sedan 1991 varit att man ska öppna sig mer mot omvärlden och att statens roll i ekonomin ska minska till fördel för marknadskrafterna och deras förmåga att skapa tillväxt och produktion.

I ett försök att tackla några av problemen utarbetade man under 1990-talet en storstiltad, regeringsfinansierad "Folkets Plan". Planen blev till sist förverkligad i och med att CPI(M):s E.K. Nayanar tog över chefsministerstolen i delstaten 1998 bland annat med föresatsen att främja lokal produktion och sysselsättning, samt bättre värna om delstatens rikliga naturresurser.

Det råder delade meningar om huruvida "Folkets Plan" blivit en succé eller inte. Men man kan konstatera att Keralas ekonomi i dag kraftigt domineras av den tertiära sektorn (tjänsteproduktion), varifrån inkomsterna från turismen är en viktig ingrediens. Uppemot 60 procent av Keralas ekonomi kommer i dag från den tertiära

sektorn medan omkring 20 procent utgörs av pengar som skickas till Kerala från människor som flyttat för att arbeta i andra länder, framför allt i Mellanöstern. Totalt skickar två miljoner malayalis som befinner sig i diasporan, enligt India Today, nästan ofattbara 500 miljarder rupier varje år hem till Kerala.

Att så många hittat arbete utanför delstaten har delvis bidragit till att lösa problemet med Keralas arbetslöshet bland utbildade. Men arbetskraftsmigration har visat sig vara endast en dellösning eftersom arbetslösheten i Kerala ligger stadigt på omkring 20 procent. Detta har förstärkt skapat frustration bland unga med ambitioner att göra karriär i den globaliserade indiska ekonomin.

Det senaste är att man dessutom hittat belägg för att upp emot 100 miljarder rupier förs till Kerala varje år genom så kallade *hawala*-transaktioner vid sidan av det vanliga bankväsendet. Keralas inrikesminister **Kodiyeri Balajrishnan** säger att han har bevis för att flera *hawala*-organisationer står i förbindelse med anti-nationella krafter. Nu spekuleras det i huruvida de stora transaktionerna från malayali-diasporans sida kan utgöra en säkerhetsrisk.

Nämnde ministers överordnade är Keralas nuvarande chefsminister, CPI(M):s 83 år gamle **V.S. Achuthanandan**, populärt kallad "Kamrat VS". Achuthanandan tillträdde 2006 och om han förmår sitta perioden ut kan han om tre år fira sitt 70-årsjubileum som medlem av kom-

munistpartiet.

Achuthanandan är fullständigt klar över vilka utmaningar hans regering står inför. Som många andra delstater måste Kerala kasta sig in i kampen om att dra till sig investeringar så att arbetslösheten kan minska. Men detta är ingen lätt uppgift i en tid när antalet arbetstillfällen per investerad rupie drastiskt sjunker på grund av den stigande mekaniseringen och ökande teknikanvändningen inom industrin och andra sektorer.

Som tur är kan dock Achuthananda glädja sig åt att den ekonomiska tillväxten under hans föregångare, **Oommen Chandys** tid, steg till över nio procent under perioden 2004-2005, och man kan för Keralas skull hoppas att tillväxttakten håller samma nivå under kommande år.

Fraktionsstrider inom partiet

På senare tid har Achuthanandan och CPI(M) varit i mediernas rampljus av helt andra orsaker. Det har länge varit känt att Kerala plågas av interna konflikter mellan olika fraktioner. Dessa konflikter bröt ut i fullt ljus i maj i år när Achuthanandan i intervju med journalister gjorde ett våldsamt utfall mot en partimedlem. Offret för hans vrede var ingen mindre än CPI(M):s partisekreterare i Kerala, **Pinarayi Vijayan**. Vijayan som i yngre år gjorde karriär under Achuthanandans beskyddande vingar ska, enligt vad som påstås, vara kritisk till Achuthanandans ledarskap. Nu beskyllde Achuthanandan honom indirekt för att ha läckt upplysningar till medier efter slutna partimöten.

Vijayan bemötte anklagelserna hetsigt och därmed blev krisen i CPI(M) offentlig. CPI(M):s politbyrå, partiets högsta politiska organ, ingrep snabbt och stängde av både Achuthanandan och Vijayan från politbyrå med hänvisning till deras "oacceptabla uppträdande och överträdelsen mot partinormer". Men skadan var redan skedd. Båda fick dock lov att fortsätta som till-

VÄND!

FORTS.

förordnad chefsminister respektive parti-sekretärer, men kommunisterna i Kerala måste i framtiden utöver att säkra delstatens position som Indiens på många områden mest utvecklade delstat, också satsa energi på att hålla ordning inom det egna partiet.

30 års styre i Västbengalen

I Västbengalen kunde CPI(M) fira ännu ett stort jubileum. Under 30 år har här CPI(M) lett en Left Front-regering bestående av en rad vänsterpartier. Koalitionsregeringen fick sitt mandat förnyat senaste gången vid valet i maj 2006, då CPI(M) och koalitionspartierna vann en jordskredsseger över delstatens splittrade opposition.

Nu sitter Left Front-regeringen på 235 av delstatsparlamentets 294 folkvalda platser. CPI(M) ensam har 175 av dessa och därmed finns goda utsikter till att CPI(M) och Left Front-regeringen kan lägga nya alnar till statusen som den längst sittande folkvalda kommunistiska regeringen i världen.

Det var dock inte självklart att CPI(M) skulle få en sådan ihållande politisk framgång. Årtiondet innan CPI(M):s Left Front-regering kom till makten 1977 genomlevde Västbengalen en turbulent period. I början av 1960-talet präglades Västbengalen av politisk oro i form av en bitter intern strid inom det styrande kongresspartiet. Jordbruket drabbades flera gånger av torka, som ledde till att delstaten plötsligt befann sig i en situation med allvarlig livsmedelsbrist.

I kölvattnet av dessa kriser lyckades för första gången 1967 en koalition av vänsterpartier, däribland CPI(M), att besegra kongresspartiet i delstatsvalet. Men det skulle visa sig att detta blev startskottet till ett årtionde präglat av våldsam politisk aktivitet och mobilisering. För i Naxalbari i norra Västbengalen gjorde bönderna väpnat uppror, och på många andra ställen ockuperade bönder och fattiga de stora jordägarnas marker i protest mot den exploatering som ägde rum på landsbygden. Och i Calcutta fanns en betydande militant arbetarrörelse som ledde till att många industriföretag valde att vrida om nyckeln och ge sig iväg.

Kriget i Östpakistan 1971 och de tillströmmande miljonerna av flyktingar bidrog ytterligare till att delstatens resurser ansträngdes. Det är lätt att förstå hur skröplig och kaotisk situationen blev både för myndigheterna och för befolkningen.

Presidentstyret påtvingades Västbengalen flera gånger och kulminerade med det nationella undantagstillståndet mellan 1975 och 1977 som premiärminister Indira Gandhi införde.

Då undantagstillståndet upphörde var det CPI(M) som stod bäst rustat att inta rollen som "storebror" i den vänsterfrontsregering som kom till makten 1977, då man red på vågorna av den i valrörelsen rådan-

Några centralfigurer i fraktionsstriderna inom CPI(M) i Kerala på senare år: Pinnarayi Vijayan, T.M. Thomas Isaac och Kodyeri Balakrishnan i samband med en hungerstrejk i Thiruvanthapuram 2003.

FOTO: FRONTLINE

de starka antipatin gentemot kongresspartiet. Sedan dess har förändringen av Västbengalens politiska liv varit spektakulär så till den grad att den framstående statsvetaren **Atul Kohl** beskrivit den som en övergång från sammanbrott till ordning.

Trettio år med samma regering vid makten har, som **Arild Engelsen Ruud** påpekade i SYDASIEN nr 1/07, gett politisk stabilitet. Därtill har CPI(M) orienterat sig i mer socialdemokratisk riktning med fokus på mindre men genomförbara sociala reformer till gagn för bönder och samhällets mindre privilegerade. Samtidigt har CPI(M) haft ryktet om sig att vara ett välskött parti med hög inre disciplin. Visst har personkonflikter och inre splittringar förekommit men de har sällan kommit upp på ytan på samma dramatiska vis som nyligen skedde bland partikamraterna i Kerala.

Nyckeln till framgångarna

Om disciplin och ordning har varit den ena förklaringen till kommunistpartiets framgångar i Västbengalen så har partiets mobilisering av landsbygden varit den andra förklaringen. Mer än något annat parti har CPI(M) förstått att nyckeln till politiska framgångar i en delstat där två tredjedelar av befolkningen bor på landsbygden, ligger i att få uppbackning av densamma.

Redan 1967, då man för första gången kom till makten som part i en koalition med **Ajoy Kumar Mukherjee** från Bangla Congress som chefsminister, sattes snabbt ett omfattande jordreformprogram i gång under ledning av kommunisten och bondeledaren **Hare Krishna Konar**. Strategin bakom reformen var att staten skulle överta marken från jordägare som ägde mer jord än den politiskt fastslagna maxgränsen. Den beslagtagna jorden kunde sedan fördelas mellan jordlösa bönder.

Trots många krusprång från de större jordägarna som bland annat försökte att registrera marken under påhittade ägarnamn för att undgå expropriering, lyckades Konar att förvärva upp mot 400 000 hektar fram till år 1970 då CPI(M) och koalitionspartierna förlorade makten. Först efter ny

valseger 1977 fick de 2,5 miljonerna jordlösa bönderna glädje av omfördelningen.

Det var också efter valet 1977 som CPI(M) inledde sitt andra stora landsbygdsprogram, *Operation Barga*, denna gång under ledning av jordreformsministern och bondeledaren **Benoy Choudhury**. Målet med *Operation Barga* var att registrera delstatens arrendatorer (*sharecroppers*). Genom att bli registrerade på offentliga listor fick dessa brukningsrätten till jordbruksmarken och den kunde också gå i arv. *Operation Barga* fastställde vidare en kvot för hur jordägarna och arrendatorerna skulle fördela höstskörden.

1978 stärktes den lokala demokratin ordentligt då man återinförde byråden, de så kallade *panchayats*, som fick ganska omfattande rättigheter och ansvarsområden. Därmed fick människor ur landsbygdens lägre sociala skikt större trygghet och mer direkt politiskt inflytande. De fick också större ekonomiskt marginaler än tidigare, något man kan studera i jordbrukets imponerande tillväxttakt under 1980-talet.

Därför kan CPI(M) i Västbengalen – liksom CPI(M) i Kerala – under jubileumsåret se tillbaka på betydelsefulla framgångar och det är ingen överdrift att säga att *Operation Barga* och *panchayatrefor*merna är för CPI(M) i Västbengalen vad *Keralamodellen* är för CPI(M) i Kerala.

Tacksamhet eller tvång?

Landsbygdsbefolkningen i Västbengalen har också troget belönat CPI(M) med massivt politiskt stöd vid alla val sedan 1977, i sådan grad att det för CPI(M):s politiska motståndare nästan ter sig utopiskt att föreställa sig att man ska lyckas få bort CPI(M) från dess fasta position på landsbygden.

Men som med de flesta företeelser inom indisk politik finns det två sidor av varje mynt. Politiska motståndare hävdar att böndernas stöd till CPI(M) inte bottnar i tacksamhet eller trofasthet utan snarare i politiskt tvång. I synnerhet **Mamata Banerjee**, ledaren för Västbengalens största oppositionsparti *Trinamul Congress*, har ofta vädrat sina beskyllningar om att CPI(M) använder "terrortaktik" för att underkuva landsbygdens väljare. **Mamata Banerjee** har också anklagat CPI(M) för att på ett snillrikt sätt manipulerat röstsiffrorna utan att ha kunnat ertappas – något man lokalt kallar "vetenskapligt valfusk".

Medan beskyllningarna om utbrett valfusk tappade i trovärdighet under valet 2006 – som CPI(M) lätt vann trots stor tacksamhet från den indiska valkommissionen – har beskyllningar om "röd terror" från CPI(M):s sida fått ny näring under de senaste månaderna. Som **Ajit Roy** och undertecknad berättade om i senaste numret av SYDASIEN (nr 2/07) var reaktionerna mot de demonstrerande bönderna i *Nandigram* i mars i år både våldsamma och massiva. När bönderna i *Nandigram* proteste-

Utvecklingen på landsbygden har varit nyckeln till CPI(M):s styrka och långa maktinnehav i Västbengalen. Motsättningarna kring industrialisering och exproprieringar har skapat problem men ännu har partiet brett folkligt stöd.

FOTO: SUSHANTA PATRONOBISH

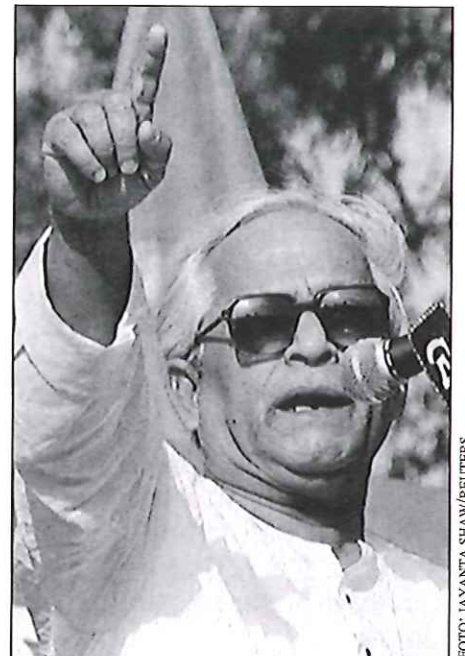

FOTO: JAYANTA SHAW/REUTERS

Chefsminister Buddhadeb Bhattacharjee, mannen bakom CPI(M):s industrialiseringsförespråkande linje i Västbengalen.

rade mot CPI(M):s och industrigiganten Salims aviserade expropriering av deras åkermark, tvingades flera av dem att beta-
la med sina liv.

Händelserna i Nandigram visar att CPI(M):s politiska repertoar också kan innehålla mer hårdhänta metoder. Att en kommunistisk regering i samarbete med en utländsk industrigigant planerar för expropriering av jordbruksmark till fördel för det privata kapitalet, visar också att CPI(M) i Västbengalen har funnit det nödvändigt att kasta sig in i kampen om att attrahera privata investerare, särskilt inom industrin.

Och problemet är att det krävs mark för att kunna ge plats åt industrier, mark som i det tätbefolkade Västbengalen är en bristvara. Därför kunde man nyligen i magasinet Frontline läsa om **Biman Bose**, framträdande medlem i CPI(M), och hans planer på att exproprier 40 000 hektar jord för att kunna anlägga en ny industrianläggning.

Aven om Bose försökte bagatellisera omfattningen av exproprieringen (40 000 hektar motsvarar mindre än en procent av den totala odlade arealen i delstaten, enligt Bose) så har CPI(M) mött en del kritik för sin politik, också från personer som hör hemma i vänsterflygeln.

CPI(M) har inte varit särskilt framgångsrikt att bemöta kritiken som bland annat fokuserat på hur en kommunistisk regering, som sitter vid makten tack vare landsbygdens stöd, kan försvara att man går det privata industrikapitalets vägnar på bekostnad av bönderna. Å ena sidan har man försökt argumentera för att tidigare jordreformer har varit så framgångsrika att man nu är mogna att iscensätta en övergång från lantbruk till industri. Särskilt övertygande verkar dock inte detta argument eftersom CPI(M):s nuvarande politik mest liknar en tillbakagång än en vidareutveckling av de tidigare reformerna.

Å andra sidan har man, med hänvisning till officiell statistik, försökt argumentera för att jordbruket inte längre går att tjäna pengar på och att man därför har behov av att skapa fler arbetstillfällen vid sidan av jordbruket. Här ligger nog en viss sanning. Men problemet för CPI(M) är att en sådan deklaration lätt kan tolkas som att tidigare genomförda jordreformer liksom Operation Barga i grund och botten misslyckats, och att man på sikt inte varit kapabel att säkra anständiga levnadsvillkor för landsbygdens befolkning. En sådan tolkning gagnar inte CPI(M) eftersom när partiet räknar upp sina politiska framgångar och vädjar till väljarna, så brukar alltid Operation Barga och jordreformerna komma högst på listan.

En mer ärlig förklaring är chefsministern **Bhattacharjees** uttalande om man i en kapitalistisk världsordning tvingas spela med efter kapitalismens spelregler. Det är lätt att hysa respekt för sådan uppriktighet men när den uttalas offentligt inbjuder man till ideologisk kritik från hängivna kommunister. Och detta har Bhattacharjee fått erfaras för kritiken har kommit både internt inom Left Front-koalitionen och från delar av städernas intellektuella och konstnärliga kretsar, liksom från vänsterorienterade aktivister som mer allmänt är missnöjda med CPI(M):s politiska orientering.

Ingen lätt balansakt

Så både i Västbengalen och i Kerala kämpar CPI(M)-stödda ledningar med att orientera sina socialdemokratiska utvecklingsmodeller i en alltmer globaliserad värld, där förmågan att tillfredsställa kapitalintressen alltid måste vägas mot förmågan att tillfredsställa befolkningens behov och önskemål. Det är ingen lätt balansakt oavsett vilken politik man företräder, särskilt inte när det förstnämnda måste

prioriteras högst med risk för att förlora väljare.

För man får inte glömma att vid sidan av alla ekonomiska hänsyn som måste tas är CPI(M) på båda ställena naturligtvis också intresserat av att sitta kvar vid makten. Troligtvis är detta enklast för CPI(M) i Västbengalen eftersom det verkar som man med Bhattacharjee i spetsen kan rida ut stormen kring exproprieringarna utan alltför stora politiska förluster. Om man också lyckas hålla kvar intresset från de kapitalstarka investerarna, något man jobbat hårt för de senaste åren, är en annan sak.

Men efter 30 år vid makten har man ett tämligen starkt grepp om delstaten, och den ständigt splittrade oppositionen har tidigare gjort det lätt för CPI(M) att vinna klar majoritet i delstatsparlamentet även om man totalt sett bara kan räkna med att vinna omkring hälften av rösterna.

Därför ser det i Västbengalen ut som det även fortsättningsvis kommer att vara CPI(M) som ska försöka hitta politiska lösningar på hur problemen i industrisektorn och lantbruket, där utsikterna inte är alltför ljusa, ska lösas. Medan man i Kerala kan fortsätta glädjas åt att vara Indiens högst utvecklade delstat och att man med den imponerande tillväxten under 2004-2005 har ett bra utgångsläge att arbeta utifrån. För CPI(M): vidkommande har dock den indiska väljarkåren genom åren visat att hög ekonomisk tillväxt inte alls är någon garanti för omval.

Kenneth Nielsen

Antropolog och doktorsgradsstipendiat
på Centrum för utveckling och miljö
vid Oslo universitet

Fotnot: Tekniskt sett är det faktiskt inte Kerala utan San Marino som fick världens första folkvalda kommunistiska regering (åren 1945-1957).

Översättning: Katarina Sandström Blyme

Var tid tolkar 1857 olika

I SYDASIEN 2/2007 uppmärksammade författaren Zac O'Yeah 150-årsminnet av det stora indiska upproret/"myteriet" 1857 i en stor artikel. Historikern Gunnel Cederlöf anser att artikeln i vissa avseenden gav en skev tolkning av inrebörden i de dramatiska händelserna 1857. Gunnel efterlyser fler nyanser i historiskrivningen.

Det finns år som skär som en kniv genom det förflutna. 1857 är ett av dem: året då många länge uppdämda konflikter fick ett plötsligt rasande utlopp. 150-årsjubileerna av den stora revolten, myteriet, upproret har pågått i långt över ett år nu. Men frågan om dess betydelse har debatterats av historiker mycket längre än så. Varje debatt har präglats av sin tids politiska situation och olika intressen har slagits om tolkningsföretaget. Det är ett öde som drabbar viktiga årtal: de riskerar att övertolkas och förhistorien förvandlas till en lång röd tråd med en enda rejäl knut: 1857. Zac O'Yeahs artikel över tre uppslag i förra SYDASIEN reser en hel del frågor som tål att vridas och vändas några varv till.

Media och filmindustri har varit snabba att erövra 1857. Filmen *Mangal Pandey* med sin mytiska revolutionshjälte och föregångaren *Lagaan*, där hela Indien finns samlad i den lilla byn som med ickevåld (en cricketmatch) besegrar britererna på deras egen planhalva, beskriver ett Indien som enas gentemot en hänsynslös övermakt. Varken kast, klass eller religion spelar någon roll för manusförfattarna när slutstriden med nationalistiska förtecken ska utkämpas.

Illojalitet gentemot imperiet

Ända fram till det brittiska kolonialväldets fall upprördes imperiehistoriker över de indiska soldaternas illojalitet mot sina officerare och förklarar den ett och ett halvt år långa konflikten vara ett spontant "myteri". När de skrev historia målade de upp nödvändigheten av ett brittiskt maktövertagande för att bringa ordning, upplysning och civilisation till kontinenten.

Precis som Zac O'Yeah beskriver mogulväldets regenter som förvekligade efter att ha ägnat livet åt poesi och sinnliga nöjen, där personkulturer kring svaga personer antas ha lett till svaga stater, så målade imperiehistorikerna upp de indiska kungadömena som depraverade, avstannade och samtidigt diktatoriska. Här behövdes star-

ka (brittiska) ledare som rörde undan de orientaliska despoterna så att den sovande indiska civilisationen – avstannad i växten när feodala härskare tog över – kunde väckas till liv igen. Inte bara marxister såg utvecklingen i stadieteorier. Det gjorde de flesta intellektuella under 1800-talet, från Macauley till Darwin och Freud.

Dåtidens historieskrivare inom de inhemska indiska hoven skrev en annan historia – eller snarare andra historier, ska man nog tillägga. De var sinsemellan väldigt olika, präglade av regionala händelser, starka aristokratier, lokala lärdomstraditioner och kulturellt grundade föreställningar. Det tog tid innan den inhemska intellektuella och administrativa eliten började betrakta Indien som en politisk enhet – en vision om en enad stat under inhemskt ledarskap.

När historikern Carl Johan Gardell i en understreckare i Svenska Dagbladet den 29 juni i år beskriver William Dalrymples bok *The Last Mughal* som det första verk som anlägger "ett indiskt perspektiv" på händelserna 1857 så glömmar han alla indiska nationalistiska historiker som i en kraftfull kritik av imperiehistorien skriver det självständiga Indiens historia genom dess starka ledare – Jawaharlal Nehru, Mahatma Gandhi, Sardar Patel – och som förklarar att den nya staten har den inhemska eliten att tacka för sin frihet. I den historieskrivningen är 1857 inte ett myteri utan ett tidigt frihetskrig.

Historieskrivning underifrån

För ett par decennier sedan fick dessa nu grånade nationalisterna utstå kritik av nästa generation historieforskare. De förklarades ha glömt bort folket. "Massorna" var långtifrån statister i en kamp mot kolonialmakten. Folket ska ses som aktörer i egen kraft och historien skrivas underifrån med bonderevolterna i centrum. Härifrån har *Mangal Pandey* och *Lagaan* hämtat stoff. I filmerna har generalerna framför allt givits biroller medan småbönder, arbetare, daliter, muslimer och den enkle soldaten intar scenens mitt.

Men det finns ett viktigt gemensamt drag hos de flesta historiker under 1900-talet när de förklarar konflikterna i det koloniala Indien, och det har de gemensamt med Zac O'Yeah. De beskriver två enade parter i konfrontation: brittisk kolonialmakt mot indisk befolkning. Men man behöver inte skrapa länge på ytan i de koloniala arkiven för att se att sprickorna var djupa och motsättningarna många hos båda parter.

Den brittiska kolonialmaktens djupa integration i det indiska samhället fungerade som ett kitt i 1800-talets samhällsbygge

och bidrog starkt till att förklara varför den indiska befolkningen inte alls var enad som en nation. Enade hade de annars kastat britererna tillbaka i havet. För att se den historien i arkiven måste man först förbi den aggressiva polemiska retoriken i de stora koloniala rapporterna.

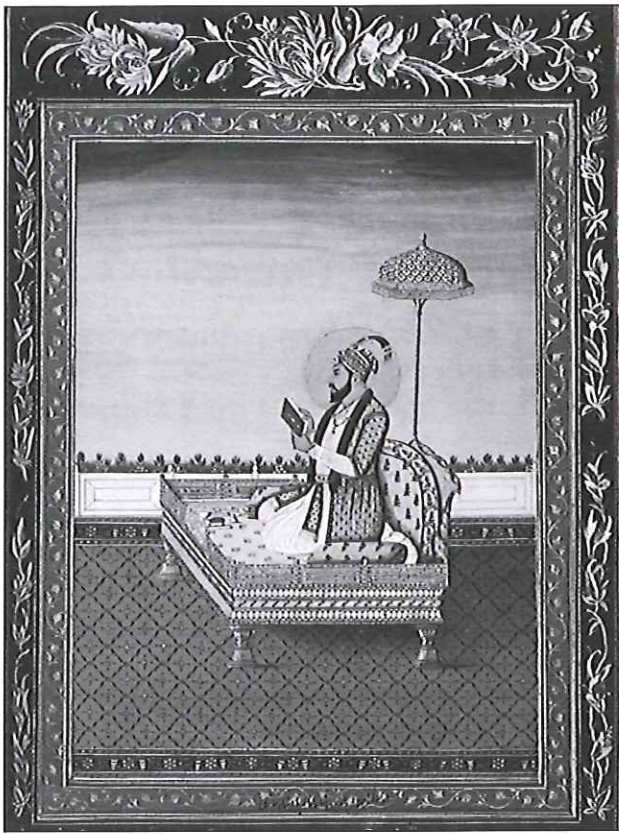
Konkurrens och förhandlingar

Vid starten år 1600 fick det brittiska kompaniet aldrig någon kunglig välsignelse över en exklusiv rätt att starta krig mot icke-kristna stater å Storbritanniens vägnar, som Zac O'Yeah skriver. De fick privilegiet att ha monopol på handeln med Ostindien. Krig startas av stater, inte av handelskompanier när Kronan bestämmer. Det brittiska kompaniet kom att konkurrera med holländska, portugisiska och franska kompanier och tvingades snart ge upp sin handel i Sydostasien. Där var holländarna starkast. Också portugiserna slogs ut av holländarna och koncentrerade sig på sina kolonier i Latinamerika medan fransmännen stärkte positionerna i Syd- och Sydostasien.

Men handelskompanierna hade inte resurser att tvinga de asiatiska staterna att bli handelspartners, de måste förhandla sig till den rätten. Kompanierna var helt beroende av att ha goda relationer till de inhemska hoven. 1617 gav så mogulstaten privilegiet till det brittiska kompaniet att bedriva handel och öppna handelsstationer längs den indiska kusten och under de följande 150 åren stärkte både briter och fransmän sina kontakter med olika inhemska stater. Det var en del av förutsättningen för deras expansion.

Det hettade till på ett nytt sätt mellan kompanierna när den merkantila ekonomin gav vika under Europas växande industrialisering, och de europeiska staterna stod emot varandra i en lång rad krig under 1700-talet. Huvudmotståndarna i södra Asien, briter och fransmän, krigade på tre kontinenter om herraväldet över handel och produktion.

Det skedde en viktig förändring under 1700-talet när kompanierna började erövra territorium och för det kritiserades de hårt på hemmaplan. 1783 inrättade det brittiska parlamentet en kontrollstyrelse med vetorätt över handelskompaniets beslut. Kompaniet hade blivit en alldeles för självständig aktör i parlamentets ögon. Och det var en sak att föra krig; en annan att administrera fred. Att det var kompaniet och inte den brittiska staten som erövrade mark fick stora konsekvenser eftersom staten och dess parlament skulle ha varit ansvarigt inför ett folk medan handelskompaniet, som börjat bygga en statsliknande byråkrati i Indien, bara var ansvarigt inför sina

Mogulrikets slutgiltiga undergång 1857 kom inte plötsligt. Redan under Shah Alam, kejsare 1759-1806, försvagades riket alltmer. Det var Shah Alam som 1765 tvingades överlåta rätten åt det brittiska Ostindiska kompaniet att beskatta de viktiga provinserna Bengalen, Bihar och Orissa, och 1803 gick det så långt att han sökte brittisk militär hjälp inför ett hotande angrepp mot Delhi från maratharikets sida. Därmed förvandlades mogulkejsaren till att bli en brittisk lydning. Målning av Mihr Chand från 1765, nu på Museum für Islamische Kunst i Berlin.

delägare. Deras styrelse var inte folkvald; där satt direktörer.

Från 1830-talet lyckades dock parlamentet rejält vingklippa kompaniet genom att avskaffa monopolet. 1858, när revolten slagits ner och kompaniet slutgiltigt kastats ut från kontinenten, blev slutpunkten på konflikten mellan staten och kompaniet.

Mogulväldet försvagades

Samtidigt sviktade mogulväldet i Indien efter Aurangzebs död 1707. Tidigare lydstaters slogs om kungamakt och territorium, och de brittiska och franska kompanierna sågs som resursstarka allierade. Hyderabad-staten i östra Indien slöt avtal med det brittiska kompaniet som i sin tur hade erövrat hela Bengalen genom att utnyttja motsättningar inom och mellan lokala kungadömen.

Där drog olika aristokratiska fraktioner nytta av det vakuum som uppstått när mogulväldets gamla centrum i Delhi inte förmodade upprätthålla kontrollen. När nawabens arméer slagits i spillror av Robert Clives trupper kom det inte som en överraskning, som Zac O'Yeah skriver, allra minst för britterna. Clive hade slutit ett avtal med en av nawabens släktingar och tillika överbefälhavare. När britterna anföll så lade de flesta av nawabens soldater helt enkelt ner vapnen.

Fransmännen allierade sig till Mysore-staten i södra Indien, först under Hyder Ali och sen under dennes son Tipu Sultan. Efter fyra långdragna krig under mer än 20 år, där Mysore vunnit de två första och Hyderabad de två senare, besegrades Mysore. Men det skedde snarast på grund av att fransmännen slutat skicka trupper, vapen och ammunition.

Frankrike hade lamslagits av revolution och krig på hemmaplan och avvecklade sina imperiedrömmar i Indien. Tipu måtte ha

förrått av sina egna, som Zac O'Yeah påpekar, men redan långt innan han dödades under slutstriderna 1799 var slaget i realiteten redan förlorat. I det brittiska eftermälet till Tipus död framställs han som den främste av Orientens alla despoter, urtypen för all den grymhet som britterna sade sig vilja befria de förtryckta indierna ifrån. Fortfarande i dag finns krigsbytet från Mysore utställt i en stor monter i Windsor Castle utanför London.

Slaget räknas som ett av de fyra stora krigen, i paritet med Waterloo, när det brittiska imperiet befästes.

Man ska vara försiktig med att koka ner den koloniala erövringen till en svart-vit historia. Imperiehistorikerna beskrev gärna hur Tipu förråddes genom brittisk list, men det sekellånga koloniala erövringståget som föregick 1857 hade en komplex historia där allianser slöts mellan kolonialmakt och aristokratiska grupper, där inhemska handelsmän och kreditgivare gynnades av kolonialekonomin, och där några av de främsta kritikerna av kolonialpolitiken fanns bland protestantiska missionärer på samma sätt som indiska intellektuella likt Ram Mohunroy inspirerades av europeisk upplysning och kristen teologi. Kompaniets officerare var däremot inte alls intresserade av kristen mission. Den störde handeln och regler infördes som förbjöd tjänstemännen att kränka religiösa föreställningar och helgedomar. Historiens röda tråd liknar emellanåt ett trassligt nystan.

Politisk kamp om historien

Än mer intressant blir det när man läser olika historieskrivningar i ljuset av den politiska situation i vilken de skrivs. Zac O'Yeah beskriver hur skådespelaren som gör Mangal Pandey själv tolkar in dagens imperiekrig i sin filmroll. Nu tar sig USA samma rätt som britterna gjorde i Indien när de går in militärt och exploaterar Vietnam, Afghanistan och Irak, säger hon.

Även Dalrymple drivs av dagens grova stigmatisering av muslimer när han skriver *The Last Mughal*. Vreden över hur brittiska trupper skövlade ett vidsynt, mångkulturellt och religiöst tolerant samhälle ångar om sidorna. När brittiska trupper hämnades "myteriet" så förtalades islam som religion och muslimer som folk. De jagades från sina hem och massakrerades. I kölvattnet av

våldet uppstod ett politiskt utrymme för mer extrema muslimska rörelser.

Som en reaktion på de övergrepp som revoltens historiska dokument avslöjar riskerar nu pendeln att slå tillbaka och alla kristna som gjorde sig ärenden i Indien – missionärer och andra – förklaras ha varit fundamentalistiska evangelikaler; anglikaner som gärna såg att bibelordet gick hand i hand med svärdet och musköt. De många liberala kritikerna av kolonialmaktens övergrepp göms plötsligt undan.

Zac O'Yeah skriver att Dalrymples lösning på "den gordiska knuten", det vill säga huruvida konflikten 1857–8 var ett myteri, ett frihetskrig, ett heligt krig, en bonderevolt eller någonting annat, är att hålla med alla föregående talare. Nja, det är nog inte riktigt det som Dalrymple gör. Han driver ett argument där religionens roll får en framskjuten plats.

Dalrymples unika dokumentation är rikt på material författat av olika grupper som uttrycker religiösa motiv för sina handlingar. Religionen får därmed en framskjuten plats – alltför framskjuten menar historiker som vill frigöra historieskrivningen från politiska nytolkningar, visa av ett decennium av hindutva-ideologernas inflytande över historieskrivningen i Indien.

Men Dalrymples välskrivna bok med sin stora spridning riskerar att skymma de många historiska arbeten som liksom hans ger sig i kast med tidigare orört material. Visst är det ett omfattande arbete, men han är långtifrån först att gå utanför de koloniala perspektiven. Seema Alavis studie är ett av många exempel. I *The Sepoys and the Company* från 1998 argumenterar hon att 1857 var ett uppror med nationalistiska förtecken. Men i kontrast till 1960-talets författare som såg grunden till Indiens självständighetsrörelse i de framstormande sepoynerna så fördjupar hon frågan om nationen. De indiska soldaterna i briterarnas arméer var djupt integrerade i civilsamhället och vårdade minnet av det starka mogulimperiet. Britterna hade själva skapat och spätt på orientalistiska föreställningar om en gammal politisk-militär kultur. Men när de nu ansträngde sig för att reformera bort denna kultur blev svaret ett hätskt försvar av "traditionen". En slags regional nationalism, varken helt gammal eller helt ny.

Nyanser är svåra att förmedla när man vill formulera sig kärnfullt och polemiskt. Men 1857 års komplicerade händelseutveckling framstår tydligare genom det förflutnas stora gråskala än i svart-vita förnklingar.

Gunnel Cederlöf

Kvotering i fokus i Indien

Historisk kompensation eller effektiv strategi för integration?

Kvotering för socialt svaga grupper är sedan länge en återkommande ingrediens i Indiens politiska liv. I dag, när Indien på allvar börjar integreras i den globala ekonomin, når kvoteringsambitionerna nya höjder; det senaste året har debatten gått hög kring förslaget att införa kvoter för "Other Backward Classes" till högre utbildningar, inklusive till Indiens mest prestigefyllda universitet. Maria Elowsson tittar närmare på argumenten och hur kvoteringspolitiken sett ut sedan självständigheten 1947.

Den har lagt sig lite nu, den intensiva och stundtals hätska kvoteringsdebatt kring det indiska högskoleväsendet som rasade i Indien våren 2006 – åtminstone så pass att den alltmer sällan bryter igenom det svenska mediesorlet. Då rapporterades om hungerstrejkande studenter och läkare som vägrade arbeta i protest mot regeringens planer på att kvotera in lågkastiga till bland annat läkarutbildningen.

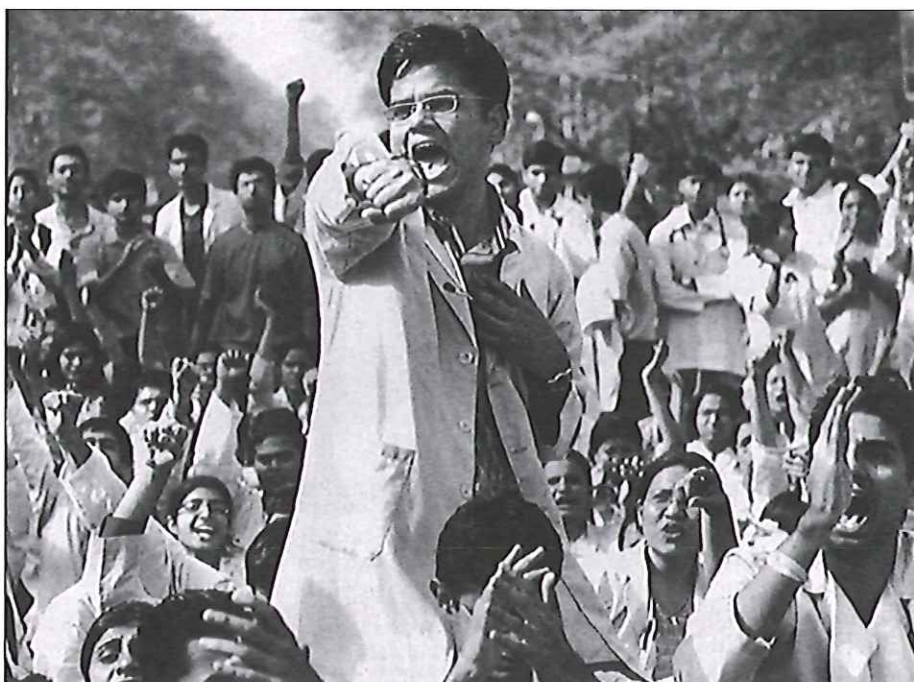
Förslaget ledde också till en juridisk process som nu närmar sig sitt avgörande; Högsta domstolen väntas inom kort ge sitt utslag till om förslaget är förenligt med grundlagen. Debatten kan på sätt och vis verka paradoxal – Indiens konstitution förbjuder inte bara diskriminering på basis av kast, den erkänner inte heller kast som en social faktor att ta hänsyn till.

Trots detta tillämpar Indien världens mest utbyggda kvoteringsystem – baserat till stor del på just kastidentiteter. Men hur förhåller sig kastproblematiken i dagens Indien till argumenten för och emot kvotering? Och varför har kvotering som politisk strategi en sådan särställning just i Indien?

Oomtvistad ställning

Kvotering betraktas som "mainstream" i Indien och förespråkas av så gott som alla politiska grupperingar – från marxister till hindunationalister. Statsvetaren **Sunita Parikh** menar att den oomtvistade ställning kvoteringspolitik har fått i Indien beror på en politisk kultur som betonar jämlikhet i kombination med en traditionellt stark stat.

Hon påpekar samtidigt att både den alltjämt dominerande kashierarkin och den

Högkastiga läkarstudenter i New Delhi protesterar våldsamt våren 2006 emot planerna på att introducera kvoter för lågkastiga sökande till elitinstitutionen All India Institute of Medical Sciences.

FOTO: GURINDER OSAN/AP

indiska elitens anammande av politisk liberalism med betoning på individuella rättigheter, som skedde under 1900-talets första hälft, skapar starka incitament emot kvotering. För även om kastideologin sätter grupperns rättigheter framför individers så rimmår idén om renhet illa med att ge lågkastiga fördelar.

Med ett liberalt perspektiv blir det å andra sidan problematiskt att dela ut rättigheter till grupper istället för till individer, men samtidigt betonas värden som jämlikhet. Konflikten mellan individuella rättigheter och rättigheter baserade på gruppidentiteter som till exempel religiös eller etnisk tillhörighet har också varit ett av de mest utmärkande dragen i indisk politik alltsedan självständigheten, och ingenstans uttrycks den här konflikten så tydligt som i frågan om kvotering för socialt svaga grupper.

Kvotering, som ursprungligen var ett arv från britterna, skrevs också in i konstitutionen från 1950, där daliter och stamfolk, i officiell terminologi benämnda *Scheduled Castes* (SCs) och *Scheduled Tribes* (STs) garanteras tillträde till politiska församlingar, högre utbildning och statliga anställningar. Konstitutionen ger dessutom direktiv om att förbättra möjligheten till utbildning för grupper som är "socialt och utbildningsmässigt eftersatta", och det är just dessa så kallade *Other Backward Classes* (OBCs), och i vilken omfattning

dessas ska vara föremål för kvotering, som den nuvarande debatten gäller.

Regeringens förslag grundar sig på **Mandal**-kommissionens rapport från 1980. Kommissionen tillkom 1978 på initiativ av **Morarji Desais** Jana Sangh-ledda koalitionsregering, och hade bland annat till uppgift att ta fram kriterier för att definiera "socialt och utbildningsmässigt eftersatta grupper" och föreslå politiska åtgärder för att förbättra deras situation.

I rapporten som lades fram två år senare rekommenderades kvoter för dessa grupper till statliga tjänster och högre utbildning, men Jana Sangh hade vid det här laget förlorat makten till kongresspartiet och förslagen genomfördes inte.

Först tio år senare annonserade **V.P. Singh**, som ledde den dåvarande minoritetsregeringen bestående av hindunationalistiska och regionala partier med Janata Dal i spetsen, att kvoterna nu skulle införas.

Mandal åter på tapeten

Följden blev en häftig protestvåg under början av 1990-talet bland studenter. Den kulminerade när några studenter satte eld på sig själva och angav kommissionens förslag som orsak. Det hela ledde till att avsnittet om kvoter till högre utbildning ströks ur förslaget, som nu begränsades till att gälla statliga anställningar – vad som kom att kallas "Mandal I".

Männen bakom Mandal. VP Singh, Ram Vilas Paswan och Sharad Yadav på podiet vid ett massmöte 1992. Några av huvudfigurerna i den nya politiker generation som Mandal-rapporten och V P Singh-regeringen gav upphov till.

Våren 2006 blossade debatten upp på nytt när kongresspartiets utbildningsminister Arjun Singh gav besked om att regeringen nu avsåg genomföra "Mandal II", det vill säga kommissionens förslag om kvoter till högre utbildning.

Förslaget gäller även utbildningsinstitutioner som finansieras privat, inklusive några av Indiens mest prestigefyllda universitet som Indian Institutes of Technology (IIT), Indian Institutes of Management (IIM) och All India Institute of Medical Studies (AIIMS).

Förslaget ledde genast till häftiga protester bland högkastiga studenter, och läkarstudenter med stöd av praktiserande läkare gick i maj förra året ut i strejk för att försöka stoppa förslaget. Strejken upphörde inte förrän Högsta domstolen beordrat läkarna att återgå till sina arbeten. HD behandlar sedan dess också frågan om huruvida kvoteringsförslaget strider mot konstitutionen. Denna process har varit bordlagd sedan i våras men väntas återupptas nu i höst.

Några kniviga frågor är bland annat huruvida det är grundlagsenligt med kvotering till universitet som drivs privat, hur *Other Backward Classes* ska definieras och vilken statistik som ska ligga till grund för detta. Man ska också ta ställning till om förslaget strider mot principen om sekularism (som den indiska konstitutionen grundas på), det vill säga principen att alla medborgare ska behandlas lika utan hänsyn till exempelvis deras etniska eller religiösa bakgrund.

HD har hittills slagit fast att Mandal-kommissionens rapport, som bygger på 1931 års folkräkning, inte kan ligga till grund för ett nutida förslag till kvotering. Domstolens utslag används också i den politiska debatten, vilket jag återkomma till.

När kvoter för *Scheduled Castes* och *Scheduled Tribes* infördes vid självständigheten var de tänkta som en tillfällig åtgärd för att integrera mycket fattiga och dittills maktlösa grupper i det hinduiska majoritetssamhället. Avsikten var att kvoterna skulle avvecklas inom en tioårsperiod om tillräckliga framsteg uppnåts, men i stället har kvoteringsystemet utvidgats till att omfatta allt fler grupper under det halvsekel som passerat sedan konstitutionen antogs.

Strategi för att vinna röster

En viktig anledning till det är förstås att det är en attraktiv strategi för röstmaximerande politiker, och *Other Backward Classes* – till vilka så mycket som hälften av Indiens befolkning räknas enligt vissa definitioner – utgör en sällsynt passande "röstbank" i det här avseendet.

Kritikerna påpekar dock att kvoteringspolitikens konsekvenser ur ett demokratiskt perspektiv är minst sagt problematiska. Förutom att uppmuntra till "röstköp" hos de lokala politiker som haft till uppgift att avgöra vilka grupper kvoteringen ska omfatta, menar man också att den har skapat en politisering av kastidentiteter där olika grupper tävlat om att bli definierade som mest "lågkastiga" (*backward*) för att få del

av de materiella fördelar som kopplats till detta. På så sätt kan kvotering befästa och förstärka kastidentiteter istället för att upphäva dem, vilket knappast kan gagna de lågkastiga i slutändan, menar kritikerna.

Återbetalning av social skuld

De som försvarar kvoteringspolitiken menar i stället att man måste ta med historien i beräkningen för att förstå kastproblematiken i dagens Indien. Kastsystemet – världens kanske mest inrotade system för social stratifiering – har präglat det indiska samhället under tusentals år. Hinduismen har heller aldrig accepterat en universell rättvis princip, utan i stället legitimerat djupa orättvisor med hänvisning till kastsystemet, menar bland andra religionsvetaren Meera Nanda.

En lagstiftning som förbjuder diskriminering på basis av kast kan i bästa fall påverka vilka uttryck denna stratifiering tar sig men knappast tvätta bort de fördomar mot lågkastiga som diskrimineringen resulterat i. Därför måste en strategi för jämlikhet mellan kastgrupperna först erkänna kast som en social kategori att ta hänsyn till, liksom man i USA erkände ras som en giltig kategori under programmen för positiv särbehandling av svarta, menar Nanda.

Med det här perspektivet blir kvotering ett sätt att "historiskt kompensera" de grupper som utsatts för systematisk diskriminering, men också ett sätt att rätta till den ojämlika fördelning av ekonomiska och kulturella resurser som diskrimineringen

VÄND!

FORTS.

resulterat i – och som i dag leder till radikalt olika möjligheter att till exempel bli antagen till prestigefyllda universitet.

Merit, kast, medborgarskap

Hur man ska förhålla sig till de historiska orättvisor som kastförtrycket skapat är också till stor del den fråga som kvoteringsdebatten i slutändan handlar om. Såväl förespråkare för som motståndare till kvotering legitimerar sina ståndpunkter med hänvisning till olika rättvisepprinciper, där en stötesten är vilket tidsperspektiv som är rimligt i kampen för social rättvisa i dag.

Kvoteringsmotståndarna menar att principen om kompensation för historisk orättvisa bygger på en uppfattning om att skuld överförs från generation till generation och som är intuitivt motbjudande eller rentav falsk. En annan viktig skiljelinje gäller synen på vilka kriterier på kvalifikationer som är relevanta. Ett paradargument i kvoterings-sammanhang är det om meritbaserad tillsättning. Man menar att kvotering i stället för att komma till rätta med diskriminering av en grupp snarare skapar en ny typ av diskriminering, i det här fallet mot högkastiga som trots att de är mer ”meriterade” inte antas till kvalificerade utbildningar.

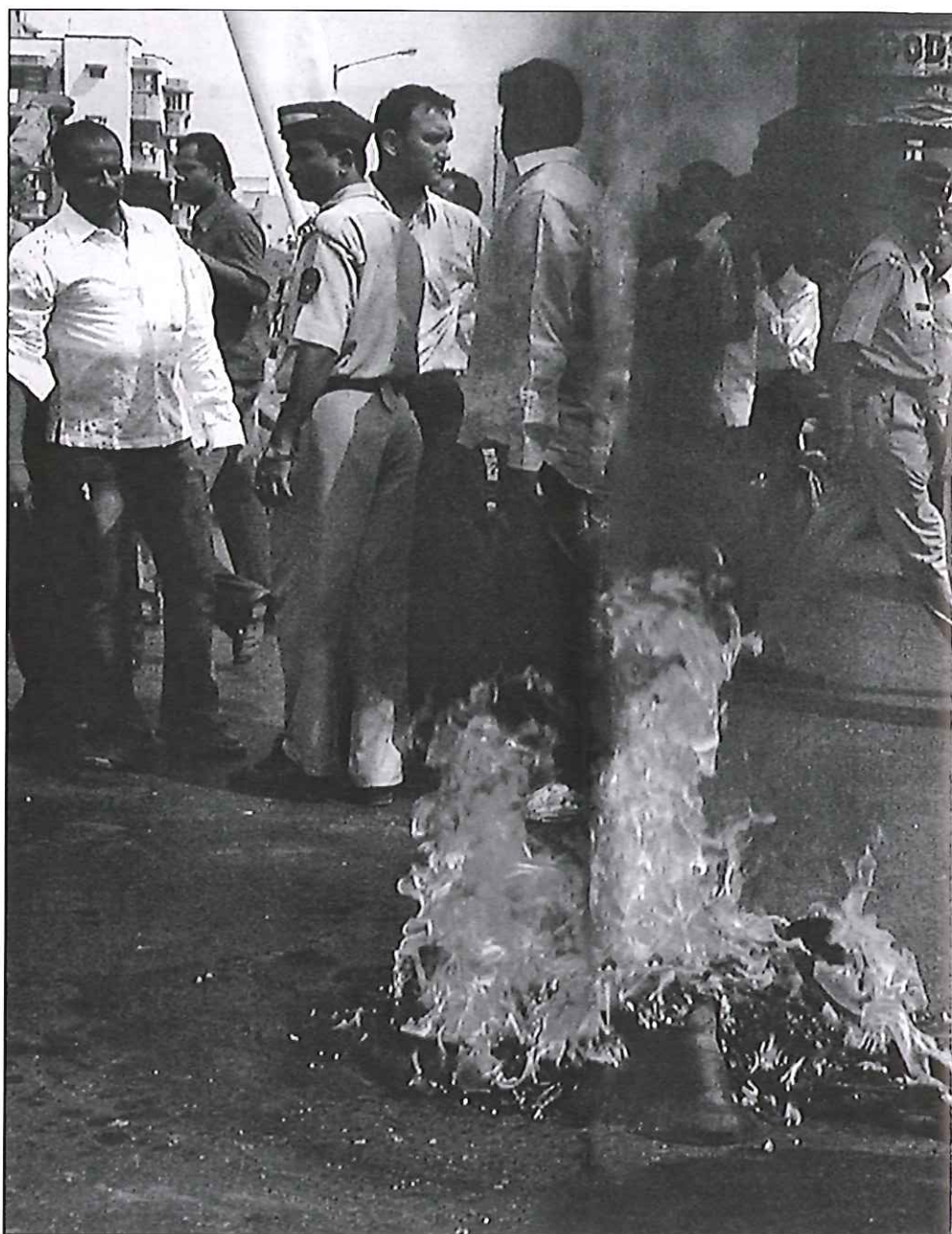
I förlängningen, menar man, skapar kvotering en idé om att lågkastiga har en ”födelse rätt” till vissa privilegier, vilket försvagar principen om ett sekulärt demokratiskt medborgarskap där staten inte särbehandlar någon grupp på basis av faktorer som etniskt ursprung, religion eller kasttillhörighet.

Kvoteringsförespråkarna vrider dock resonemanget ett varv till och hävdar att själva definitionen av meriter är konstruerad. Sociologen **Satish Deshpande** skiljer till exempel mellan meritbaserad diskriminering och resursbaserad diskriminering. Även om intagning till högre utbildning på basis av formella meriter inte är diskriminerande i princip, så blir det i praktiken diskriminerande för stora grupper, eftersom de socioekonomiska resurser som krävs för att bli ”meriterad” nog att antas till dessa utbildningar är så ojämnt fördelade. Särskilt fattiga, tätt befolkade länder som Indien präglas ofta av en sådan resursbaserad diskriminering, menar Deshpande.

Snåriga samband

Deshpandes resonemang faller tillbaka på att det finns en tydlig koppling mellan kasttillhörighet och socioekonomisk status. När kvotering av *Scheduled Castes* och *Scheduled Tribes* infördes skedde det utan några större protester, bland annat för att dessa grupper var oomstritt fattiga.

Förslaget om att kvotera *Other Backward Classes* är däremot långt mer kontroversiellt, inte minst för att sambandet mellan kasttillhörighet och ekonomisk status är mer omtvistat i det här fallet. Kritiken går

ut på att kvotering är ett alltför trubbigt instrument för att bekämpa den sociala ojämlikheten, eftersom det inte tar hänsyn till ekonomiska skillnader inom kastgrupper.

Resultatet blir att kvotering främst gynnar ”gräddfilen” bland de lågkastiga; det är till exempel bara redan framgångsrika dakter som i dag har de resurser som krävs för att söka till prestigefyllda universitet. Samtidigt diskrimineras högkastiga personer som inte har dessa resurser.

Sukhadeo Thorat, professor i ekonomi och välkänd kvoteringsförespråkare, menar å andra sidan att kasttillhörigheten visst är relevant, eftersom det som ligger till grund för diskrimineringen och maktlösheten är kastidentiteten och inte den ekonomiska ställningen. I annat fall skulle ”gräddfilen” bland de lågkastiga lyckas lika bra som de högkastiga utan kvotering, men så är inte fallet, menar han.

Problemet handlar i grunden mycket om bristen på tillförlitlig statistik, och har lett till en rad mer eller mindre sofistikerade räkneövningar över hur stor del av befolkningen som egentligen tillhör *Other Backward Classes*. Mandalrapporten definiera

de till exempel 52 procent av Indiens befolkning som OBC, medan *National Sample Survey* från 1999-2000 räknar med att 36 procent av befolkningen tillhör samma grupp.

Bristen på tillförlitlig statistik över kasttillhörighet får också konsekvenser för hur kvoteringsfrågan hanteras både politiskt och juridiskt. Högsta domstolen har till exempel konstaterat att den sammanlagda andelen reserverade platser för *Scheduled Castes*, *Scheduled Tribes* och *Other Backward Classes* inte får överstiga 50 procent; en gräns som det aktuella förslaget med nöd och näppe klarar.

De som motsätter sig kvotering vänder sig dock mot själva försöket att definiera kasttillhörighet. Man menar att kaster har existerat i tusentals år utan att kategoriseras och att varje försök att definiera dessa per automatik blir godtyckligt och färgat av politiska ambitioner. Som exempel nämns ofta att Mandalrapporten identifierade exakt 3743 (!) kaster och undergrupper av kaster som OBCs.

Under 2006 års antikvoteringsupplopp stod läkarutbildningen i fokus. Skälet till

I mars 2007 beslutade Högsta domstolen att regeringens planer på att utöka kvoteringsystemet för OBC-studenter måste skjutas upp. HD:s beslut orsakade genast nya protester som här i Mumbai, den här gången från kvoteringsförespråkare.

FOTO: FRONTLINE

Argumentet är intressant inte minst för att det utmanar teorin om att nationalstater i och med den ekonomiska globaliseringen får ett minskat utrymme att föra en självständig politik, och särskilt en politik där staten genomför långtgående kvoteringsreformer som enligt ett synsätt sänker effektiviteten i de verksamheter den berör.

Möjligen blir Nandas perspektiv mer begripligt om man tittar närmare på hur kast, klass och marknadsekonomi förhåller sig till varandra. Kast skiljer sig från klass som social kategori på ett väsentligt plan; kasttillhörighet kan nämligen inte på samma sätt som klasstillhörighet övervinnas med marknadsmässiga medel. En individ kan inte på motsvarande sätt som hon kan göra en klassresa, göra en "kastresa" (i så fall handlar det snarare om att omförhandla statusen för hela kastgruppen kollektivt, vilket sker med ideologiska snarare än ekonomiska medel).

Strategi för integration

Enligt det här perspektivet hjälper ekonomisk modernisering föga för att luckra upp kashierarkin – även om kastsystemet som sådant naturligtvis kan få en minskad betydelse med ekonomisk utveckling – och kvoteringsförespråkarna tycks mena att kvoteringspolitiken blir än mer angelägen i en tid av ekonomisk effektivisering. Kvotering handlar då inte främst om att uppnå principiell rättvisa – vare sig det gäller historisk kompensation eller utifrån villkoren i dagens samhälle – utan blir snarare en strategi för fattigdomsbekämpning och ett ekonomiskt integrerat Indien.

Kanske kan man också förstå kvoteringsdebatten så; som en dragkamp mellan principen om juridisk jämlikhet, som säger att kast är irrelevant, och det faktum att fenomenet kast alltså präglar vartenda skrymsle av indiskt samhällsliv. Mot den bakgrunden kan man också förklara "paradoxen" att Indien juridiskt sett inte erkänner kast och samtidigt för en offensiv politik för att luckra upp den sociala stratifiering kast utgör.

Maria Elowsson

Fotnot: Argumenten är hämtade från artiklar i de indiska tidskrifterna Frontline och Economic and Political Weekly. Bakgrundsinformationen kommer huvudsakligen från Sunita Parikhs *The Politics of Preference. Democratic Institutions and Affirmative Action in the United States and India* (The University of Michigan Press, 1997).

att kvotering av läkarstudenter sågs som särskilt hotfull var att den på sikt ansågs kunna hota kvaliteten i sjukvården.

Att kvotering hotar produktiviteten i näringslivet och kvaliteten i högre utbildning och forskning anförs också mer allmänt som ett argument emot en sådan politik. Däremot menar kvoteringsmotståndarna att den får helt andra konsekvenser i dag än på 1950-talet, eftersom den globala integreringen av marknader nu innebär en ökad internationell konkurrens. Det här "globaliseringsargumentet" bemöter Mee- ra Nanda på ett intressant sätt.

Helt andra slutsatser

Även hon utgår från anpassningen till internationella marknader men kommer fram till helt andra slutsatser. Nandas argument lyder ungefär så här: antalet arbetstillfällen inom den offentliga sektorn krymper, Indiens en gång så utbyggda byråkratiska system går på sparlåga, och de som finns kvar är inte lika prestigefyllda som under "License Raj"-eran.

De mest prestigefyllda och välbetalda jobben finns nu i stället inom IT, bioteknik,

marknadsföring och finanssektorn; alltså exakt de utbildningssektorer som är föreslagna för kvotering. Inträdesbiljetten till dessa möjligheter går genom högre utbildning, och särskilt den typ av högre utbildning som är internationellt gångbar.

Enligt Nanda har lågkastiga generellt sett sämre möjligheter att skaffa sig de färdigheter som krävs inom dessa branscher, både själva yrkeskunskaperna och förmågan att prata engelska med en amerikansk accent. Och det är här kvoteringsreformerna verkligen kan göra skillnad, med att integrera grupper med sämre förutsättningar att "lyckas" på de nya marknaderna, menar hon.

Att kvotera in *Other Backward Classes* på Indiens mest prestigefyllda universitet handlar här om att ge hela befolkningen tillgång till en resurs som hittills varit förbehållen eliten, men också om att överbrygga klyftan mellan det gamla och det nya Indien: det ekonomiskt utvecklade Indien som dominerar Indiens landsbygd och den (ytterst begränsade) del av det urbana Indien som är välmående och integrerat i den globala ekonomin.

Musharraf spelar falskt

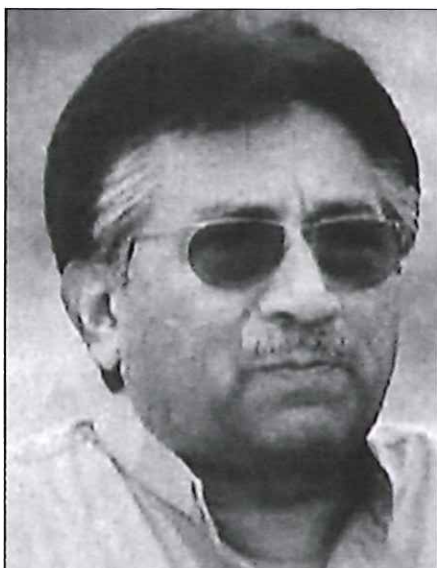
Pakistanska regeringen har själv banat väg för islamistiska terrorn

President Musharraf befinner sig i en djup kris. Sommarens drama kring den belägrade Röda moskén visade tydligt på islamisternas starka ställning. Rana Rizvi anser att regimen själv spelat stor roll i utvecklingen, och går igenom händelseförloppet det senaste året och sätter in det i ett 30-årigt perspektiv. Arvet efter Zia ul Haq lever än.

Den 20 januari 2007. Två moskéer i Islamabad revs efter beslut av huvudstadsutvecklingsmyndigheten och Islambads distriktsadministration. Detta efter att underrättelserapporter avslöjat att terrorister med mål att döda inhemska och utländska dignitärer förmodades använda sig av dessa två moskéer som låg nära Islamabad Highway och Murre Road, längs vilka utländska dignitärer färdas från flygplatsen till sina kontor i Islamabad. Den pakistanska regeringen beslutade samtidigt att rasera sju andra olagligt uppförda moskéer i andra delar av landet.

22 januari 2007. Kvinnliga studenter vid *Jamia Hafsa*-madrassan, ett seminarium knutet till den Röda moskén (*Lal Masjid*) i huvudstaden, ockuperade ett barnbibliotek beläget intill deras religiösa skola. Detta i protest mot förstörelsen av moskéer som uppförts på gator i Islamabad som president **Pervez Musharraf** ofta färdas längs. De burkha-klädda studenterna (täckta från huvud till tår) nekade den statsanställda personalen tillträde till biblioteket och krävde att moskéerna skulle återuppföras. **Maulana Abdul Aziz**, äldre bror till **Maulana Abdul Rashid Ghazi**, ställde samma krav och lade till en varning om att studenterna var beredda att utföra självmordsattacker ifall regeringen inte brydde sig om deras krav.

26 januari 2007. En misstänkt självmordsbombare sprängde sig själv i luften utanför Marriott Hotel, varvid en vakt dödades och fem andra personer skadades svårt. Den oidentifierade mannen detonerade sin sprängladdning sedan säkerhetsvakten försökt stoppa honom från att ta sig in på hotellet via en sidoingång. Enligt den statskontrollerade nyhetsbyrån fördömde presidenten och generalen Musharraf självmordsattacken, och han upprepade tidigare försäkringar om Pakistans "orubbliga beslutsamhet att bekämpa extremism och terrorism".

13 februari 2007. Myndigheterna går med på att återuppbygga en av de förstörda moskéerna i hopp om att få ett slut på biblioteksockupationen. Studenterna vägrar dock att lämna byggnaden.

27 mars 2007. De kvinnliga studenterna tillsammans med deras manliga kolleger från *Jamia Farideea*, ett annat seminarium knutet till den Röda moskén, stormar ett hus nära moskén och för bort en kvinna vid namn **Aunt Shamim** jämte hennes svärdotter och ett sexmånaders barnbarn. Studenterna hävdar att motivet till kidnappningen är att Shamim drivit en bordell i huset. Kvinnorna friges efter att de sägs ha "ångrat sig". En taleskvinna för *Jamia Hafsa* sade att regeringen inte agerat i frågan på grund av att Aunt Shamim haft goda kontakter med federala ministrar, i synnerhet järnvägsministern **Sheikh Rashid**.

27 mars 2007. Tre polismän tas som gisslan av studenterna från de båda religiösa skolorna som vedergällning för att ett antal studenter arresterats. Gisslan släpps fri efter två dagar.

6 april 2007. Studenter från de båda skolorna besöker marknader på skilda håll i huvudstaden och varnar innehavare av cd- och videobutiker. Skivor och videokassetter till ett värde av 1,5 miljon rupier (cirka 185 000 svenska kronor) bränns på gatorna. Mer än 6 000 maskerade manliga och burkha-klädda kvinnliga studenter stod bakom kampanjen som syftade till att "rensa upp" samhället från oislamiska verksamheter. Studenterna utfärdade också riktlinjer för hur folk bör klä sig.

6 april 2007. Maulana Abdul Aziz tillkännager att man inrättat en egen sharia-domstol. Han varnade också för att tusentals självmordsattacker kommer att utföras ifall regeringen försöker sig på att stänga

de religiösa skolorna.

9 april 2007. Sharia-domstolen utfärdar en fatwa riktad mot **Nilofer Bakhtiar**, regeringens minister för turism, baserad på en tidningsbild som tagits av den kvinnliga ministern där hon omfamnar en fallskärmshoppningsinstruktör.

10 april 2007. Regeringen blockerar moskéns FM-radiosändare, dess webbsajt och bryter telefonförbindelserna, under förevändning att moskén ägnat sig åt oislamisk verksamhet.

19 maj 2007. Studenter från båda seminarierna kidnappar fyra polismän som vedergällning för att ett antal studenter arresterats.

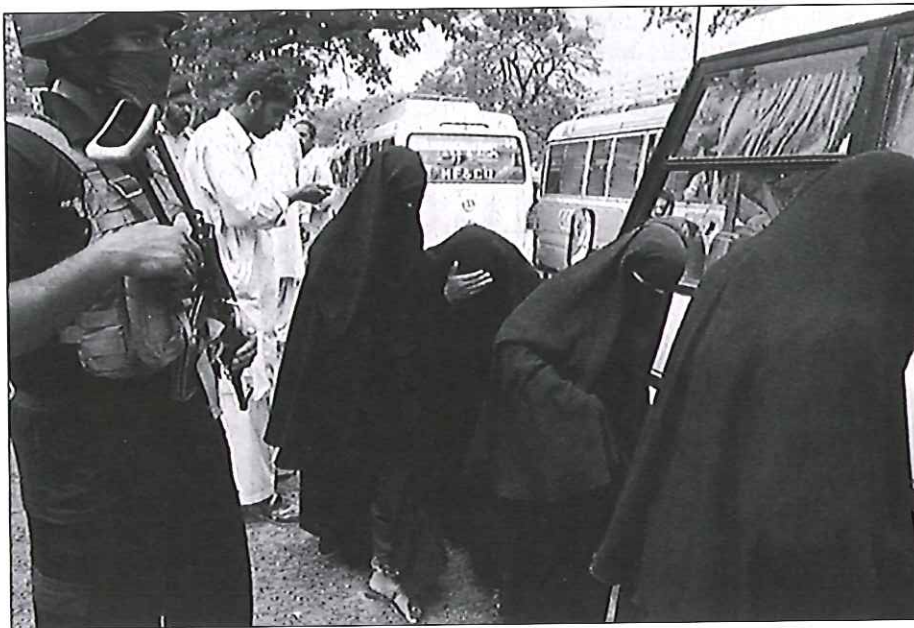
23 juni 2007. På ett taliban-liknande sätt kidnappar studenter från de båda seminarierna nio personer, varav sju kinesiska medborgare, och anklagar dessa för att ha drivit en bordell. De släpps fria samma dag.

3 juli 2007. Strider inleds mellan studenter och pakistanska trupper, sedan en student öppnat eld inifrån moskén och skadat två soldater, en av dessa avled senare på sjukhus. Studenterna börjar också sätta eld på regeringskontor. På detta följer skottlossning mellan studenter som försöksat sig inne i moskén och soldater utanför, resulterande i ett 20-tal dödsoffer. Regeringen inför ett utgångsförbud i området, och kommandosoldater från *Special Services Group*, en enhet skapad av Musharraf och honom ytterst lojal, strömmade dit och tog kontroll över området.

4 juli 2007. Omkring 700 radikala studenter ger upp och överlämnar sig till myndigheterna, men tusentals andra stannar kvar inne i moskén. Regeringen förlänger sin tidsfrist för studenterna att ge upp. Maulana Abdul Aziz tas till fånga sedan han iklädd burkha försökt fly från moskén i sällskap med sju kvinnor.

6 juli 2007. Regeringen vädjar på nytt till studenterna att ge upp, och president Musharraf ger order om att ingen militär insats får inledas förrän alla kvinnor och barn är ute ur moskén. Man försöker också förhandla sig fram till en uppgörelse med hjälp av islamiska lärda. Maulana Abdul Rashid Ghazi kräver försäkringar av myndigheterna om fri lejd för honom och hans familj, men regeringen begär att han måste överlämna sig villkorlös. Den välkände sociale aktivisten **Bilquees Edhi** bönfaller via megafon att Maulana Ghazi ska överlämna de barn som finns inne i moskén och uppges utnyttjas som levande sköldar och gisslan till Edhi Foundation. Något svar kommer dock inte.

8 juli 2007. Ghazi berättar för en tv-kanal att man har tillräckligt med vapen och

Kvinnliga islamister lämnar Röda moskén i Islamabad efter militärens stormning den 10 juli.

FOTO: FRONTLINE

förnödenheter inne i moskén att klara en fyra månaders belägring, och att man avser att fortsätta kämpa. **Ejaz ul Haq**, federal minister för religiösa angelägenheter och tillika förre militärdiktatorn **Zia ul Haq**s son, pekade på att utläningar kunde finnas inne i moskén. Enligt några källor skulle elva utländska *jihadi*-krigare, däribland en tjetjensk kvinna, delta i striden mot de pakistanska säkerhetsstyrkorna.

President Musharraf sammanträdde med premiärminister **Shaukat Aziz** och högt uppsatta myndighetspersoner för att diskutera alternativen som stod till buds rörande den Röda moskén. Premiärministern sade till media att regeringen visade tålamod och att man strävade efter att lösa konflikten utan att förlora liv.

10 juli 2007. "Operation Tystnad" inleddes klockan 4 på eftermiddagen efter att förhandlingar med Maulana Ghazi misslyckats. Myndigheterna uppgav efteråt att 73 radikala muslimer stupat, däribland Maulana Ghazi.

Minst 80 döda i attacken

Förvånansvärt nog fälldes inte många tårar över Maulana Ghazis död i landet. Pakistanska muslimer i allmänhet hade chockats när Maulana Abdul Aziz inrättade sin shariadomstol för att genomdriva en strikt islamisk rättsskipning. Uppgiften om hur många som dog i striden om Röda moskén skiljer sig mycket mellan regeringen och de radikala prästerna. Enligt säkerhetsstyrkornas chef, generalmajor **Waheed Arshad**, dödades 80 militanta och 19 kroppar var oidentifierade, andra källor anger dödstalet till 150. Radikala studenter som gett upp hävdar att det fanns cirka 1 500 studenter kvar inne i moskén när stormningen inleddes.

Regeringen säger att det bland de dödade återfanns 21 medlemmar av den förbjudna sunniextremistiska organisationen *Sipah-e-Sahaba*, på regeringens svarta lista över kriminella rörelser på grund av ter-

rorverksamhet. Inrikesminister **Aftab Sherpao** påstod också att man hittat två självmordsbombarbälten samt landminor inne i moskén. En tidning i Qatar förklarade vidare i en artikel den 15 juli att pakistanska polisen hittat ett utländskt pass bland Ghazis ägodelar, och armén sades ha påträffat en låda fylld med pengar i olika valutor, till ett värde av 1,5 miljon rupees. Andra myndighetskällor har bekräftat uppgifterna om att moskékomplexet bestod av 80 rum, befästa tunnlar och skyttegravar grävda under den Röda moskén. Det skulle dock vara uppseendeväckande ifall säkerhetsstyrkorna verkligen fann en källare under moskén, för den företeelsen finns annars inte i Pakistan.

Operation Tystnad är nu över, och så många frågor uppenbarar sig. Hur kom det sig att regeringen inte agerade tidigare emot Maulana Abdul Aziz, då han och hans bror började predika islam enligt en helt egen tolkning? Hur kunde myndigheterna tillåta att dessa människor grävde skyttegravar och tunnlar samt lagrade stora mängder vapen och ammunition i Lal Masjid, belägen alldeles intill den pakistanska säkerhetstjänsten ISI:s högkvarter? Hur Röda moskéns inbyggare fick etablera sin egen stat i staten. Hur dessa radikala muslimer kunde öppna en egen radiostation och satellit-tv-nätverk i moskén. Hur så många grovt kriminella element, och uppenbarligen inkluderande utländska sådana, tilläts få en fristad i moskén.

Man frågar sig också vad polisen och säkerhetstjänsten sysslade med under den långa tid som allt detta pågick i ett område som ligger knappt två kilometer från presidentpalatset i landets huvudstad. Det finns uppgifter om att Maulana Ghazi faktiskt arresterades vid ett tillfälle, med ett fordon fullastat med vapen och ammunition, men att Ghazi släpptes fri efter ett ingripande från Ejaz ul Haq, ministern för religiösa affärer. Det sägs också att Maulana Ghazi stod i telefonkontakt med Ejaz ul Haq un-

der hela Röda moské-dramat, och Ejaz ul Haq ska ha rått Maulana Ghazi att använda sig av mänskliga sköldar för att rädda sitt liv (uppgifter som Ejaz ul Haq själv starkt förnekar). Frågorna man då ställer sig är: Stod Ejaz ul Haq i kontakt med Maulana Ghazi, kände hela regeringen till dessa kontakter, och om svaret är ja så hur kommer det sig att Ejaz ul Haq fortfarande sitter kvar som ansvarig minister i regeringen?

Det skulle vara ytterst intressant att få tillgång till de avslöjanden som Maulana Abdul Aziz enligt tidningsuppgifter lär ha kommit med under förhören efter gripandet av honom. Det handlar om namnen på ett antal senatsmedlemmar och affärsmän som på en regelbunden basis ska ha försett moskén med finansiella medel i storleksordningen miljontals rupees. Han ska också ha avslöjat att en afghansk medborgare försett moskén med vapen, och att arsenalen uppgick till 15 kalashnikovgevär och stora mängder gevärskulor, liksom 50 bensinbomber. Bensin och matvaror fanns också lagrade i överskott.

Gynnades av Zia ul Haq

Det var förre diktatorn Zia ul Haq som på sin tid förde agitatorn **Maulana Abdullah** – pappa till Maulana Ghazi och Maulana Abdul Aziz – från Banori Town, en moské i Karachi, till Islamabad. General Zia ul Haq spelade stor roll i att föda fram islamisk fundamentalism i Pakistan och han uppmuntrade som en del därav under sin styrestid byggandet av religiösa seminarier överallt. Han var direkt inblandad i direktiven kring Röda moskéns framväxt i Islamabad.

Maulana Abdullah, en präst tillhörig Deobandi-grenen av sunni-islam och berömd för sina tal som förespråkade jihad blev den första föreståndaren för Röda moskén. Under fredagsbönerna höll han eldfångda tal präglade av 1980-talets kamp av afghanska mujahediner gentemot de sovjetiska ockupationsstyrkorna i grannlandet Afghanistan. Sönerna Maulana Abdul Aziz och Maulana Ghazi kom därmed i kontakt med de afghanska mujahedinererna och deras pakistanska partners, och band knöts med de sedermera förbjudna extremistorganisationerna *Sipah-e-Sahaba* och *Jaish Mohammad*. Efter det att Maulana Abdullah mördats på 1990-talet tog sönerna över driften av Röda moskékomplexet.

Det utvecklades till en mötesplats för ledare från olika militanta organisationer. Det påstås att båda bröderna varit knutna till såväl talibanerna i Afghanistan som al-Qaida, och de har prisat talibanernas enögda ledare **Mullah Omar** liksom **Osama**

VÄNDI

FORTS.

bin Laden för deras kamp emot *kafirer* (ickemuslimer).

Arvet vilar tungt efter Zia ul Haqs diktaturår. Fundamentalismen, kalashnikov- och heroinkulturen är alla gåvor efter Zia som tog makten i en militärkupp den 5 juli 1977 och som gjorde sig till president 1978. Han stödde talibanerna i Afghanistan med frikostigt stöd från USA (som stödde de islamiska extremisterna för att de bekämpade Sovjetunionen), och de erbjöds militär träning i Pakistan. Också på hemmaplan utnyttjade han sig av fundamentalismen för att upprätthålla och förlänga sitt styre. Zia ul Haq sägs ha haft kontakt med alla militanta organisationer typ Jaish Mohamad, Sipaha-e-Sahaba och den sistnämnda organisationens militära gren *Lashkar-e-Jhangvi*.

Införde shariadomstolar

Den 2 december 1978 tillkännagav Zia ul Haq dessutom upprättandet av sharia-domstolar i Pakistan. Jämsides med införandet av de drakoniska *Hudood*-föreskrifterna, otuktsförordningen, blasfemilagen, liksom förordningar rörande *zakat* och *usher*, lade detta grunden till Zias islamisering av landet. Han instiftade det så kallade *Majilis-e-Shoora* (Rådgivande församling) och proklamerade 1978 att all lagstiftning i landet hädanefter skulle grunda sig på *Nizam-e-Mustafa*. Zia utnyttjade sig sålunda av islam och sina lagar enligt egen tolkning. En tolkning som resulterat i framväxten av fundamentalism, obskurantism och urartning.

Zia kan också tillskrivas skapandet av det etnisk-chauvinistiska partiet Mohajir Qoumi Movement (MQM), baserat i Karachi, och dess roll i att framkalla sektaristiskt och etniskt våld i landet. MQM:s grundare och ledare, **Altaf Hussain**, tycktes utåt sett höja sin röst till förmån för de eftersatta mohajirerna (som flyttade från Indien i samband med delningen 1947), men i verkligheten arbetade han bakom kulisserna för Zia-ul Haq. Våldsamma motsättningar mellan sindhier och mohajirer, pashtuner och mohajirer och till och med mellan mohajirer och andra mohajirer eskalerade i slutet av 1980-talet. Karachi och Hyderabad betraktades som sin tids Beirut.

Efter den mystiska flygkraschen, i vilken Zia ul Haq omkom, kom **Nawaz Sharif**, ledare för Pakistan Muslim League och **Benazir Bhutto**, ledare för Pakistan People's Party (PPP), till makten genom demokratiska val. Ingendera av dem lyckades dock upphäva *Hudood*-förordningen och Zias övriga drakoniska lagar. I oktober 1988 utsåg Nawaz Sharif general Pervez Musharraf till ny arméstabschef. Elva år senare, 12 oktober 1999, tog Musharraf i en oblodig militärkupp makten i Pakistan, och liksom Zia ul Haq på sin tid lät Musharraf sig därefter, den 20 juni 2001, utses till president.

Ända från början av Musharraf:s styre har hans regeringar stått inför allvarliga problem, i form av fattigdom, tilltagande sektaristiskt våld samt konflikter i Baluchistan och Waziristan. Efter den 11 september 2001 har Musharraf dessutom ställts under hård press från USA:s president **George W Bush** att axla ansvaret att bekämpa terrorister och talibaner. De senare har enligt samstämmiga uppgifter baser i Pakistan, och därtill förlitar sig talibanerna på stöd från utländska jihadi-krigare.

President Musharraf står inför allvarliga kriser från flera håll. Å ena sidan de fundamentalistiska krafterna, å andra sidan trycket från Bush att ta strid mot terrorismen. Sedan den 10 juli har 200 människor, däribland i stor utsträckning säkerhetsstyrkornas personal, dödats i flera självmordsattacker i Nordvästgränsprovinsen (NWFP) liksom i de federalt administrerade territorierna (FATA), attacker som utförts för att hämnas stormningen av den Röda moskén.

USA har varnat för att man kan komma att ta till sina egna styrkor i NWFP och FATA, och man har också antagit en lag som knyter biståndet till Pakistan till landets förmåga att bekämpa terrorismen. Vicepresident **Dick Cheney** har dock deklarerat att USA inte har för avsikt att agera på egen hand gentemot terrorister på pakistanskt territorium.

Emiratet Waziristan

Mest bekymmersamt för den försvagade Musharraf-regimen är beslutet som de islamiska militanta grupperna i Norra Waziristan tog den 15 juli att bryta det fredsavtal som man slutit med regeringen i september 2006. Till följd av fredsavtalet, som kom till stånd tack vare Nordvästgränsprovinsens guvernör, pensionerade generallöjtnanten **Ali Mohammad Jan Aurakzai**, hade våldet upphört och situationen normaliserats i Norra Waziristan (numera ofta kallat för "emiratet Waziristan"), alldeles intill gränsen mot Afghanistan. Nu hotar nya våldsamma sammanstötningar. Islamisterna kräver att de pakistanska arméförbanden ska dra sig tillbaka från flera vägar och kontrollstationer.

Maulana Abdul Aziz utfärdade genom sin sharia-domstol en fatwa med innebörden att soldater i armén för en islamisk nation är förbjudna att bruka sina vapen gentemot denna stats muslimska medborgare, och om någon av regeringens soldater dödas i kamp mellan den pakistanska armén och stamkrigare så kommer denna soldat att betraktas som en otrogen, medan däremot en stamkrigare som dödas i denna strid betraktas som en martyr. Denna fatwa välkomnades av folk i stamområdena och de islamistiska kämparna. De senare hotade också att driva bort regeringen från makten.

President Musharraf har också ställts inför en rejäl politisk kris till följd av sin avsättning i våras av **Iftikhar Chaudary**,

chefsdomare i Högsta domstolen. Avsättningen motiverades med att Chaudhary skulle ha missbrukat sin ställning genom att skaffa ett toppjobb inom polisen åt sin son och en rad privilegier åt sig själv. Avsättningen följdes av landsomfattande protester (se SYDASIEN 2/07) och efter ett sensationellt beslut av Högsta domstolen återinsattes han nyligen på sin post.

Bhutto på väg tillbaka?

Den politiska upprördheten över fallet hade vid det laget så gott som lagt sig, men nu väcktes den åter och krav restes att presidenten måste avgå från sin post och utlysa val. Musharraf söker nu utvägar för att kunna låta sig bli omvald till president och samtidigt behålla sin militära ställning. I detta syfte for han i somras till Abu Dhabi i Förenade Arabemiraten för att träffa **Benazir Bhutto**, ordförande i Pakistan Peoples Party. De lär ha slutit ett avtal som går ut på Bhutto tillåts återvända från sin exil hem till Pakistan och bli premiärminister mot att hon stödjer Musharraf:s omval som president.

Dessa uppgifter var dock så chockerande till sitt innehåll att Benazir Bhutto på politikernas vanliga vis dementerade att detta skulle vara sant, och i stället hävdade hon att hon inte tänker acceptera en president i uniform. Musharraf måste välja mellan antingen presidentposten eller sin militära ställning. Men frågan är om inte dessa offentliga yttranden bara är löst prat, under ytan döljer sig ett avtal som banar vägen för Benazir Bhuttos återkomst som premiärminister för tredje gången samtidigt som Musharraf tillåts bli omvald till president fastän fortfarande general. Och dessa uppgifter bekräftas av Musharraf:s styrande parti i Pakistan.

Bhutto säger sig vara beslutsam i att utrota terrorism och islamistiskt militant våld i landet. Men om hon verkligen förmår göra det är tveksamt med tanke på hennes bleka insatser under båda föregående perioder som premiärminister. Vad gjorde hon egentligen för att eliminera terrorismen och den islamiska radikalismen i Pakistan då? Sanningen är att hon var ytterst medgörlig gentemot talibanregimen i Afghanistan.

Det återstår att se vilket öde landet står inför. Känslor av osäkerhet växer för varje dag samtidigt som de islamistiska krafterna ställer till med ökande problem. Kommer Musharraf att lyckas med sin ambition att fortsätta som president, och om Benazir Bhutto kommer tillbaka till makten vad tänker hon göra för att utrota det islamistiska våldet i landet?

Rana Rizvi

Översättning: Lars Eklund

Kärnkraften faller regeringen?

Kolkata 26 augusti 2007

Plötsligt har det uppmuntrande politiska klimatet dämpats och den gosiga koalitionen som ångade på har nu hamnat i en turbulens som trots allt kan kasta den indiska regeringen ur sadeln.

Året 2007 var tänkt att bli minnesvärt för den indiska nationen av fler än ett skäl. Det är nu 150 år sedan det första frihetskri- get 1857. Detta så kallade sepoy-uppror, de indiska soldaternas myteri, har sitt histo- riska värde i att det var den första revolten mot britterna där flera grupper i samhället deltog – hög som låg – som en enad nation. Trots att upproret krossades hänsynslöst till slut så skakades det brittiska imperiet i sina grundvalar för första gången.

Konflikt om kärnkraftsavtal

Den 15 augusti firade landet dessutom sin sextionde självständighetsdag. Men redan innan firandet tonade ut så hade den putt- rande kontroversen om kärnkraftsavtalet mellan Indien och USA (det så kallade "123-avtalet") växt till en öppen konfron- tation mellan regeringen och dess partners på vänsterkanten. Nu frågar man sig om re- geringen klarar sig fram till årsskiftet. (UPA-regeringen och vänstern har tillsam- mans en knapp majoritet i parlamentet Lok Sabha. Men utan stödet från vänster så är regeringen i minoritet). Det största opposi- tionspartiet till höger, BJP (*Bharatiya Ja- nana Party*), är också emot avtalet. Vän- sterns CPI(M) har dock uteslutit ett samgå- ende med det "pro-imperialistiska" BJP i aktionen mot avtalet.

De utdragna förhandlingarna mellan In- dien och USA om ett kärnenergisamarbete som avslutades i juli i år har hyllats på bred front av forskarsamhället liksom av media som ett välkommet steg, som kommer att bryta Indiens isolering på kärnenergiområ- det. UPA-regeringen under ledning av pre- miärminister **Manmohan Singh** hävdar att avtalet är avgörande för landets energibe- hov i framtiden och att det inte på något sätt skadar landets intressen eftersom det inbe- griper alla väsentliga frågor i sin slutform.

"Inte förhandlingsbart"

Men CPI(M) lät sig inte imponeras. I parti- ets attack mot avtalet gav de regeringen ett ultimatum att inte låta det träda i kraft för- rän alla invändningar hade diskuterats och för- rän alla avtalets följdresultat hade gått igenom.

När ordkriget svallade som mest, när CPI(M) hotade att om regeringen skulle gå vidare till IAEA (Internationella Atom- energiorganet) i september för att få avtalet säkrat, ja då skulle regeringen få leva vida- re utan vänsterns stöd. Då kontrade en ils- ken premiärminister Singh, trött på väns-

terns ständiga piruetter, med meddelandet att avtalet inte var förhandlingsbart och att om vänstern ville dra sig ur så fick de göra det.

Var detta slutar vet ingen än, även om båda parter klivit ner från sina piedestaler de senaste dagarna. När detta skrivs har kongresspartiet visat viss försoning vänste- rut fastän man slår fast att avtalet inte är förhandlingsbart. Samtidigt förklarar CPI(M) för sin del att Indien mycket väl kan skicka en representant till IAEA – där Indien ju är medlem – men i så fall utan att diskutera avtalet.

Partiet är visserligen fast beslutsamt i sitt motstånd mot avtalet, men vill samti- digt inte bli sett som den kraft som kastar regeringen ur sadeln. Dess budskap till re- geringen är att om regeringen insisterar på ett avtal "i opposition mot en majoritet i parlamentet" så kommer den (regeringen) att ensam få bära ansvaret för ett påtvingat nyval.

Trots allt är kärnenergiavtalet inte så av- görande för vänsterns politik i dag. CPI(M)s partiordförande **Prakash Karat** skrev nyligen i en artikel att "Kärnenergi- samarbetsavtalet är bara en del av en vida- re allians som UPA-regeringen har arbetat fram med USA". Det är inte avtalet men väl de fördjupade relationerna till USA som vänstern är emot.

Antikommunism på modet

Utvecklingen i denna fråga har åter väckt en favoritströmning till liv i landets medier: den indiska elitens urtida antikommunism. Ett exempel återfinns i *The Telegraph*, en av Kolkatas ledande dagstidningar, den 21 augusti där en universitetshistoriker – utan i övrigt kända meriter – skriver under ru- briken "Kommunisterna har förrätt nation- ens intressen";

"Vänstern har sedan 90-talet förlorat allt sitt ideologiska innehåll. Socialismen är borta och Kina har blivit marknadskapi- talistiskt, i Indien har den ingen bas nå- gonstans längre utom i Västbengalen och Kerala... Nu när allt är borta klamrar vänstern sig fast vid sin anti-amerikanism som en sista ideologisk förankring. Men i dagsläget är vänsterns anti-USA-hållning bara ett eko av vad det kinesiska kommu- nistpartiet säger om kärnenergiavtalet mellan Indien och USA..."

De indiska kommunisternas historia be- står av en lång rad historiska blundrar. Den röda fanan har aldrig fladdrat efter- som de som håller i den endast vet hur man gör en blunder. Och det patetiska är att vä- ra kommunisters blunders inte ens är deras egna."

Det ironiska i denne lärde kommenta- tors inlägg är att han inte låter sig hejdas av

Indiens har fått sin första kvinnliga president, Pratibha Patil, kongresspartiets kandidat till posten.

att hans enög- da fördoman- den bara är ett eko av anti-

kommunistiska skriverier sen gamla tider.

I juli i år fick så Indien sin första kvinn- liga president, **Pratibha Patil**. Fram till i dag har presidentvalet vart femte år i stort sett varit en rutinaffär. Landets formella överhuvud väljs av ett elektorskollegium bestående av parlamentsledamöter (MPs) och ledamöter ur delstaternas lagstiftande församlingar (MLAs). I år förvandlades detta evenemang till något som liknade ett presidentval i USA, med alla dess anklag- elser och kontroverser.

Valet av UPAs och vänsterns kandidat var inte lätt sedan vänstern inledningsvis förkastat kongresspartiets kandidater och tvärtom. Till slut enades man kring Patil, sedan länge tillhörig kongresspartiet. Hon är en politisk lättviktare, föga känd ens bland sina egna partikamrater. Men hon vann valet med hjälp av ledamöter ur op- positionens led. Och trots att de flesta inte är i extas över den nya presidenten så har valet av en kvinna till detta ämbete hyllats som ännu en seger för den indiska demo- kratiska traditionen.

Och för att fortsätta på detta tema så ge- nomförde NDTV, en ledande TV-kanal, ihop med *The Hindu*, ledande engelsk språkig dagstidning, en partisympatiun- dersökning i 13 indiska städer för att hög- tidlighålla 60-årsdagen av självständighe- ten. 53 procent röstade på **Mahatma Gandhi** som landets störste ikon. 44 pro- cent menade att demokratin är landets största stolthet. 40 procent ansåg att IT-re- volutionen är den enskilt största faktorn i landets förändring medan 38 procent me- nade att korruptionen är landets största gis- sel.

De gångna 60 åren har varit en bland- ning av frustration och framgång. Än finns många skäl att vara allvarligt oro- ad, men också ett antal skäl att vara nöjd. Låt oss bara hoppas att de kom- mande 60 åren blir bättre än de gångna.

Ajit Roy

Översättning; Thomas Bibin

Skolor för daliter får svenskt stöd

Jaya, Renuga och Chinnathabi, föräldrar som själva engagerar sig i kvällsskolans verksamhet.

Utbildning är ingen självklarhet för Indiens daliter. Med svenskt stöd genom föreningen VCDS vännar sker nu en satsning på undervisning som kompletterar den ordinarie skolan. Vägen till sann demokrati måste komma underifrån, att möta dem som har det sämst ställt, är ambitionen från VCDS vänners sida.

Den Indienbaserade organisationen VCDS och den svenska vännarföreningen arbetar sedan förra året med projektet NFE för demokrati, där NFE står för *Non-Formal Education*, i Villupuram-distriktet i delstaten Tamil Nadu i Indiens sydöstra hörn.

Enligt VCDS egna undersökningar går två av tre barn i distriktet i skolan, resterande har aldrig gått i skolan eller hoppat av. Analfabetismen är utbredd. Bara var femte man respektive var tionde kvinna är läs- och skrivkundig.

I Villupuram-distriktet bor cirka 60 000 invånare, 20 000 av dem är fattiga lågkastiga daliter.

Hälften av barnen hoppar av skolan redan före det att de gått ut femte klass, ofta för att de behövs som arbetskraft för familjeförsörjningen – deras familj har helt enkelt inte råd med skolgången.

Det är här idén med NFE för demokrati

ska kunna utgöra en skillnad. Projektet har fått stöd av Sida och blev redan under sitt första år så fruktbart att VCDS vännar nu tänker fortsätta arbetet i ytterligare en fas som löper i två år till, till det indiska skolårets slut i april 2009.

NFE för demokrati-projektet arbetar i 30 byar och ska erbjuda möjlighet till lärande vid sidan av det formella skolsystemet, bland annat genom att ge barn möjlighet att medverka i kvällsskolor och på särskilda sommarläger.

– Sedan VCDS startade för 27 år sedan har kvällsskolorna utgjort deras kärnverksamhet. Genom det stöd som de får i NFE-projektet har vi redan första året kunnat förbättra de tio kvällsskolor som de hade och etablerat 20 nya. Det har gått strålande. Annars är det ofta svårt att få pengar till utbildning på landsbygden, kommenterar **Sara Snickars**, sekreterare i VCDS vännar.

Under de kommande två åren ligger fokus inte på att bygga ut verksamheten till fler byar. I stället ska de skolor som finns stärkas. Man kan inte bara starta upp skolorna och få ekonomisk hållbarhet i dem direkt. Det är det föreningen nu ska försöka se till under de kommande två åren som man får Sida-stöd.

Därefter räknar han med att olika utbildningspaket till bland andra lärarhögskolor i Sverige, England och Frankrike ska kunna bidra till finansieringen.

Kvällsundervisningen uppskattas i byarna.

– Man förstår bättre i kvällsskolan. I den ordinarie skolan får man ingen förklar-

Pugazhendi och Sowmiya, två av eleverna på

ing och därför förstår man inte. Kvällsskolan är bättre för det är roligare ämnen, kommenterar barnen **Pugazhendi** och **Sowmiya** i byn Thenalapakkum.

Kvällsskolans fokus ligger på grundläggande läskunskaper och stödundervisning riktad till barn som inte kan tillgodogöra sig undervisningen av de ofta oengagerade pedagoger som finns i den statliga skolan.

– Daliterna behöver utbildning, säger **Shila**, som är lärare i byn.

Målgruppen är nära tusen barn, och tyngdpunkten ligger främst på flickorna.

I kvällsskolorna gäller det att engagera lärare som brinner för att utbilda denna grupp barn, lärare som tror på att ett demokratiskt samhälle behöver en utbildad befolkning.

Lärarna ska dels stötta eleverna i de ordinarie skolämnena, men även undervisa i ämnen som den vanliga skolan helt eller delvis negligerar – däribland jämställdhet, demokrati, mänskliga rättigheter, lokal samhällskunskap samt ge en grundläggande sexualundervisning.

– I kvällsskolorna har vi fler ämnen än vad den ordinarie skolan har. Till exempel tas sociala frågor upp, sånger och danser är viktiga och hur jordbruket fungerar. Det är mer livskunskap i kvällsskolan, säger **Shila**.

Det är också väsentligt att föräldrar och övriga byinvånare är delaktiga i barnens ut-

Manmohan Singh kritiserar indisk skrytkonsumtion

Indien har sedan länge varit ett mycket ojämnt land där slumområden vuxit vid sidan av palats i marmor. Men nu har den snabbt ökande klyftan mellan landets rika och fattiga fått landets premiärminister att ifrågasätta utvecklingen. **Manmohan Singh**, som betraktas som arkitekten bakom de ekonomiska reformer som genomförts i Indien, har inlett en debatt om höga löner och ansvarslost slöseri.

Vid ett möte inom Indiska industrikonfederationen CII, en av landets viktigaste affärsgrupper, uppmanade premiärministern i juni dess medlemmar att stå emot oskäliga lönekrav från chefer och företagsledare, samt att "motverka skrytkonsumtion".

Rekordhöga lönelöft

Under de senaste fem åren har många indier upplevt snabba lönelöft. Enligt en undersökning från det amerikanska bemanningsföretaget Hewitt Associates beräknas lönerna i år stiga med i genomsnitt mer än 14 procent, vilket är mest i hela Asien. Tillväxten i Indien har under de senaste fem åren i genomsnitt legat på 8,5 procent, och företagsledningarna vid de största bolagen kan numera kvittera ut liknande ersättningar som sina motsvarigheter i de rika länderna.

Singhs uttalanden har dock kritiserats. En grupp industriledare har ställt frågan om den nuvarande mittenvänsterregeringen vill gå tillbaka till "den gamla dåliga tiden" då regeringen satte lönetak för företagen. Även landets största vänsterparti, CPI(M), har kritiserat premiärministerns uttalanden, som man menar är "tom retorik".

Indiska industrikonfederationens ordförande **Sunil Mittal** påpekade dock att det redan nu är svårt för de indiska företagen att behålla sin mest lovande medarbetare, trots att de erbjuds bra löner och andra förmåner.

Enligt en rapport från FN:s universitet äger den rikaste halvan av Indiens befolkningen 92 procent av landets samlade tillgångar, medan den fattigare halvan får nöja sig med 8 procent av tillgångarna.

Regeringens kritiker menar att politiker och byråkraternas borde sopa fram för egen dörr innan de börjar kritisera andra. Det är en illa dold hemlighet att en stor del av statens utvecklingssatsningar försvinner i fickorna på korrumperade tjänstemän och att många satsningar för de fattiga aldrig når fram till dem som behöver det mest.

Paranjoy Guha Thakurta/IPS

skolan i Thenalapakkum.

bildning.

– Föräldrarna engagerar sig i kvällsskolan. De ser till att eleverna kommer i tid, och de hjälper till med lite mat på kvällen, säger Shila.

Engagemanget från föräldrarna handlar dock inte bara om att mätta kvällsskolans elever.

– Vi försöker hjälpa till så att buspojkar eller fyllgubbar inte stör undervisningen, säger **Jaya** och **Renuga**, två av föräldrarna i Thenalapakkum.

En annan betydelsefull skillnad mellan den ordinarie skolan och de av VCDS or-

ganiserade kvällsskolorna är metoderna att disciplinera barnen. I den ordinarie skolan kan eleverna utsättas för aga. Lärarna slår med en käpp, kallad "stick".

– Den ordinarie skolan är så sträng. Där använder de "stick". I kvällsskolan pratar vi i stället, säger **Aswini** från byn Gurusvampettai, som drömmer om att bli läkare när hon blir stor.

Hennes kritik mot bestraffningspedagogiken delas av såväl lärare som andra elever som deltar i kvällsskolorna.

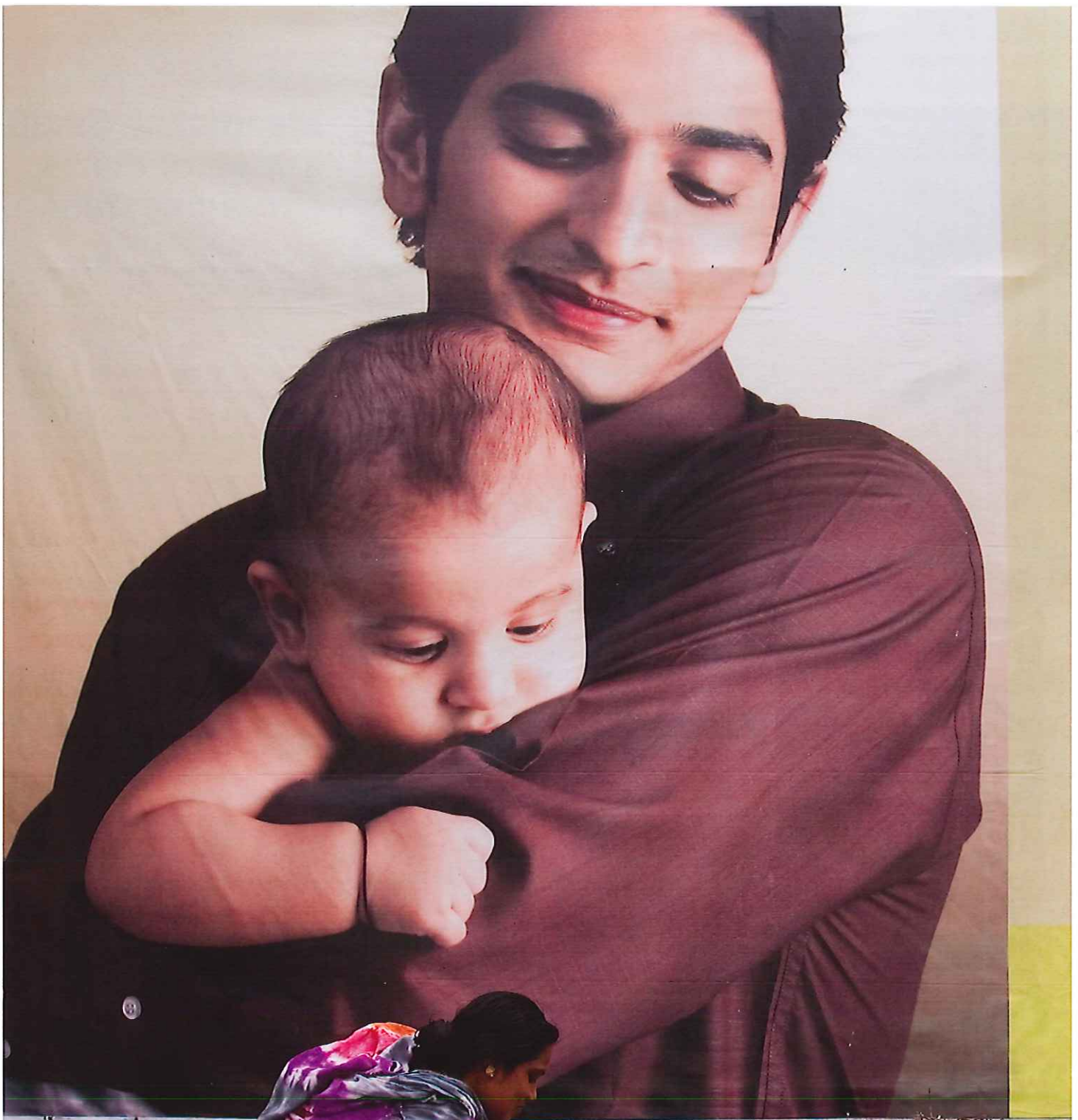
Daniel Blixt

VCDS vänner bildades av kursdeltagare

• Den ideella organisationen Village Community Development Society, VCDS, bildades 1980 i Villupuramdistriktet, 15 mil söder om mångmiljonstaden Chennai (Madräs) i södra Indien. VCDS verkar för att förbättra förhållandena för landets fattiga befolkning. En del av denna grupp är daliter, den befolkningsgrupp som tidigare kallades kastlösa eller oberörbara. Daliterna utgör en knappt femtedel av Indiens drygt 1 miljard invånare och majoriteten av dem lever i en socialt mycket utsatt situation på grund av de fördomar och den exploatering som är en del av kastsystemet. VCDS arbete centreras bland annat kring kvällsskolor, utbildning i mänskliga rättigheter, kvinnors frigörelse, miljöfrågor samt ekologiskt jordbruk.

• För fyra år sedan bildades VCDS vänner. Det är en stödförening som grundades av före detta deltagare i kursen "Syd i förändring" som sedan 1994 har getts vid Lärarhögskolan i Stockholm, i samarbete med VCDS i Indien. Föreningens primära syfte är att stödja VCDS folkrörelsearbete, men även att inom skolan och bland allmänheten i Sverige sprida information om daliternas situation i Indien.

• Kontakta föreningen genom e-post, adress: vcdsvanner@hotmail.com

Demokratien byggs underifrån och upp

1961 skrev författaren Aldous Huxley att Indien kommer att bli en militärdiktatur när premiärminister Jawaharlal Nehru avgår. Men farhågorna kom på skam. Trots tuffa utmaningar lever och frodas den indiska demokratin och federalismen.

Per J Andersson skriver i sin nya bok "Indien – Elefanten som började dansa" om den indiska demokratin som nu växer underifrån.

Av Per J Andersson, text
Håkan Elofsson, foto

I Parassala ett par mil söder om Trivandrum i den sydliga delstaten Kerala tror man på den lokala demokratin förmåga att skapa ett bättre samhälle.

Ett slitet cementhus inbäddat i bångstyrig tropisk grönska rymmer småstadens medborgarkontor och byråd, panchayat, vars ursprungliga betydelse är ett råd med fem (panch) medlemmar. Här träffar jag ordförande **R Biju**, medlem i Communist Party of India (Marxist), som stolt berättar att byrådet administrerar nio skolor, två sjukhus och sex vårdcentraler för stadens 51000 invånare. Han tillägger att nästan 100 procent av stadens befolkning kan läsa och skriva, vilket är en sensationellt hög siffra i Indien.

– Undervisningen och vården är avgiftsfri. För dem som tjänar mindre än 12 000 rupier (2 000 kronor) om året är även medicinen gratis, berättar han och bjuder på lokalt odlade cashewnötter och knubbiga, röda bananer i sitt spartanskt inredda arbetsrum.

Tjitrtrande ekorrar

Genom det öppna fönstret: ljudet av tjitrtrande ekorrar i guavaträden. I rummet: ett skrivbord täckt med en luddig vinröd duk, högar med fuktbackliga papper och registerböcker, två vita telefoner, fläckiga turkos cementväggar och kvav stillastående värme, som omsluter oss som en våtvarm yllefilt. I våra pannor: glimmande svett droppar. När **R Biju** tar fram en näsduk och torkar ansiktet torrt böjer sig sekreteraren äntligen fram och knäpper på fläkten.

Vanan att ha fem medlemmar övergavs för länge sedan. Parassalas byråd har 22 le-

damöter – varav nio är kvinnor och två tillhör de lägsta kasterna – som möts två gånger i månaden.

R Bijus positiva bild av småstads-Kerala är inte tomt skryt, utan bekräftas av Indiens folkräkning från 2001 och otaliga vetenskapliga utvärderingar. Kerala är bäst i den indiska klassen när det gäller såväl social välfärd och jämlikhet mellan könen som lokaldemokrati.

Just nu genomförs i Indien en stor omfördelning av makt från toppen till basen, *panchayati raj*. Valda byråd har funnits här och där runt om i Indien sedan ett par tusen år tillbaka, men från och med 1993 är de obligatoriska, enligt ett konstitutionstillägg. Varje delstat måste numera se till att regelbundna val hålls till byråd på minst två nivåer och en tredjedel av platserna ska vara reserverade för kvinnor. Det är en imponerande reform i en värld där makten har en förmåga att fjärma sig från medborgarna. Kanske är det som statsvetaren och indienkännaren **Sten Widmalm** vid Uppsala universitet säger: "Panchayati raj är en av världens största decentraliseringsreformer och innehåller världens mest omfattande reformer baserad på kvotering av kvinnor".

Kerala är en av de delstater där byrådsreformen genomförts mest konsekvent och effektivast, har det visat sig. Här har man dessutom gått ett steg längre. 1996 lanserade nationalekonomen **Thomas Isaac**, i dag finansminister i delstatens kommunistledda regering, direktdemokratiprojektet Folkets kampanj. Målet var att öka medborgarnas engagemang i lokalpolitiken med metoder från demokratin vagga i det antika Aten: möten där alla medborgare är välkomna att göra sin röst hörd.

R Biju skiner av självförtroende, när han berättar om framgångarna för Folkets kampanj. I Parassala hålls öppna stormöten var tredje månad. Då är det fullsatt i det stora rummet bredvid **R Biju**s kontor.

–Folk kommer hit med sina ärenden och problem och röstar fram förslag på förbättringar som byrådet följer upp. Det är direktdemokrati på riktigt, säger han.

Vad är viktigaste frågan just nu?

– Sopsortering. Det säger folk som kommer till stormötena. Titta dig omkring, överallt nedskräpat. Vad vi ska göra åt skräpet? Vi vill bygga en sopförbränningsanläggning och ordna med kompostering. Vårt mål: en grön stad.

"Snart brakar Indien samman"

Väst har ofta haft en pessimistisk syn på Indiens demokrati. 1961 skrev författaren **Aldous Huxley** att landet kommer att bli en militärdiktatur när premiärminister **Jawaharlal Nehru** avgår. 1967 skrev *London Times* att det då förestående fjärde valet till parlamentet förmodligen skulle bli det sista. Erfarenheterna från andra avkolonialiserade länder i Afrika och Asien var avskräckande. Snart brakar också Indiens demokrati samman som ett illa byggt korthus, var slutsatsen.

I juni 1975 verkade pessimisterna få rätt. **Indira Gandhi** hade varit premiärminister sedan 1966 och successivt stärkt centralregeringens makt på delstaternas bekostnad. Nu var läget ansträngt. Oljekrisen i världen hade lett till att landets ekonomi var i kris och inflationen skenade. I det läget förklarade en domstol att **Indira Gandhi**s plats i parlamentet, Lok Sabha, var ett resultat av korruption

VÄND!

FORTS.

och valfusk – och begärde att hon skulle avsäga sig sin plats.

Indira Gandhi svarade med att utlysa undantagstillstånd. Pressen censurerades, oppositionspolitiker fängslades, fackföreningarna kuvades. Makten knöts allt närmare den högsta ledaren. Besluten togs inte längre under regeringssammanträdena eller i parlamentet utan av premiärministerns eget kansli och kongresspartiets ungdomsförbund, där hennes yngste son, **Sanjay Gandhi**, styrde.

Indira gick för långt

Men inte ens den nästan enväldiga Indira Gandhi hade gett upp tron på demokratin. Undantagstillståndet blev just vad begreppet innebär: en avvikelse från det normala. Ett och ett halvt år efter att demokratin upphävts utlyste hon nyval för att få väljarnas stöd för sin antidemokratiska regim, vilket onekligen framstår som en scen i en absurd politisk teater. Hon trodde att hon hade folket bakom sig. Men hon hade gått för långt. Indira Gandhi röstades ut i kylan av en majoritet av väljarna, lydde snällt valresultatet och lämnade över till oppositionen.

Resultatet av den indiska politikens allra mörkaste period blev paradoxalt nog en fördjupning av demokratin. Kongresspartiet, som suttit vid makten sedan självständigheten, förlorade valet. Indien fick för första gången sedan självständigheten en regering utan det allt mer maktfullkomliga Kongresspartiet. Den nya regeringen tillsatte omedelbart en utredning – The Ashok Mehta Committee – för att undersöka hur centralregeringens makt skulle kunna minskas. Utredningens förslag om ökad regional makt ledde bland annat fram till byrådsreformen 1993.

Väljarnas tro på Indira Gandhi hade visserligen fått sig en knäck, men inte värre än att kongresspartiet i valet 1980 åter fick bilda regering. Indira Gandhi blev ännu en gång landets ledare. Förtroendet för henne som demokratisk politiker var återupprättat, som om åren då hon ströp demokratin redan var ett glömt kapitel.

Även Indiens kulturella och språkliga mångfald har fått pessimister i väst att spä en snar undergång. 1970 skrev **Bernard Nossiter** i *Washington Post* att Indien "var Babels land, ett land som saknar en gemensam röst". Från självständighetsdagen, fortsatte han, är landet "förpestat av separatistiska tendenser, som vidgas av språkförvirringen och hotar den indiska statens sammanhållning".

Farhågan att landet ska falla isär har ak-

tualiserats i åtminstone tre konflikthärder där separatister tagit till vapen och bomber i försök att bryta sig loss från den indiska unionen.

Sedan 1950-talet har väpnade grupper i Nagaland, Mizoram, Manipur och Assam i nordöstra Indien kämpat för självständighet. En stor del av områdets befolkning tillhör tibeto-burmanska folkgrupper, är inte hinduer och har heller inte varit en del av de tidigare indiska rikena innan briterna införlivade dem i sitt indiska kolonialvälde. Men de senaste åren har läget blivit lugnare, längtan efter fred har börjat övertrumfa stridsviljan och förhandlingar pågår mellan separatistgrupper och den indiska regeringen.

I början av 1980-talet krävde militanta sikher ett självständigt Khalistan (punjabi för "de renas land") i delstaten Punjab. Militanta separatister förskansade sig i sikhernas heliga Gyllene tempel i Amritsar. I juni 1984 gick indiska armén in med stridsvagnar i templet i en blodig aktion som väckte antipatier mot regeringen även bland grupper som inte stödde kravet på självständighet.

I oktober samma år mördades Indira Gandhi av sina egna sikhiska livvakter, som bytte lojalitet och riktade vapnen mot den de var anställda för att beskydda, vilket ledde till pogromer som lämnade över 3 000 dödade sikher.

I början av 1990-talet ebbade frågan om självständighet för Punjab ut. De flesta av de hårdföra separatisterna hade helt enkelt dött i den blodiga kampen. New Delhi hade dessutom gått med på en rad kompromisser – bland annat fick sikhismen status i Indiens författning som egen religion. Gamla oförrätter tonar nu bort. Varför? Ökat välstånd i Punjab är en förklaring. Andra försonande händelser har varit kongresspartiordföranden **Sonia Gandhis** förlätelserundtur till sikhiska tempel och valet av sikherna **Manmohan Singh** till premiärminister.

Sedan 1989 är det konflikten i Kashmir, där beväpnade muslimska grupper strider för anslutning till Pakistan eller självständighet, som oroar regeringen i New Delhi mest.

Farhågorna som kom på skam

Parallellt med det separatistiska våldet har idén om ett enat Indien växt sig allt starkare. 60 år efter självständigheten visar det sig att de pessimistiska förutsägelseerna har kommit på skam. Valdeltagandet har, till skillnad från i väst, ökat från val till val. I första valet röstade cirka 45 procent av de

röstberättigade, i dag är valdeltagandet runt 60 procent. Samtidigt röstar allt fler demokratiskt marginaliserade grupper: kvinnor, daliter, stamfolk (adivasis), fattiga, lågutbildade. I delstaten Uttar Pradesh, Indiens folkrikaste delstat med 167 miljoner invånare, har dalitpartier ritat om den politiska kartan genom att framgångsrikt utmana de etablerade partierna och hamna i regeringsställning.

Statsvetaren och valanalytikern **Yogendra Yadav** säger till och med att Indien är det enda land i världen där de lägsta samhällsklasserna i många distrikt har högre valdeltagande än de utbildade privilegierade grupperna.

Med tanke på den indiska väljarkårens storlek kan man påstå att fler människor röstat i indiska val än i någon annan demokrati i världen. I Kina växer förvisso ekonomin snabbare, men där har å andra sidan inte någonsin hållits ett demokratiskt val. I den ständiga tveksampen om rollen som världens mest sympatiska tillväxtekonomi myntade indiska politiker vid World Economic Forum 2006 uttrycket "Indien – världens snabbast växande demokratiska ekonomi". Och visst är det så. Valet till parlamentet 2004 var, enligt statsvetaren **Sunil Khilnani**, känd för sin bok *The Idea of India*, "den största demokratiska valprocessen någonsin i mänsklighetens historia".

18 språk och 1 nation

Samtidigt verkar det som om accepterandet av den språkliga mångfalden, tvärt emot Bernard Nossiters farhåga, tämjt separatisterna. Historikern **Ramachandra Guha** tar i sin senaste bok *India After Gandhi: The History of the World's Largest Democracy* grannländerna som exempel för att visa på enhetsmodellens misslyckande.

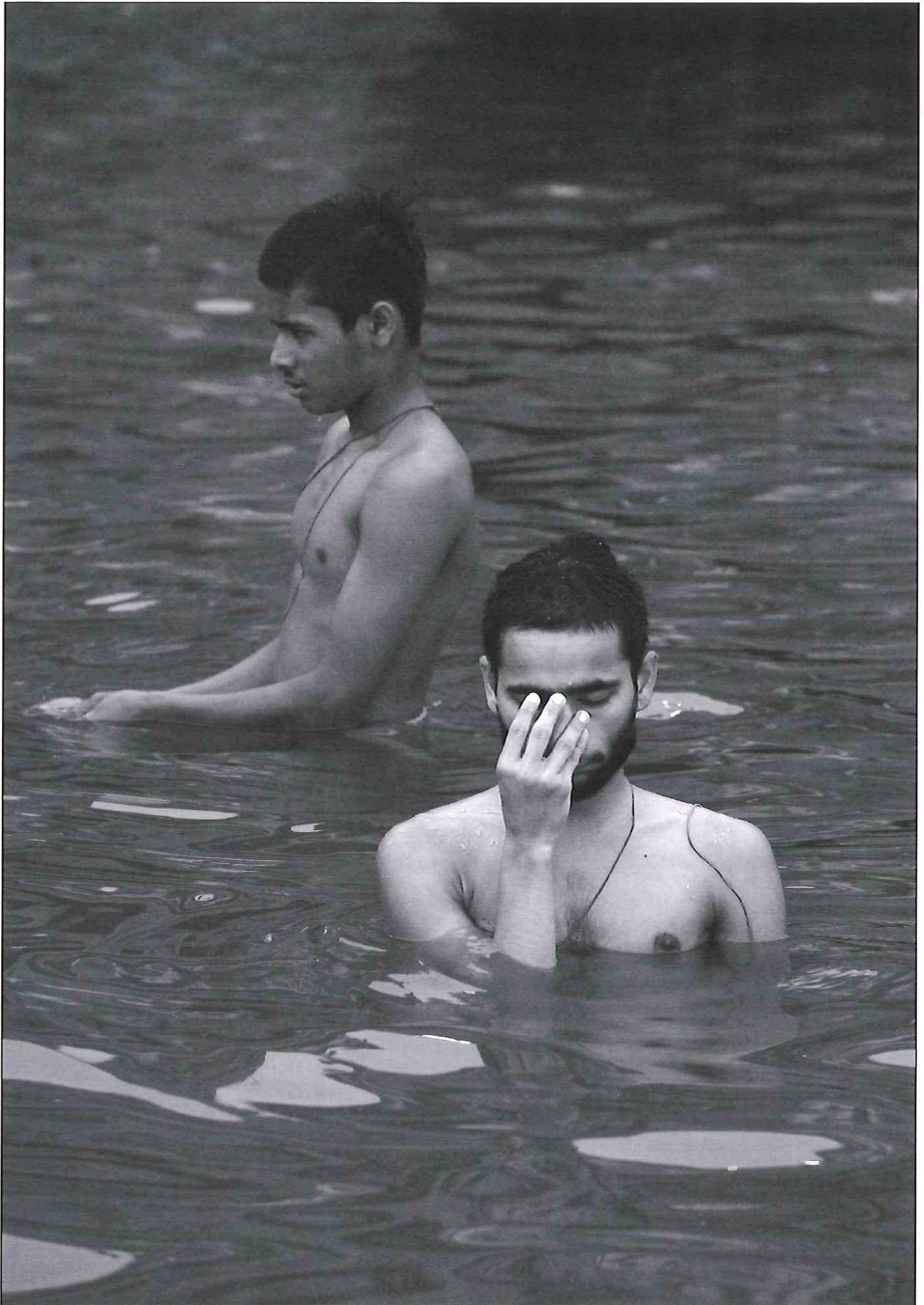
I Sri Lanka försökte man driva igenom singhalesiskan som riksspråk, vilket ledde till det inbördeskrig som ännu pågår mellan den singhalesiskspråkiga regeringen och tamilska tigrarna, som slåss för den tamilspråkiga minoriteten.

Pakistan föll efter ett par decennier sönder efter lingvistiska motsättningar, där bengaliskpråkiga Östpakistan/Bangladesh tröttnade på urdotalande Västpakistanens dominans och utropade sig som självständig nation.

Om hindi hade drivits igenom som det allenarådande riksspråket i Indien, som vissa politiker ville på 1960-talet, hade vi i dag kanske inte haft 18 språk och en indisk nation, utan 18 nationer och ett indiskt språk.

Ett decennium efter självständigheten ritades kartan över Indiens regioner om. Den gamla koloniala uppdelningen skrotades. I stället skapades delstater som i princip omfattade de olika språkområdena. Det visade sig vara ett genidrag. I dag har de

Acceptansen av den språkliga mångfalden tycks ha tämjt separatisterna

FORTS.

flesta indier två självklara kulturella identiteter. Man är bengali, punjabi, oriya, gujarati, malayali, kannadigi etc – alla med sin kultur och sitt språk – och samtidigt indier.

Det finns fortfarande separatistiska landsändar. I muslimska Kashmir och de tibeto-burmanska delstaterna i nordöstra Indien styr religion och etnicitet. I centrala Indien, där en maoistisk gerilla härjar, en blandning av etnicitet och klass. Men när det gäller rätten till sitt språk är frågan löst. Man må vara missnöjd med mycket, inte minst den illa skötta och korrumpade administrationen, men en majoritet av alla indier uppfattar den demokratiskt valda regeringen i New Delhi som legitim och självklar.

Inte en hinduisk stat

De flesta nationer hålls samman av det kitt som skapas av antingen ett gemensamt språk eller en gemensam kultur, religion och historia. Dessutom finns en föreställning att demokrati kräver en välutbildad befolkning. Europeiska kommentatorer har därför i det brokiga och fattiga Indien sett ett exempel på ett hopplöst projekt.

Vid sidan av flerspråkmodellen är den sekulära staten, som garanterar lika rättigheter för alla religioner, förmodligen den viktigaste förklaringen till att Indien överlevt som nation.

Ända sedan självständigheten har det varit en självklarhet att Indien inte ska utvecklas som Pakistan, som i dag är en muslimsk enhetsstat med sharialagar. Vad Indien än är, så är det inte ett "hinduiskt Pakistan". Indiens rikaste affärsman är muslim, några av Bollywoods mest populära skådespelare är muslimer och flera presidenter har varit muslimer. I skrivande stund är premiärministern sikh (Manmohan Singh) och ordföranden i det största politiska partiet född katolik (Sonia Gandhi). Trots islamiseringen i Kashmir är väldigt få av Indiens 144 miljoner muslimer fundamentalister. I stället, har det visat sig, tror de allt mer på det indiska demokratiska systemet. Medan 69 procent av alla indier har stort förtroende för det demokratiska systemet, enligt en nyligen ge-

nomförd studie, är motsvarande siffra för Indiens muslimer 72 procent.

På 1990-talet växte sig hindufundamentalismen stark, vilket ledde till fasansfulla våldsutbrott mellan hinduer och muslimer. Vintern 1992–93 drabbades Bombay och i februari 2002 Gujarat.

Historikern Ramachandra Guhas analys av *hindutva*, den politiska hinduismen, är att rörelsen närs av ett yttre hot. I klartext: existensen av ett muslimskt teokratiskt "andra Indien". Så länge Pakistan existerar, skriver Guha, kommer det att finnas hindufundamentalister i Indien.

Hindunationalisternas kamplust hålls glödande av rädslan för att Indiens muslimer med hjälp av Pakistan ska utplåna hinduerna, hinduismen och Indien.

Men de senaste åren har även hindunationalisterna mjuknat. Dess politiska företrädare, Bharatiya Janata Party (BJP), har fått en muslimsk generalsekretare och börjat fiska röster bland muslimer. Kanske kan man i dag se BJP mer som ett missnöjesparti, som ibland spelar på hinduernas rädsla för islam, men som inte längre är ett reodlat hindunationalistiskt parti.

Kolonialismen enade

Det självständiga Indien är såväl Europas dåtid som framtid, menar Ramachandra Guha. "Det [Indien] är Europas dåtid i det att man har reproducerat moderniserings, industrialiserings och urbaniserings konflikter", argumenterar han. "Det [Indien] är Europas framtid i det att man ... lyckats skapa en flerspråkig, mångreligiös, multietnisk politisk och ekonomisk samhörighet".

Guhas inte särskilt politiskt korrekta analys är att den brittiska kolonialismen fungerade enande. Vad hade Indien varit utan koloniala institutioner och företeelser som järnvägen, armén, administrationen, engelska språket, cricket? Från britterna lånade man också den liberala grundtanken, även om den försågs med socialistisk retorik och fram till 1991 också en socialistisk näringslivspolitik. Men trots femårsplaner, tullmurar och regleringar har den fria företagsamheten alltid varit omhuldad och medborgarna i Indien är fria att bo, jobba, studera och investera var som helst i landet.

Indien har kanske överlevt just på grund av att man accepterat pluralism på alla plan och inte försökt skapa enhet.

Men vad innebär det att vara indier? Vari består det indiska? Om inte religion och språk förenar, vad är det då?

En pusselbit vid sidan av en delvis gemensam historia, menar Ramachandra Guha, är hindifilmen. Alla indiska delstater har sin kultur, tradition och stil. Men så finns det ytterligare en "delstat" som omfattar alla: Bollywood.

Filmerna från den indiska drömfabriken har inte bara gett indierna en gemensam uppsättning hjältar, utan också gemensamma samtalsämnen och ett gemensamt uttrycksätt. Strofer från filmsånger och delar av filmdialoger, skriver Ramachandra Guha, används i samtal på skolor, universitet, hem och kontor – och på gatan. Så länge man tittar på hindifilmer och sjunger med i deras sånger, sammanfattar han, kommer Indien att överleva.

Delstaterna får ökad makt

I Madhya Pradesh, där kasthierarkierna ännu är hårda som flinta, fungerar den offentliga sektorn uselt. I Kerala, där de värsta formerna av kastförtryck är historia, fungerar den offentliga sektorn med indiska mått utmärkt. Det är med andra ord två delstater som inte har mycket gemensamt, förutom den allt starkare lokaldemokratin. Statsvetaren Sten Widmalms fältstudier visar att drygt 30 procent av befolkningen i båda delstaterna anser sig ha fått större politiskt inflytande som en följd av panchayati raj-reformen och decentraliseringen av makten. Inte nog med det. I båda delstaterna tyckte de som deltog i undersökningen att avståndet mellan medborgarna och de styrande hade minskat de senaste åren.

Vad är det egentligen som håller på att hända? Jo, de centralistiska tendenserna i Indien ger vika för decentraliseringens tongångar. Delstaterna får ökad makt på bekostnad av regeringen i New Delhi.

Demokratin i Indien utvecklas nu nerifrån och upp, menar Sten Widmalm, vilket gör Indien unikt i världen.

Det är glada nyheter i ett land som upprepade gånger förutspått att implodera av fattigdom och hierarkier och falla sönder av separatism.

Texten är ett utdrag ur Per J Anderssons bok "Indien – Elefanten som började dansa" (Bilda förlag, 2007).

Andra Indienböcker av Per J Andersson: Goa & Mumbai (guide, Vagabond, 2005) Moderna Indien (reportage, Alfabet, 2006) Indien – personlig guide (guide, Vagabond, ny upplaga september 2007)

Sista striden det är?

Sri Lankas regeringsstyrkor tror på seger

Den "sista striden" är i antågande. I alla fall om man ska tro regeringsstyrkorna på Sri Lanka.

Det är så de pratar just nu. I termer som lika gärna skulle kunna vara titlar på krigsfilmer från Hollywood, övertygade om att detta krig som varit långt, blodigt och onödigt snart är över.

Jag hoppas det blir så.

Men historien talar emot det. Det är ju inte första gången som den lankesiska regeringen varit segerviss. Även förr har man tagit ut segern i förskott. Då som nu har regeringen tagit kontroll över tigrarnas (LTTE, den tamilska gerillan) baser i norr och öster, slagit sig för bröstet och sagt att "nu, nu är det snart över".

Men det har alltid slutat med att tigrarna byggt nya baser på andra platser, kommit tillbaka och varit som stora bambupinnar i baken på landets olika presidenter.

Man får inte glömma bort att tigrarna varit i betydligt besvärligare situationer tidigare, rent militärt.

Det tydligaste exemplet på detta skedde för tjugo år sedan, 1987. Kanske är just detta exempel det som beskriver vad tigrarna är kapabla till – och samtidigt visar på hur invecklad och ologisk den här konflikten är.

1987 inledde den lankesiska regeringen, under ledning av president **J.R. Jayawardene**, en offensiv mot landets tigerkontrollerade delar i norr och öster – *Operation Liberation* (Operation frigörelse).

Grannlandet, och regionens stormakt, Indien hade tillsammans med president Jayawardene kommit fram till att det här var det bästa sättet att gå till väga för att besegra tigrarna.

Men Indien fick kalla fötter när de såg den lankesiska militärens brutalitet som lämnade tusentals oskyldiga tamiler döda.

Indien lade sig då för första gången i konflikten genom att flyga in mattransporter till det tamilska folket och så småningom gav de också de tamilska tigrarna hjälp – i form av vapen och ammunition.

Ett nytt samarbete var inlett.

Men inte heller samarbetet mellan Indien och tigrarna slog ut väl utan snart hade ett nytt samarbete skapats mellan Indiens nya president, **Rajiv Gandhi** och Sri Lankas nya president, **Ranasinghe Premadasa** (båda mördades senare av tigrarnas självmordsbombare).

Tillsammans beslutade de att det bästa för situationen den här gången var att Indien skulle försöka att återställa freden genom att skicka dit egna soldater.

I slutet av 1980-talet klev Indiens armé

– på den tiden världens fjärde största – i land på Jaffnahalvön för att bistå den lankesiska regeringen med hjälp. En lankesisk regering som redan börjat frukta att Indien ville mer med deras land än att bara "hjälpa en granne".

Men indierna lyckades inte ta kontroll över de tigerkontrollerade delarna av landet. Tigrarna slog tillbaka indierna som tvingades till en förnedrande kapitulation.

Ironiskt nog motade LTTE tillbaka Indien inte bara med vapen som de själva skänkt till tigrarna ett år tidigare – utan även med vapen som den lankesiska regeringen, bakom ryggen på bundsförväntan, gett till tigrarna för att få bort den indiska armén från ön.

Alltså, vid en tidpunkt i slutet av 1980-talet samarbetade faktiskt tigrarna och regeringen.

Men inte heller det samarbetet föll, som vi alla vet, väl ut.

Nu, tjugo år senare, kan de båda parterna fortfarande inte komma överens om en förhandlad lösning på den kvartssekellånga konflikten.

Fem lankesiska presidenter har hunnit sitta vid makten sedan kriget blossade upp, 1983. 70 000 människor har dött på grund av konflikten varav 4 000 sedan 2003.

Fortfarande har tigrarna samma ledare – **Velupillai Prabhakaran**.

Anledningen till dagens olika positiva uttalanden från den lankesiska regeringens sida är händelserna i början av september då armén tog ny mark uppe i landets norra delar, sänkte tre tiger-fartyg och förstörde stora militärgömmor innehållandes bland annat tre flygplan.

"Den största segern mot LTTE – någonsin", sa armén då.

Kalla mig cynisk, negativ, uppgiven – vad som helst. Men jag skulle inte ens satsa så lite som en lankesisk rupie på att det här kriget snart är slut.

Regeringen kan hålla på hur mycket de vill med sina "det slutgiltiga kriget" och "segern är snart här". Jag tror dem inte och kommer inte att göra det förrän jag ser en bild på tigerledaren Velupillai Prabhakaran (han har inte visat sig offentligt sedan 2001) med en penna i den ena handen och ett fredsfördrag i den andra.

Vi får ju inte glömma att tigrarna har en mystisk förmåga att alltid landa på fötterna efter ett fall.

Kattdjur brukar ju göra det.

Hur många liv som återstår vet vi däremot förmodligen ganska snart.

John Senewiratne

Fortsatt oklarhet kring massaker på hjälparbetare

Drygt ett år har gått sedan 17 hjälparbetare anställda hos den franska organisationen Aktion mot hunger, ACF, sköts till döds i staden Muttur i Sri Lanka. Fortfarande är det oklart vem som låg bakom massakern.

Samtidigt som regeringstrupper och gerillagrupperna LTTE stred om kontrollen över Muttur började asfåglar dra uppmärksamheten till de kroppar som låg utspridda i närheten av ACF:s kontor. Men trots två omfattande utredningar och att händelsen fick stor internationell uppmärksamhet har ännu inga misstänkta till massakern kunnat gripas.

I stället har anklagelserna haglat mellan landets myndigheter och internationella observatörer. Nu har **Rajiva Wijesinha**, chef för landets statliga fredssekretariat, begärt fram en utredning kring varför ACF lät sin personal bli kvar i den belägrade staden.

I ett brev till landets minister med ansvar för människorättsfrågor skriver Wijesinha att man ännu inte tagit tag i frågan om "grundorsaken till tragedin – nämligen oansvarigheten hos ACF som organisation att utsätta sin personal för sådana risker".

Wijesinhas begäran om att ACF:s agerande ska utredas av myndigheterna får stöd av regeringsmedlemmen **Keheliya Rambukwella**.

– De 17 hjälparbetarna fick instruktioner om att lämna platsen innan morden, säger han.

Wijesinha har även skrivit till Internationella juristkommissionen, ICJ, och begärt en formell ursäkt för dess anklagelser om att myndigheternas utredning av massakern inte gått rätt till.

Lucile Grosjean, som arbetar vid ACF:s kontor i Colombo, säger att organisationen är öppen för en internationell granskning.

– ACF är helt med på att samarbeta och besvara frågor med anledning av morden i Muttur, inom ramen för en oberoende och internationell utredning.

Men Grosjean understryker att det viktigaste för organisationen är att förövarna till massakern ställs till svars.

IPS

Talibanerna redo att förhandla – frågan är om vad?

Talibanernas talesman Qari Yusuf Ahmadi bekräftade nyligen att man är redo att inleda direkta samtal med den afghanska regeringen. Frågan är vad det är som parterna ska förhandla om.

Beskedet från talibanerna kom i slutet av september efter att president Hamid Karzai förnyat sin tidigare uppmaning till samtal. Tidigare har Ahmadi hävdats att det inte kunde bli aktuellt med några samtal innan de utländska trupperna lämnat landet. Men det är alltså ett krav som nu har övergetts.

Talibanernas klartecken är visserligen välkommet, men det är samtidigt viktigt att ställa sig frågan om vad diskussionerna ska handla om, och vilka resultat de kan tänkas ge.

Många afghaner undrar om samtalen ska handla om situationen i landet i stort, eller bara begränsas till att behandla förhållandena i Afghanistans södra delar. En annan fråga är om målsättningen är att nå fram till en varaktig fred, eller om det bara handlar om att parterna vill köpa sig mer tid.

Komplicerad situation

Befolkningen har förhoppningar om att samtalen ska ge riktiga resultat, men man vet också att situationen är mycket komplicerad, och att det kommer att krävas mycket tålamod från båda sidor.

En annan viktig fråga gäller hur det internationella samfundet kommer att ställa sig.

Det gäller i synnerhet USA, som invaderade detta land med en mycket specifik målsättning – att hämnas på de grupper som genomförde terrorattentaten i New York den elfte september 2001, och också

på dem som gav skydd till förövarna – talibanerna.

Trots inbjudningarna till samtal så strider båda sidor aktivt mot varandra. Ingen av de stridande parterna har heller ställt några krav på att en vapenvila ska föregå samtalen, vilket är märkligt. När talibanerna störtades och al-Qaidas anhängare drevs bort i slutet av 2001 så välkomnades detta av de flesta afghaner. Men de senare militära offensiverna mot rebellerna, och det lidande och de dödsfall som striderna förorsakat bland den civila befolkningen, har med tiden alltmer retat upp lokalbefolkningen.

Att civilbefolkningen drabbats hårt av att ha hamnat i korselden har även undergrävt den afghanska regeringens trovärdighet, liksom dess allierade i "kriget mot terrorismen".

Ännu sämre relation möjlig

Om regeringen genomför samtalen med talibanerna, och dessutom når fram till några överenskommelser, så skulle det onekligen förändra det politiska läget i landet.

Men det skulle också kunna leda till en ännu sämre relation mellan regeringen och anhängarna till Norra alliansen, den gruppering som med USA:s hjälp bidrog till att störta talibanerna från makten.

Frågan om huruvida det är rätt att förhandla med talibanerna är just nu mycket hett debatterad i de afghanska medierna och i politiska kretsar.

Vissa medlemmar av landets parlament menar att om man ska kunna förbättra säkerheten i landet så krävs det att talibanerna får komma till tals.

En annan fråga gäller vilka av talibanerna som kan tänkas delta i samtalen. Frågan är om en majoritet av deras ledare kommer att sätta sig vid samtalsbordet, eller om bara ett fåtal personer som är missnöjda med gruppens kopplingar till al-Qaida är beredda att delta.

De så kallade moderata talibanerna, som bland andra representeras av deras tidigare utrikesminister Maulawi Wakil Ahmad Mutawakil och den tidigare Pakistan-ambassadören Mullah Abdul Salam Zaif, har uppmanat regeringen och det internationella samfundet att börja förhandla med talibanerna.

Detta eftersom striderna annars bara kommer att fortsätta samtidigt som de mer extrema talibanledarna växer sig starkare, varpå några förhandlingar kanske inte längre är möjliga.

Det är troligt att de mer hårdföra talibanledarna, som har starka band till al-Qaida, är motståndare till att föra samtal med regeringen och dess internationella allierade. Frågan är hur stark den gruppen är, och i vilken mån de styr talibanernas krigspolitik.

Innan man vet mer om dessa maktförhållanden är det svårt att veta vilken strategi som bör användas.

Skulle det visa sig att de lokala befälharna till stora delar agerar oberoende och utan direkt koppling till al-Qaida så är möjligheterna att uppnå framgångar i samtalen sannolikt betydligt större.

Lal Aqa Shirin/IPS

En annan fråga gäller vilka talibaner som kan tänkas delta i samtalen

De hungerstrejkade för sina liv – vår solidaritet behövs

Enligt svenska Migrationsverket är situationen i Kabul i Afghanistan numera så stabil att asylsökande afghaner kan skickas tillbaka dit med tvång om de inte frivilligt återvänder.

Många av dessa afghaner har haft tillfälligt uppehållstillstånd (TUT) och anpassat sig till det svenska samhället efter

en vistelse på 4-5 år. TV och media ger en helt annan bild av ett land i krig, präglad av våld och med en humanitär situation som närmar sig kaos.

Både Iran och Pakistan har tvångsåtersänt omkring en miljon flyktingar, som alla ska försöka överleva utan tillgångar.

I början av hösten hungerstrejkade flera unga afghaner på Sergels torg i Stockholm i protest mot beslutet att skickas tillbaka. Den 4 september avbröts hungerstrejken.

När jag besökte dem var de trötta och tårda. Dashti som jag talar med är läkare, han är mycket orolig för sina kamrater. Han talar om smärtan i en orättvis värld. Jag blir svarslös.

Stoppa utvisningarna till Afghanistan!

Ingeborg Sevastik

Vice ordf./FARR/ Flyktinggruppernas och Asylkommitéernas Riksråd

Internationell konferens 8-9 nov 2007

Konflikten i Afghanistan

Lokala, regionala och globala perspektiv

SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN, SAK, BJUDER in till en tvådagars internationell konferens om situationen i Afghanistan, ett land som upplevt konflikter i snart 30 år. Sovjetockupation, talibaner och USA:s "krig mot terrorn" har genom åren satt sin tydliga prägel på de afghanska medborgarnas liv. Återigen konfronteras Afghanistan med stora svårigheter och på flera håll i landet utspelar sig än en gång krigsscener.

KONFLIKTEN I AFGHANISTAN kommer att behandlas ur ett lokalt, regionalt och globalt perspektiv. I ett fullmatat program kommer några av världens främsta Afghanistanexperter att ge sin syn på drivkrafter, aktörer, allianser, grannländers och stormakters roll. Med sikte på framtiden kommer även framsteg, utmaningar och internationellt utvecklingsarbete att diskuteras.

BOKA IN DIG REDAN IDAG – BEGRÄNSAT ANTAL PLATSER!

Anmäl dig nu! Skicka ett mejl till seminar@sak.se

För mer information kontakta Josef Ahlberg på

08-545 818 53 eller josef.ahlberg@sak.se

Bland talarna är:

Gunilla Carlsson	Biståndsminister, Sverige
Jan Eliasson	FN:s särskilda sändebud i Darfur, Sudan
Ahmed Rashid	Journalist & författare, Pakistan
Barnett Rubin	Chef, Center on International Cooperation of New York University, USA
Jawed Ludin	Afghanistans Ambassadör, Norge
Horia Mosadiq	Chef för Human Rights Research and Advocacy Consortium, Afghanistan
Aziz Rafiee	Chef, Afghanistan Civil Society Forum, Afghanistan
Lena Hjelm-Wallén	Ordförande, SAK, Sverige
Margareta Wahlström	Assisterande generalsekreterare & biträdande chef för FN:s kontor för humanitära frågor, USA/Schweiz
Michael Semple	Biträdande till EU:s sändebud till Afghanistan
Antonio Giustozzi	Forskare, London School of Economics, Storbritannien
Svante Cornell	Forskare & docent, Sidenvägsprogrammet, Uppsala universitet, Sverige
Anna Jarstad	Biträdande professor, Institutionen för Freds- & konfliktforskning, Uppsala universitet, Sverige

TID/PLATS 8-9 NOVEMBER, POLSTJÄRNAN KONFERENS, SVEAVÄGEN 77, STOCKHOLM

ARRANGÖR SVENSKA AFGHANISTANKOMMITTÉN

KOSTNAD 1 000 KR (600 KR FÖR SAK-MEDLEMMAR)

SPRÅK ENGELSKA

Svenska Afghanistankommittén

Svenska Afghanistankommittén, SAK, Trekantsvägen 1, 117 43 Stockholm. 08-545 818 40 info@sak.se www.sak.se

Bangladesh går på politisk sparlåga

Samma regn, samma trängsel, samma trafikstockningar som vanligt. Men en sak är annorlunda i Bangladeshs huvudstad Dhaka: All politisk verksamhet är förbjuden, sedan januari i år råder oblodigt militärstyre och undantagslagar gäller.

Det val som skulle ha hållits i januari och som var nära att leda till inbördeskrig är inställt tills vidare. Eventuellt ska det hållas i slutet av 2008.

Demokratin har misslyckats i landet, som under många år enligt Transparency International varit världens mest korrumperade land.

Två kvinnor **Khaleda Zia** och **Sheikh Hasina**, som är ledare för de två största partierna, har ända sedan general **Ershad** avsattes 1990 bekämpat varandra.

Det har hela tiden varit strejker (*hartals*), blockader, demonstrationer som urartat i slagsmål, terror, våld, kaos, kidnappningar, förtal, falska anklagelser och godtyckliga fängslanden och häktningar.

Bankkonton utomlands

De som suttit vid makten har berikat sig själva på ett skrämmande sätt, pengar som skulle ha gått till den fattiga befolkningen och som skulle utveckla landet har placerats på egna bankkonton ofta utomlands.

Det har pågått en brutal och skamlös stöld från det egna folket. Varken Awami League eller BNP har tagit itu med dessa missförhållanden utan har i stället själva utgjort en aktiv part i det smutsiga politiska övervåld som pågått. Båda partierna har underblåst den våldsamma odemokratiska situationen bara för att hävda sin egen maktposition.

Nu sitter åtskilliga tidigare regeringsledamöter i fängelse och är dömda till flera års fängelsestraff, andra väntar på sina domar. De är arresterade enligt *EMP*, (*Emergency Power Rules*).

Måste redovisa förmögenhet

17 juli fängslades förra premiärministern Sheikh Hasina (1996-2001) enligt denna specielllag.

Det har väckt stor uppmärksamhet och krav på hennes frigivande mot borgen har ställts av bland annat brittiska parlamentsledamöter och naturligtvis av Awami League i Bangladesh. I skrivande stund är hon fortfarande fängslad.

Hon har även kravet på sig att redovisa

sin förmögenhet och hennes bankkonton är frysta.

Även **Khaleda Zia** har avkrävts att inkomma med redovisning av sin förmögenhet. **Barrister Nazmul Huda** som varit kommunikationsminister i förra BNP-regeringen är fängslad bland annat för utpressing. I slutet av 1980-talet och början av 1990-talet tog dåvarande svenska Invandrarverket uppgifter av honom angående asylsökande bangladeshier i Sverige. Redan då ifrågasatte många **Nazmul Hudas** trovärdighet, men svenska myndigheter litade på honom och hans omdömen eftersom han var advokat.

USA trycker på

Nu trycker USA på för att bannlysningen av all politisk verksamhet måste hävas snarast och att demokratin kräver att politiska rättigheter återinförs, samtidigt som USA framhåller att det är viktigt med denna antikorrupsionsatsning. Många bangladeshier tycker att det är obehagligt att USA blandar sig i landets inre angelägenheter och undrar vad det ligger för syfte bakom och vilka kontakter som finns mellan makteliten i USA och de förra makthavarna i Bangladesh.

Många personer som jag intervjuat tycker att det är en bra situation i landet nu, de anser att det är rättvist att alla som sugit ut landet för egen profit fängslas och ställs inför domstol.

Nu blir ingen som tidigare stoppad på gatan och tvingad att betala mutor till polisen för att kunna komma vidare. Naturligtvis vill alla ha en återgång till ett öppet samhälle med politisk aktivitet, men de vill vänta tills tiden är mogen, tills så många som möjligt av de skyldiga har gripits.

Man lever som i en politisk mellanperiod nu, där man hoppas att all smuts och allt förtryck från det förflutna ska kunna rensas bort och att ett nytt system ska kunna växa fram som är befriat från bindningar till den förflutna blodiga historien ända sedan frihetskriget mot Pakistan och självständigheten 1971.

Människor väntar på och kämpar för en bättre framtid samtidigt som översvämningarna lamslår hela landet.

Man vill aldrig mer ha en **Sheikh Hasina** eller en **Khaleda Zia** som förde landet till gränsen av ett inbördeskrig, det är därför man accepterar de undantagslagar som nu råder. Och man vill absolut inte att USA ska blanda sig i !

Ingeborg Sevastik

Vilket ansvar har vi för de kraftiga monsunregnen?

Vatten, floder, regn – allt bara forsade fram överallt. Regnet vräkte ner från en öppen himmel och ville aldrig ta slut. Regnvattnet hade ingenstans att rinna undan och översvämningen var ett faktum.

När flygplanet lyfte från Zia Airport i Dhaka såg jag bara smutsbrunt vatten överallt och tänkte då på de omkring 150 miljoner människor som bor här, varav nu flera miljoner tvingas bli miljöflyktingar.

När jag kom hem, efter att ha vistats i landet under juli-augusti, läste jag att Bangladesh drabbats av den värsta översvämningsskatastrofen på hela trettio år.

Bangladesh är ett av jordens fattigaste länder, ett låglänt land där floderna Ganges och Brahmaputra mynnar ut i Bengaliska viken. Ett grönt vackert land med så mycket lidande.

Vilket ansvar har vi för detta med hänsyn till växthuseffekten, som driver på avsmältningen och avrinningen av vatten från Himalaya?

Andra länder har i sommar drabbats av extrem hetta med torka och bränder som följd.

Monsunregnen är naturliga i tropiska länder, de behövs för växtligheten och odlingen, men de ska inte vara så här överdrivet kraftiga. Människor har ingenstans att ta vägen, jorden eroderar och brister av de framforsande vattenmassorna.

Vägarna bryts sönder, byar isoleras, dricksvattnet tar slut och diarrésjukdomar bryter ut.

Jag, som västerländsk lyxmänniska, kunde ta mig därifrån.

Men för de fattiga miljonerna återstår bara nöd och lidande.

Våra liv är verkligen olika.

Ingeborg Sevastik

Den stränge kocken

Gandhi ogillade mat som åts enbart för att den var god

För Mahatma Gandhi var mat och aptit ett av slagfälten där kampen mot kolonialismen skulle föras. Men mat var också viktig för välbefinnandet. Hans kostcirkel tillät dock inga stora utsvävningar. Zac O'Yeah har slagit i Gandhis kokbok och hittat en del rätt kärva dieter.

Liksom de flesta läsare vet hade Mahatma Gandhi för vana att ta till dödsfastor som ett sista alternativ när den politiska debatten kört fast. Ett typiskt exempel – och det som han fick utstå mest kritik för under sin karriär – var fastan mot speciella reserverade parlamentsplatser för daliterna på 1930-talet. Gandhis avsikt var att han inte ville att de så kallade oberörbara skulle skiljas från hinduerna som grupp, vilket han ansåg vara en del av en brittisk "söndra och härska"-politik, vilket enbart skulle försvaga den indiska saken.

Efter spektaklet ifrågasattes Gandhis fastande av daliternas talesman **Ambedkar**, men också av många andra. Times of India undrade vad som skulle ske om politiska ledare hungerstrejkade åt höger och vänster. Gandhis vän **Charlie Andrews** skrev att han oroade sig över att fanatiker ska fasta och tvinga igenom reaktionära, i stället för progressiva, idéer.

Enkel väg till självspäkning

Rabindranath Tagore skrev att Gandhi satt ett vapen i händerna på vem som helst som genom att härma honom fann en "enkel" väg till "självspäkningens mörka avgrund", vilket gjorde fastandet till en meningslös och trivial handling.

Gandhi försvarade sig i en artikel där han menade att fastandet "som ett viktigt vapen i arsenalen för *satyagraha* inte kan ges upp enbart på grund av risken för missbruk". Men tio år senare hade urskillningslösa hungerstrejker blivit ett så störande inslag inom politiken att Gandhi fann sig tvungen att sända ut ett pressmeddelande där han avrådde folk från att utöva påtryckning genom fastor.

Hans sonson **Gopal Gandhi** – nuvarande guvernör i Västbengalen – anser att

En ung Mahatma Gandhi (längst ned till höger) på besök hos Londons vegetariska sällskap.

Gandhis fastor missförstods eftersom de aldrig var aggressiva liksom hungerstrejker som politiska aktivister använt sig av i modern tid. Även biografikern **B R Nanda**, författare till den första stora indiska Gandhibiografien på 1950-talet, poängterar att "Gandhi var medveten om att hans fastor utövade en moralisk press, men trycket riktades inte mot hans opponenter utan mot dem som älskade honom och trodde på honom".

De var dramatiseringar av svårlösliga problem – det som på ytan verkade irrationellt, var på ett djupare plan hans sätt att bryta ner folks motvilja mot att ta itu med samhällsproblem.

Fastorna var en mystisk eller religiös aktivitet: Gandhi sa själv att tvångsaspekten i hans fastor inte skilde sig från tvånget som **Jesus** vållade från korset. Om folk gjorde något gott på grund av att de inte vill

se honom död, så var ingen skada skedd.

Och vice versa: om han dog, var det bara han själv som tog skada.

För Gandhi var fastandet ett sätt att kommunicera med de indiska massorna. Att fasta är ju en av människans äldsta ritualistiska, mystiska och asketiska aktiviteter – troligen med rötter i stenåldern då folk omväxlande svalt och åt beroende på tillgång och efterfrågan, och en aktivitet som även **Buddha** ägnade sig åt i Indien för 2500 år sedan. Muslimer har som bekant en fastemånad, vilket är en av världens mest spridda kollektiva ritualer, och i dagens Indien finns fortfarande enstaka anhängare av jainismen i Gujarat som fastar till döds. Mahatma Gandhis mor brukade fasta när han var barn för än det ena ändamålet och än det andra, så Gandhi menade själv att han fått fastandet i sig med modersmjölken.

Bot mot epikureisk sjuklighet

Doktor **Sudhir Kakar**, den indiske psykologen som skrivit flera analyser om Mahatma Gandhi, menar att fastandet var ett botemedel mot en "epikureisk sjuklighet" med kopplingar till Gandhis celibat.

VÄNDI

Att vinna kontroll över aptiten är det första steget man måste ta

FORTS.

Fastan gav både psykisk eller inre styrka, såväl som yttre politisk och moralisk makt. Jag frågade doktor Kakar, när jag träffade honom, hur man ska begripa Gandhis sätt att relatera sin kropp till världen: han fastade för att göra bot för upplopp som skedde någonstans i Indien – som om det fanns en direkt koppling mellan hans kropp och samhälls skeendena, som om hans inre passioner på något vis hade ett samband med våldsamma upplopp i omvärlden.

– Jag tror till att börja med att han såg allting som sitt eget ansvar, att det var hans misslyckande som ledde till... alltså inte enbart stora samhälls skeenden, utan även småsaker som hände på ashramet, förklarar doktor Kakar. Gandhi har hela tiden en tendens att känna skuld för saker omkring sig, och tar på sig ansvar och måste rena sig genom fasta. Kroppen och dess sexuella förlängning renas, men samtidigt ger fastorna honom tid att blicka inåt och fundera, reflekttera... Det är en klostertillvaro för honom.

Giftet måste rensas ut

Du nämnde "skuld": tror du att han byggde massiva skuldkomplex, eller gjorde han sig av med skuldkänslorna allteftersom?

– Jag tror att han skaffade undan dem genom fastor. Det är nämligen inte den västerländska sortens skuld han drabbades av, som man tvingas bära på, utan en skuld som man kan avgiftas från genom en reningsprocess: när han tyckte att något var hans fel uppfattade han det som att det fanns ett gift i hans kropp, och det giftet måste rensas ut. Så det är ett gift, inte en synd. Ett gift går att rensa ut ur systemet, medan synder är något man släpar med sig.

– Allt detta måste sättas i samband med hans celibat. Mat är väldigt viktigt i det sammanhanget och alla dieter har som syfte att släcka begäret. Allt börjar i munnen. Att vinna kontroll över aptiten är det första steget man måste ta för att nå kontroll över könsorganet. Det finns en koppling där, som är stark i yogatraditioner. Gandhi befinner sig på det spåret. Sedan märker han att en viss diet inte fungerar...

Jag funderar ett tag på vad det där betyder, sedan tänds en lampa över mitt huvud.

– Så han är ständigt tvungen att experimentera med nya dieter. För honom räcker inte bara de normala dieter. Att inte äta lök och vitlök är ju en påverkan från Gujarats jainism, men han fortsätter experimentera utöver vad det finns belägg för i traditionerna och eliminerar ingredienserna en efter en. Om en ätgärd inte har någon

verkan, så kanske man kan ta bort ytterligare någon ingrediens.

För Mahatma Gandhis del var mat och aptit således ett av slagfälten där kampen mot kolonialismen och för indisk frihet utspelade sig. När jag tillfälligt bodde på det ashramet som än i dag finns kvar i Sevagram i Maharashtra, observerade jag att ashramköket fortfarande följer Gandhis principer.

Det serverades en slev kokt grönsaksröra med betor och fullkornsbröd av chapatityp. Grytan är okryddad bortsett från en genomträngande saltsmak och vid sidan ges en enkel sallad. Man äter med fingrarna, men en utländsk besökare kan få låna en tesked, och måltidsdrycken som gäller är brunsvatten.

Jag jämför med beskrivningar som nedtecknats av Gandhis middagsgäster och finner att menyn inte förändrats nämnvärt sedan 1936. När en av hans utländska gäster hoppades på lite variation efter att ha ätit samma "röra av spenat och pumpa vid fyra måltider på två dagar", sa Gandhi:

– Ni tycker inte om grönsaker?

– Jag gillar bara inte smaken av samma grönsaker tre dagar i rad.

– Hm, prova att krydda rejält med salt och citron.

– Det vore att förstöra smaken på maten.

– Nej, det kallas för att berika den, skratade Gandhi.

– Ni med ert ickevåld skulle väl knappast döda smaken.

– Om det vore det enda som folk slog ihjäl här i världen skulle jag inte bry mig, skämtade Gandhi.

Mat som medicin

Mahatma Gandhi brukade själv servera för att kunna hålla ett öga på vad och hur mycket var och en åt. "Mat måste ätas som en medicin, det vill säga utan en tanke på huruvida det är smaktligt eller inte, och endast i sådana mängder som kroppen behöver."

Han hade blivit övertygad om att en person som följer en hälsosam diet inte har något behov av doktorer eller medicin; vilket i sin tur skulle lösa många av Indiens fattiga problem med undernäring och ohälsa.

Han hade varit sin egen kock ända sedan studietiden i London då han bjöd sina engelska vänner på äkta hemlagad indisk mat. Nu i Wardha var det dags att dra praktisk nytta av alla erfarenheter från England, Sydafrika och resor i Indien genom att visa folk billiga sätt att odla den hälsosammast möjliga maten och demonstrera för bybor hur man bäst lagar näringsrik mat så att vitaminerna inte försvinner. För Gandhi hade

till sin förvåning upptäckt att folk lyckades äta ohälsosamt och ensidigt trots att det växte många ätliga plantor kring deras hem. Och som om inte det var nog förstörde de ofta näringsinnehållet i maten de hade tillgång till genom att koka den alldeles för länge.

Som han såg det ingick matlagning i den mänskliga grundkompetensen, så alla som bodde i hans kollektiv fick lära sig hur man lagar mat på gandhianskt vis. Sedan studentåren var han skeptisk till att laga komplicerade och tidskrävande måltider, så han hade lärt sig att laga en komplett måltid på tjugo minuter, dessutom till en låg kostnad. Hans första bok om mat och hälsa, *Guide to Health* gavs ut 1906, senare kom den i reviderad och expanderad utgåva som *Key to Health* på 1940-talet, och blev Mahatma Gandhis bäst säljande bok, även om han i förordet ytterst förbryllad skriver att "jag har aldrig lyckats begripa skälet till denna popularitet".

Att ha många sidorätter, vilket annars är en asiatisk kulinarisk tradition, var slöseri. Den indiska köksfilosofins grundidé – att en måltid måste ha balans mellan sött och surt, hårt och mjukt, bröd och ris, blöt och torr curry, för att göra ätandet till en variationsrik och aptitretande upplevelse – förkastade Gandhi rakt av.

Han var så emot överdådiga måltider att han svurit att aldrig äta mer än fem olika ingredienser per dag.

Däremot korresponderar hans idéer i viss mån med sådana uråldriga hinduiska föreskrifter som delade upp maten i tre kategorier (med tydliga kopplingar till religiösa föreställningar): *satvik* är den rensate maten som består av frukt, grönsaker, spannmål, linser, nötter, mjölk, smör och dylikt; dessa anses förstärka intellektet, öka livslängden och den fysiska styrkan, samt resultera i sinnesfrid, ickevåld och balans. *Rajasik* är njutbar mat och inkluderar kryddstarka heta, sura, beska och substanser vilka förvränger känslor och leder till sorg, sjukdomar och oro. Slutligen finns en kategori man ska undvika som pesten, nämligen *tamsik*, mat som är unken, näringsfattig, dåligt tillagad, illaluktande, snabbt ruttande – här ingår kött och alkohol som förmår människor att begå onda handlingar, leder till våldsamheter, förvärkar intellektet, och som man blir sjuk och slö av.

Salta – av hälsoskäl

Gandhi avfärdade all mat som äts enbart för att den smakade gott. "Av detta följer att om man saltar på sin mat för att förhöja smaken, så efterlever man inte reglerna. Men det är inget problem att salta om det anses nödvändigt av hälsoskäl."

Han beklagade sig över hur moderna föräldrar lät sina barn äta all slags godsaker, vilket förstörde deras hälsa så att "när de växer upp är deras kroppar sjukliga och deras smaksinnen perverterade". Sådana

Om man saltar på sin mat för att förhöja smaken följer man inte reglerna

Getmjölk, omalt vete och bananer

Nedan följer en sammanställning ur The Collected Works of Mahatma Gandhi av recept som han personligen rekommenderade i skrifter och brev.

Sallad à la Ahimsa

Gandhi konstaterade 1928 att det är nyttigare att äta små mängder av råa grönsaker än en jättehög med kokta grönsaker. Han påpekade att det är ekonomiskt praktiskt eftersom den totala konsumtionen av naturresurser minskar. Det viktigaste är att man tuggar grönsakerna ordentligt, vilket ökar näringsvärdet eftersom kroppen då tar upp mer vitaminer. Han föreslog utifrån personlig erfarenhet att man med varje måltid äter något hekto gurka eller olika typer av squash och pumpa.

Okokt måltid à la Babu

1929 började Gandhi experimentera med en diet bestående av mat som inte kokades. Det enda i hans diet som värmdes över eld var vattnet som han drack tidigt på morgonen blandat med citronjuice och honung. Han åt groddar som fick ligga i blöt i ett dygn innan de äts, de kunde stötas till en nyttig puré.

”För en person som lever ett stillasittande liv, vilket gäller de flesta män och kvinnor som läser dessa sidor”, gav han följande kostcirkel (kvantiteterna är enligt Gandhi de maximala mängderna man kan äta per dag, men att äta mindre är naturligtvis att rekommendera): ”en liter mjölk, 170 gram spannmål (vete, ris), 90 gram sallad eller spenat, 170 gram andra grönsaker, 60 gram smör eller skirat smör, samt 45 gram melass eller socker”.

Ett annat menyalternativ bestod av 240 gram vetegroddar, 100 gram böngroddar, 190 gram rårivna grönsaker som squash, pumpa eller gurka, 50 gram mandelkräm, 12 gram hela mandlar, 200 gram färsk frukt och 50 gram russin, 100 gram riven

kokosnöt eller 25 gram skirat smör, 50 gram honung, 2 dl mjölk.

Allt det här delas upp över två måltider, lunch klockan elva och middag vid sextiden, och den som känner sig hungrig efter att ha ätit allt det ovanstående kan dricka vatten föreslog han. Grönsakerna äts generellt oskalade. Gandhi konstaterade också att det var löjligt att köpa spenat när olika blad som växte vilt gick att blanda i maten, och man kunde gott och väl spisa blasten från rovor, rädisor och morötter. Man kan stöta de råa ingredienserna i en mortel eller finhacka grönsakerna.

Gandhi noterade att även om en diet bestående av okokt mat kunde leda till problem med tänderna, dysenteri eller förstoppning, resulterade den samtidigt i ett djupare inre lugn och ens hjärnkapacitet ökade.

Specialchapati

Gandhi kom efter en del experiment fram till att man hellre än att mala vete, bör baka brödet direkt av vetekorn. På så sätt sparar man råvara och brödet blir hälso-sammare. Man går till väga så att man blandar en kvantitet vete eller hirs med fyra gånger så mycket vatten, exempelvis 500 gram vete och 2 liter vatten. Det kokas på svag värme under lock (eller i tryckkokare), om man vill kan man lägga till en tesked socker eller melass.

Koktiden beror på vetets kvalitet, men förkortas om man blötlägger vetet i 12-18 timmar. Vetet blir ”köttigt” när det mesta av vattnet avdunstat, då kan man blanda i salt efter smak och arbeta det till en deg med en brödkavel eller mosas i någon mixer eller degblandare. Degen formas till tunnbröd eller kex och steks, friteras eller bakas enligt önskemål.

Gandhis ekonomiska chutney

Rör ihop följande ingredienser i aptitliga proportioner: finhackad bladspenat, riven färsk kokos, citron, salt.

livnära sig på olagad mat, tuggade sönder tänderna på gryn och drabbades av dysenteri. En av hans medarbetare sa, många år senare, att han hört att gräs innehåller gott om vitaminer, och ”lyckligtvis upptäcktes detta inte medan Gandhi ledde kollektivet, för då hade han säkert lagt ner köket och sagt åt oss att gå ut och beta på gräsmattan”. Nu kanske det börjar låta tråkigt för den som anser sig vara en gastronom, men faktum är att gandhiansk mat har sina goda sidor för de olika rätterna innehåller alltid färska ingredienser. Man gjorde marmelader av allsköns tropisk frukt och chutney av tomater.

Man kan säga att Gandhi prioriterade

Måltidsdryck

Gandhi drack några koppar getmjölk varje dag från och med 1917, men föredrog att undvika kommersiellt mjölkad komjolk eftersom korna behandlades illa. Han skrev att man måste dricka 2,5 liter vatten (eller annan vätska) per 24 timmar.

Koffeinfritt vetekaffe à la Mahatma

Det här tipset gavs i Indian Opinion 1913 och kaffesurrogatet var i bruk på kollektiven i Sydafrika. Baka vetekorn över eld tills de rostats mörka. Pulvrисera vetet liksom kaffe mals. Häll en sked av det mörkrostade vetepulvret i en kopp, fyll koppen med kokande vatten, tillsätt mjölk och socker. Kan drickas utan mjölk och socker.

Frukost och efterrätt

Gandhi levde under långa perioder – till exempel från 1936 till 1942 – enbart på frukt och nötter. De frukter som är tillgängliga under årstiden, som mango, rosenäpple, guava, druvor, papaya, citroner och apelsiner bör ingå i vår dagliga diet.

En frukost bestående av frukt och mjölk torde vara fullständigt tillfredsställande, dessutom var det alltid bäst att äta frukt på morgonen enligt Gandhi.

Bananer, eftersom de är rika på stärkelse, bör betraktas som en ersättning för bröd – ett par bananer och ett glas getmjölk utgör den perfekta måltiden. Om man vill ha en sötsak till efterrätt kan man göra sorbet av tamarind och melass.

Kryddor

Kryddornas konung är salt, enligt Gandhi, medan andra smaksättare som chilipeppar, gurkmeja och senapsfrön inte behövs för en hälsosam livsstil.

Gandhi kände till ”åtminstone en person som var mycket förtjust i chilipeppar och överkonsumtion resulterade i hans förtida frånfäälle”.

välsmående framför aptitretande kokkonst och hans egen dagliga diet bestod av väl avvägda kvantiteter getmjölk, spannmål, någon grönsak, fyrtio gram fett och lika många gram socker. Sådant som innehöll för mycket protein, ägg eller kött, ansågs leda till upphetsade sinnestillstånd och undveks därför helt. Ett tag ingick en rå hackad lök i kostcirkeln eftersom lök förmodas rena blodet, men när han upptäckte att lökens safter kunde väcka passioner togs även den bort.

Zac O'Yeah

Fotnot: Epikureisk betyder njutningsfilosofisk.

barn slösar bort sina pengar och blir offer för ”medicinmannen”.

Kort sagt, de flesta blir sina sinnens slavar snarare än härskare. Därför ansåg han att kollektiv matlagning var den bästa lösningen eftersom de flesta människor var oförmögna att bedöma vad som vore nyttigt att äta och i hur stora portioner.

Genom ständig förenklning av matvanorna arbetade han sig gradvis ner till en funktionell grundkost som han ansåg vara den bästa, förädlad långt bortom det som var satvik – med ett minimum av ingredienser och en så enkel tillagningsprocess som möjligt. Alla hans experiment med mat var inte helt lyckade, som när han provade att

Nepals läkare bidrar till demokratiseringsprocessen

Sedan 2005 har Svenska Läkare Mot Kärnvapen drivit ett fredskontor för Sydasiens med Nepals huvudstad Kathmandu som bas. Varför Kathmandu? Jo, här finns Physicians for Social Responsibility Nepal (PSRN) som har goda relationer med de övriga länderna i regionen och därför fungerat som en brygga mellan Indien och Pakistan.

Physicians for Social Responsibility Nepal, PSRN (Läkare för socialt ansvarstagande) har sedan 1986 varit medlem av IPPNW, den internationella organisationen för läkare mot kärnvapen. Föreningen har varit mycket aktiv och haft en bred verksamhet. Det är klart att man i detta fattiga land har annat att tänka på än kärnvapenhotet även om landet är helt omringat av kärnvapenländerna Kina och Indien. Ändå har framför allt studenterna haft ett antal kärnvapenföreläsningar och även Target X-projekt där man informerat allmänheten om kärnvapenproblemen i regionen. Hiroshimadagen uppmärksammas varje år.

SMLK:s samarbete med den nepalesiska organisationen stöds av Sida och kommer att pågå fram till årsskiftet. I början av året åkte vi som ansvariga för projektet till Kathmandu för att utvärdera fredskontoret och bedömningen var mycket positiv. Vi har haft kontakt med PSRN under åren och träffats vid flera tillfällen men inte i Nepal eftersom UD tidigare avrådde från resor till följd av det osäkra politiska och stundtals farliga läget i landet.

Översatt självhjälpbok

I kontoret i Kathmandu finns ett större samlingsrum, några mindre kontorsrum med internetuppkoppling via modem och ett omfattande bibliotek med litteratur som man inte finner på andra håll i landet. Hit kan även andra föreningar vända sig och har då möjlighet att läsa, men man lånar inte ut några böcker. PSRN har bland annat översatt en bok liknande den som finns i Afrika, "Where there is no doctor". Boken visar med enkla teckningar och skrift hur man kan lösa en rad medicinska problem på egen hand. Den distribueras ute i landet till en billig penning.

När det gäller det regionala arbetet så har man lyckats hålla ett antal möten, men endast en regional konferens mot planerat årliga konferenser.

Samtidigt har man lagt ned stor kraft på att planera för IPPNW:s världskonferens i New Delhi under våren 2008, som förhoppningsvis kommer att leda till ett ökat intresse för IPPNW:s verksamhet i hela regionen.

PSRN har drygt tio procent kvinnliga läkare som medlemmar vilket speglar den sammansättning av läkare som finns i landet. Man har en kärna av aktiva medlemmar i Kathmandu, men många förflyttas ut i landet och är då ofta utan kontakt med kollegorna i Kathmandu under lång tid.

Aktivister arresterades

Nepal var tidigare en autokratisk monarki och politiska partier blev tillåtna först 1991. Trots en formell demokrati har kungen hela tiden haft en mycket stark roll i den politiska ledningen av landet. I februari 2005 genomförde kungen en statskupp och arresterade de politiska ledarna och människorättsaktivister inklusive medlemmar från PSRN. Presscensur infördes.

Statskuppen enade de politiska partierna mot kungen, och ledde till de första politiska förhandlingarna med maoisterna i november 2005. De senaste tio åren har varit turbulenta. Vid massakern den 2 juni 2001 dödades nio personer i den kungliga familjen inklusive den populära kungen och hans tronföljare. Den senare påstods vara mördaren vilket få tycks tro på. Den döde kungens bror som var mycket impopulär efterträdde honom. Denna händelse tillsammans med den maoistiska gerillans militära styrka har paradoxalt nog varit avgörande för de senaste årens demokratiutveckling. Det krig som sedan utvecklades till ett ställningskrig ledde till krigströtthet och till slut fredsförhandlingar.

Just den period som projektet omfattar visade sig bli en av de viktigaste i demokratiseringsprocessen i Nepal. Projektet startade i januari 2005 och precis en månad senare avskedade kungen regeringen och tog makten över regering och armé.

Många aktivister och politiker fängslades, gick under jorden eller gick i exil. Även ordföranden i PSRN gick under jorden men fängslades senare och vice ordförande **Mahesh Maskey** gick i exil i Indien, men verksamheten fortsatte i stort sett som tidigare.

Under sommaren 2005 var läget något lugnare men den regionala IPPNW-konferensen fick flyttas till Indien. Mahesh Maskey kunde sedan återvända från Indien. Under tiden kunde alla andra organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter och demokrati utnyttja kontorets

resurser och man kunde hålla möten och organisera sig.

Medlemmarna i PSRN har varit mycket aktiva i arbetet för fred och demokrati i Nepal och förklarar sig som "Strongly non-partisan". PSRN:s grundare och ordförande **Mathura Shrestha** och andra medlemmar i föreningen har suttit fängslade på grund av sitt arbete för mänskliga rättigheter.

Shrestha är respekterad i vida kretsar för sitt arbete och var med i den lilla grupp som förhandlade med maoisterna, förhandlingar som ledde fram till fredsavtalet i slutet av 2006. Den 15 januari 2007 installerades det nya parlamentet och en tillfällig konstitution godkändes. Nyval är utlyst till i november. Demokrati och fred igen, men till ett högt pris.

Politiska partier tilläts 1991 men maoistpartiet förklarades olagligt, medlemmarna tog till vapen och partiet blev senare en gerillarörelse. Den stora ekonomiska ojämlikheten i landet gjorde att de framförallt på landsbygden fick stort stöd. Stora områden behärskades av gerillan som uppskattningsvis sammanlagt hade 30 000 soldater mot kungliga armens 100 000. Från mitten av 1990-talet förekom regelrätta, blodiga strider med den nepalesiska armén.

Dramatiska timmar

Den 5 april 2006 proklamerade kungen utgångsförbud. Några av PSRN:s läkare samlades dagen därpå tillsammans med höga politiker, domare och universitetsfolk för att diskutera vad man skulle göra. Armén hade order att skjuta mot alla som bröt mot utgångsförbudet. Vid vårt besök fick vi i detalj höra berättas om de dramatiska timmarna innan man slutligen kom fram till att man skulle bryta utgångsförbudet och på eftermiddagen gick man ut med plakat.

Polis och militär anlände och arresterade 24 personer av vilka 6 tillhörde ledningen i PSRN. De fördes till polisbaracker utanför huvudstaden. Detta blev startskottet till ett allmänt brytande mot utgångsförbudet och miljoner människor gick ut på gatorna och protesterade. Under perioden som följde blev tusentals personer skadade och ett tjugotal dödades av polisen. The Model Hospital, under ledning av PSRN:s andre vice ordförande, var ett av de sjukhus som gratis tog emot de skadade demonstranterna.

Detta gjorde att massor med pengar, flera miljoner räknat i svenska kronor, strömmade in från privatpersoner och företag för att stödja sjukhusets verksamhet. Den 21

The model Hospital, inrymt i en tidigare textilfabrik, under ledning av PSRN:s vice ordförande Doktor Bharat Pradhan, tog gratis emot alla som skadats i bråk med polisen.

FOTO: KLAS LUNDIUS

att stödja sjukhusets verksamhet. Den 21 april ville kungen förhandla, men det var för sent och den 24 april gav kungen upp. Samtidigt återinstallerades det tidigare valda parlamentet, som varit suspenderat sen 2003, och senare tillsattes en regering. De fängslade aktivisterna släpptes direkt.

Arbetet på en ny författning sattes igång och förhandlingarna med maoisterna ledde till att de lade ner vapnen. Fredsavtalet innebar bland annat att ett interimsparlament tillsattes där maoisterna fick 73 av de 330 platserna. Eftersom de kommunistiska partierna är i majoritet i parlamentet och samtliga är för republik, kommer höstens parlamentsval samtidigt att bli en folkomröstning om huruvida republik ska införas i Nepal.

Många läkare utomlands

Nepal har 6 000 läkare, men av dessa är minde än 4 000 verksamma i Nepal, andra är utomlands eller pensionerade. Läkarna är koncentrerade till huvudstaden och de andra större städerna, där en del också går arbetslösa eller har andra jobb.

Landet har 27 miljoner invånare på en yta av 147 000 kvadratmeter, det sträcker sig omkring 80 mil från öster till väster och omkring 30 mil från norr till söder, men stora delar är både bergiga och otillgängliga. Stora områden saknar vägar.

Knappt hälften av den vuxna befolkningen är läs- och skrivkunnig. Dessa omständigheter försvårar förstås utvecklingen av sjukvårdssystemet. För de fattiga i städerna finns sjukvård – förvisso otillräcklig – till låg kostnad på sjukhus som drivs ickekommersiellt. På landsbygden, där 85 procent av befolkningen bor, är man i praktiken hänvisad till de mobila sjukvårdsteam som kommer till byarna, oregelbundet och

ofta med flera års intervall.

Sjukdomspanoramata domineras av infektionssjukdomar och förlösningsskomplikationer. Spädbarnsdödligheten är hög. Bara tio procent av barnmorskorna på landsbygden är utbildade jämfört med femtio procent i städerna.

Under vårt besök var det påtagligt att vi kom mitt upp i ett mycket viktigt skede i Nepals historia. Det nya parlamentet installerades den 15 januari och interimsförfattningen antogs, vilket dominerade nyheterna i TV och tidningar. En viss oro fanns om huruvida kungen ännu en gång skulle ingripa, men han ter sig mycket försvagad av de senaste årens händelser.

Idealismen och engagemanget bland medlemmarna i PSRN imponerade starkt på oss. De arbetar ideellt på sjukhus för fattiga, deltar i hälsoupplysningskampanjer på landsbygden och är väldigt aktiva på universitetet. Att PSRN verkligen har en betydelsefull roll för hälsovårdens utveckling visas inte minst av att tre medlemmar varit hälsoministrar. En av medlemmarna sitter i det nya parlamentet och en är rådgivare till den nuvarande hälsoministern.

Norr om Kathmandu finns ett fantastiskt bergsområde, Langtang som lämpar sig utmärkt till bergsvandringar. På kartan var det mindre än tio mil fågelvägen varför det syntes möjligt att åka dit över en dag. När vi frågade, visade de sig att resan dit först tog elva timmar med buss och sedan två dagsetapper till fots!

I stället åkte vi västerut på det som man kallade "Highway No 1", vilken skulle vara en av landets bästa vägar, för att vi skulle få se hur det såg ut på landsbygden i ett område, till nyligen behärskat av maoisterna. Tung trafik med alla typer av varor från styckegods till olja samt persontransporter

gick på denna bergsväg som var i mycket dåligt skick. Även lastbilarna såg ut att ha många år på nacken och de gick i några få km per timma uppför, samtidigt som en massa fordon skulle köra om på ställen där sikten ofta var skydd av kurvor.

Vi besökte ett hinduiskt tempel med ett överflöd av ceremonier och offer av blommor och djur. Fascinerande och genuint! Återresan i kvällningen var ännu mer riskabel – lastbilarna vägrade tända strålkastarna och det var först när det blev helt mörkt som chaufförerna tände, men sparsamt. Mindre än hälften av fordonen hade baklyse.

Vid vägkanterna satt man och hackade sten till makadam för hand och ungarna blandade sig med motorcyklar och tung trafik. Trafikolyckor är uppenbarligen ett stort problem, vilket framgick av de skador vi såg på sjukhusen. Motorcyklisterna har hjälm med resultat att underkäksfrakturer, enligt vad som uppgavs, var vanligare än skullskador.

Imponerande målmedvetenhet

Just den period som vårt avtal omfattar (2005-2007) visade sig vara den viktigaste perioden i Nepals demokratiska utveckling. Vi kan nog påstå att vi bidragit till denna framgångsrika utveckling och samtidigt har vi imponerats av den kraft och målmedvetenhet med vilken PSR jobbar.

Läkarna och studenterna i PSRN är vana att arbeta ideellt och är angelägna om att inte bli beroende av bidragen som kommer att ta slut, skall göra dem beroende.

Verksamheten i landet kommer de säkert att kunna bedriva på ideell bas i fortsättningen, men kontoret och den regionala verksamheten kan bli svåra att behålla efter 2007. Å andra sidan så är kontoret inte någon stor kostnad för SLMK, varför vi kanske kan tänka oss en övergångslösning där vi hjälper till även under 2008.

Sammanfattningsvis kan man säga att SLMK:s relativt lilla insats med Sidans hjälp har fått stor betydelse, framför allt för demokratiseringsprocessen i Nepal men även för att hålla samman IPPNW i Sydasiens.

**Klas Lundius
Martin Tondel**

Magiker i ormgudinnans famn

På många håll i Indien intar ormen en särställning, såväl i myten som i det dagliga livet. Särskilt starkt är förhållandet till ormar i södra Indien och i Bengalen. Christina Nygren berättar om baidafolkets ritualer och tar oss med till en uråldrig sång- och berättarföreläsning.

Loharsol den 16 januari 2003

Det är gryning i byn Loharsol i indiska Västbengalen den första dagen på månaden *magh* (15 januari), det bengaliska året 1409, men 2003 enligt västerländsk tideräkning.

Överallt spirar små rökpelare från eldar som man tillagar mat över och de fuktiga morgondimmorna svävar över dammar och åkrar.

Dessa tidiga vinterdagar ger en känsla av svalka och det disiga morgonljuset skapar en atmosfär som genomsyras av harmoni och lugn. Byns olika delar, *paras*, har gränser som inte är klart synliga för ett otränat öga men självklara för invånarna som är uppdelade efter kasttillhörighet.

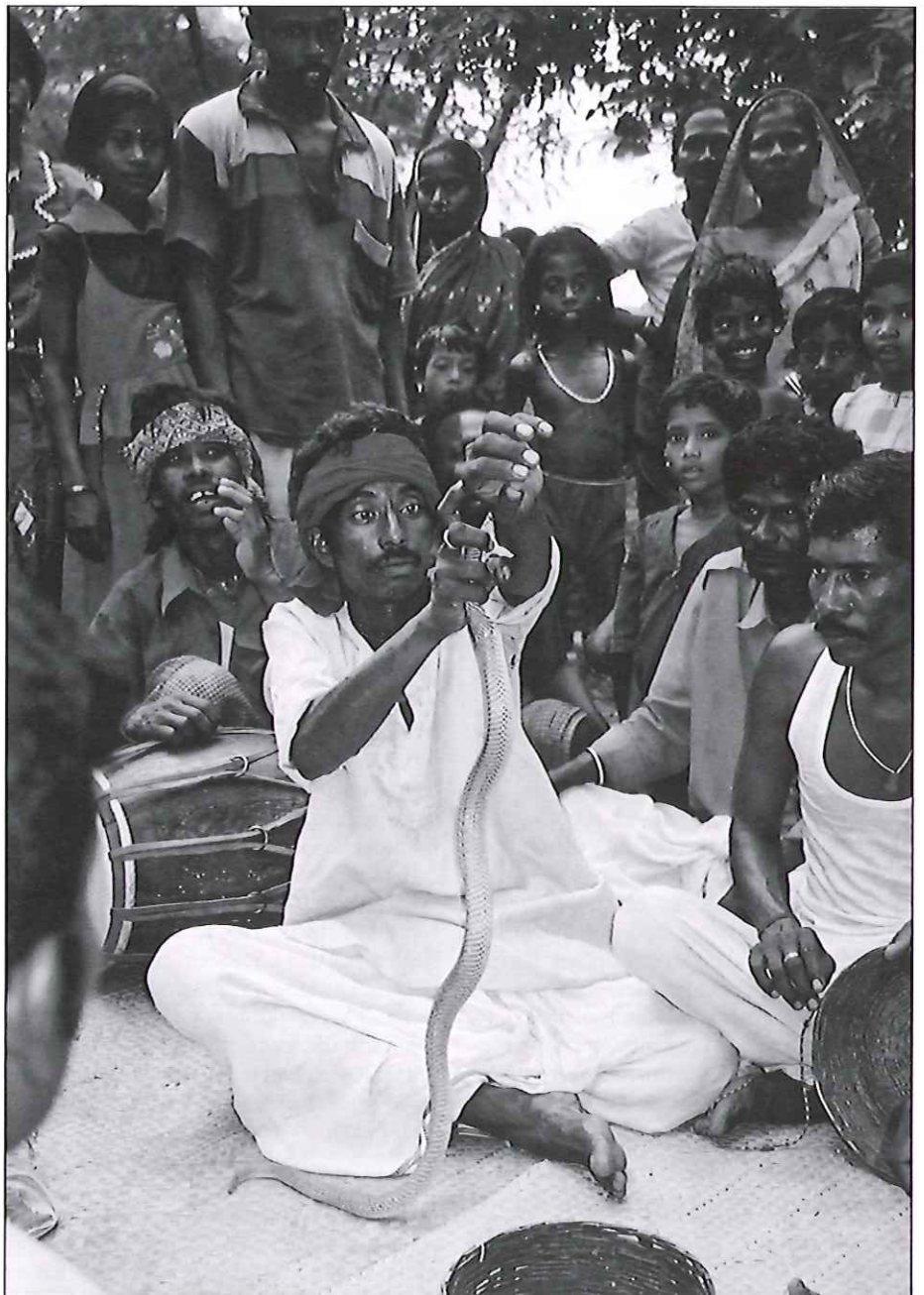
Längs den smala grusvägen från staden Puruliya kommer man först till ett par familjer av *mucikasten* som bland annat tillverkar skor, sedan till de tre husen som bebos av *barbarkasten* som är frisörer och nagelklippare.

Därefter når man fyra familjer av *baurifolket*, som sedan länge haft som uppgift att vakta husdjuren, sköta städning eller underhålla de högre kasterna och därefter de närmare tio jordbrukande *bhumijfamiljerna*. Först efter att ha passerat dessa kommer man till de tio respekterade familjerna av den högsta *brahminkasten*, som bor i sin para där byns Hari-tempel (tillägnat Krishna) också är beläget. Bortanför dessa fyra områden finns några åkrar innan man, i utkanten av byn når den para som bebos av de 60-tal familjer som är ormmagiker, *baida*. De äger ingen jord och tillhör samhällets oberörbara.

Betraktas som tiggare

Ormmagikerna lär ha kommit till byn för flera hundra år sedan på anmodan av brahminerna för att hålla rent från ormar och för att genomföra de riter och ritualer som följer med kulten av ormgudinnan Manasha. Men samtidigt som *baida* är accepterade i byn får de inte bruka någon jord för eget behov och de betraktas som tiggare. Byns sammanlagda invånarantal är omkring 700 varav de flesta kvinnor är involverade i jordbruksarbete på den egna jorden eller som daglönare.

Den 15 januari kallas för *akhan yatra*

"Jaså min vän! Du vill ha blod", säger Pritam och låter ormen bita honom djupt i armen. Pritam är huvudsångare och aktör i samhällets sånggrupp och det är han och hans hustru som utföra ceremonier och offeritualer.

("lyckosam resa") och betraktas som en dag med gynnsamma möjligheter att påbörja olika verksamheter. Pujaceremoni som genomförs denna dag innebär alltså goda chanser att bli bönhörd och att de goda handlingarna leder till märkbara resultat i deltagarnas liv. Enligt den mytiska berättelsen skall Krishnas äldre bror Balaram ha invigt lantarbetet den här dagen och på grund av detta anses det att allt arbete som sätts igång den här dagen kommer att bli framgångsrikt.

I baidasamhället tar man tillfället i akt att hedra ormgudinnan Manashas två livvakter, den svarta och den mjölkvita kobran som är hennes ständiga följeslagare. De

speciella ceremonierna utförs på morgonen med offergåvor och böner, följt av en sång- och berättarföreläsning till gudinnans ära. **Kharu Baida**, som är 75 år och högt respekterad i ormmagikernas samhälle, berättar för mig om varför man denna dag firar Manasha och hennes två följeslagare.

"Den ärade Mor Manasha förvandlade sig till en gammal kvinna och begav sig till en mycket fattig baidafamilj där hon knackade på dörren. Hon gick in i deras enkla hem och bad om att få lite mat. Familjen hade endast tre små bröd, ett till mannen, ett till hustrun och ett till deras barn. Mannen gav då sitt bröd till den gamla kvinnan men hon ville ha mer. Då fick

Baida – oberörbara men fruktade

I de norra delarna av Indien omtalas Bengalen ofta som ett område från vilket "ormtjusare" och magiker utvandrat till omgivande delstater. Rent allmänt är ormen i Indien både respekterad och fruktad som en gudomlighet och en symbol för välstånd och makt över underjordens rikedomar.

Hinduismen symboliserar ormen vattnet som allt levande har kommit ur. Men den förknippas även med energi samt med sexualitet och fertilitet.

Baida (*bede* på standard-bengali) är ursprungligen ett minoritetsfolk med låg status som funnits länge i området men inte varit bofasta. De har livnärt sig på att fånga ormar, utföra böner och ritualer för ormgudinnan Manasha. De har också fungerat som *kabiraj*, bydoktorer som använt naturmediciner och använt magiska krafter för att förebygga och kurerat sjukdomar. Berättelser om dessa naturläkare och magiker går långt tillbaka och omtalas till exempel i gamla skrifter som *Padmapurana* och i de episka verken *Mahabharata* och *Ramayana*.

Som besatt

Det är en utbredd uppfattning i Bengalen, främst hos landsbygdsbefolkningen, att det enda som kan få en orm att underkasta sig är besvärjelser och magi. En ormmagikers magiska egenskaper kan även genom kontakten med gudinnan Manasha leda till att han själv uppträder som besatt, faller i trans eller utför magiska bedrifter eller trick med ormar i olika sammanhang.

Det var alltså inte underligt att brahminerna när de skulle slå sig ner i en by inte bara såg till att knyta folkgrupper med olika arbetsuppgifter till sig, utan även gärna såg att en grupp *baida* slog sig ner i närheten. Dels kunde man då få ritualer och puja till Manasha utförda, dels fångades och kontrollerades de giftiga ormarna i området.

Oftast analfabeter

I det hinduiska sociala systemet klassas *baida* som oberörbara (*antyaj*) trots att denna samhällsklass officiellt är borttagen, men de uppfattas i det vardagliga livet som tiggare. Även om ett och annat barn går något år i byskolan är ormmagikerna och deras familjer till största delen illitterata.

Lag och rätt uppehålls genom de äldsta i byn. Tidens indelning, bestämmelser om religiösa fester och årets och livets cykler följer solens och månens varv.

Familjelivet och ansvaret för barn och gamla upprätthålls gemensamt av män och kvinnor enligt en traditionell arbetsfördelning. Männen sköter ormarna och för berättar- och sångtraditionen vidare. Kvinnorna arbetar på fälten och tar hand om mat och övri-

Dalu Baida är leder kören. Han och de övriga manliga körmedlemmarna faller in i sången. Till höger om honom sitter sonen Babu.

ga hemsysslor. Småbarnen tyr sig lika ofta till far som till mor.

Ormmagikernas religiösa grundtillhörighet i Västbengalen är oftast hinduismen men de tillber även naturen och hyllar skogen och floden liksom träd och stenar som gudomligheter.

Kulten av ormgudinnan Manasha är särskilt utbredd i Bengalen och hedras som den

stora Modern. I baidasamhället hedras hon med två viktiga pujor per år. I det större sammanhanget av folkslag och kaster framträder *baida* både som artister och tiggare och uppfattas, särskilt av landsbygdsbefolkningen, som magiker som man under alla omständigheter inte har råd att komma på kant med.

Christina Nygren

hon även hustruns bröd och när hon ändå inte var nöjd räckte även barnet henne sitt bröd. Då den gamla kvinnan såg hur givmilda dessa fattiga människor var återtog hon sin form som gudinnan Manasha och sade att hon ville välsigna dem genom att ge dem en ynnest. Mannen, som var både ärlig och klok, uttryckte sin önskan om en ynnest som skulle komma hela gruppen av ormmagiker till godo. Han bad om att varje person som uttrycker sin tro och tillgivenhet till Mor Manasha med fullständigt hängivet hjärta under den här dagen skulle bli bönhörd och få sina önskingar uppfyllda. Manasha gick med på denna begä-

ran och från den dagen ägnas *akhan yatra* åt att *baida*-samhället gruppvis förrättar böner i en puja till Manasha och hennes vaktande kobror om att befrias från alla faror under kommande år".

Pujan måste utföras av personer som är fastande och som före ritualerna tagit ett heligt, renande bad. Ceremonierna äger rum under ett *jabaträd* precis i utkanten av bosättningen och bara några meter från de yttersta husen. *Jabaträdet*s blodröda blommor förbinds också med gudinnan Kali och förknippas med *shakti*, en inneboende kraftfull kvinnlig styrka. Marken rengörs av kvinnorna med *gobar* – kogödsel och

vatten – till en oval form som innesluter *jabaträdet* samt en kaktusväxt som växer i närheten. På så sätt avgränsas den plats som puja hålls på och dekoreras sedan till gudinnan och hennes livvakters ära.

Männen binder *gandaphuler mala*, girlander av gula tagetesblommor som hängs runt offerplatsen. De trär också upp tagetesblommor på små tredelade träklykor som symboliserar kaktusar och blir hemvist för Mor Manasha och hennes två kobravakter. Träklykorna sätts i rad i centrum av ceremoniplatsen och en svart och en vit kobra placeras runt de två yttre träklykorna

VÄNDI

FORTS.

för att vakta den symboliska ormgudinnan som placerats i centrum.

Ormarna är påpassade av ett par män och slingrar sig långsamt runt de blomstersmyckade träklykorna men gör inga allvarliga försök att rymma.

Morgonluften är fortfarande sval men solen är på väg upp och skickar sina stickande strålar av värme mellan grenarna i trädningen där vi hålls med förberedelserna.

Just när några män hänger upp de gula blomstergirlanderna över ceremoniplatsen och samtidigt beklagar att vintern varit ovanligt kall och torr så att jabaträdet inte är så översållat av de genomträngande röda blommorna som det brukar vara, kommer **Pritam** cyklande med en stor klase bananer.

Renande slöjor

Pritam är huvudsångare och aktör i samhällets sånggrupp och det är han och hans hustru som skall utföra dagens ceremonier och offerritualer. Han inspekterar den nu heliga platsen och ser till att allt nödvändigt finns där.

Ur en rökelsebehållare strömmar de renande slöjorna av *dhuna*, väldoft som läggs sig runt de olika framdukade tingen, som sötsakerna *batasa* och *gur* (tillverkade av socker och malt), en korg med de heliga *bel*bladen som representerar Shiva, ett rostfritt fat med ris, *ganja* (en rökdrog som marijuana/haschisch) och bananer samt en liten behållare rent vatten.

Ett meterlångt, rostigt och ovässat svärd ligger också på plats för att användas när de två ungtupparna som en av männen håller i famnen skall offeras.

Egentligen skall det vara tre tuppar, en för Manasha och en var för de båda vaktande kobror, men man har inte kunnat få tag på mer än två lämpliga och har i stället ersatt den tredje med en *begun* (en äggplanteliknande grönsak).

Denna pragmatiska lösning på problemet verkar emellertid inte bekymra någon av de deltagande.

– Jag går till dammen och tar ett snabbt bad, säger Pritam och nickar åt mig att följa med.

Den kyliga och fuktiga morgonluften gör att han tänker göra processen kort och väl där sveper han sin blåvita lungi stadigt runt höfterna och går huttrande ut i vattnet, doppar sig snabbt över huvudet och kommer strax upp igen.

Därefter byter han till en alldeles ny, vit *dhuti*, den sortens ländskynke som traditionellt bärs av hinduer och som en gång gjordes världskänt av **Mahatma Gandhi**. Hungrig och fortfarande skakande av köld beger sig Pritam sedan till ceremoniplatsen i utkanten av byn och bara några meter från Pritams och hans familjs bostadshus.

Hans hustru **Pushpa** sitter redan vid sidan av offerplatsen, även hon nybadad och

iklädd en ny, klargrön bomullssari. Till sammans beträder de nu den renade offerplatsen, lägger sig på knä och böjer huvudet till marken i respekt inför gudinnan Manasha och hennes två väktarkobror.

Pritam fryser fortfarande så hans händer skakar när han börjar dekorera marken framför de tre blomstersmyckade träklykorna.

Han formar en tvådelad rektangel med konturer av ris och markerar röda streck i rektangeln som symboliserar gudinnans och väktarnas fotspår. Sedan fyller han utrymmet runt omkring med *bellöv* och dekorerar med de övriga offergåvorna.

Männen, kvinnorna och barnen i baidasamhället står samlade i ring runt omkring och följer ceremonierna under tystnad. Två män kommer med de utvalda ungtupparna som har badats i rent vatten och särskild omsorg har ägnats åt att rengöra fåglarnas fötter.

Nu skall de släppas ner och erbjudas att äta av det välsignade riset som ligger på den heliga platsen. Genom att äta riset accepterar de att bli offerade till gudinnan. Den första tuppen pickar tveklöst i sig av riskornen.

Pritam tar svärdet och lyckas trots uppenbara svårigheter skära halsen av tuppen. Den andra blir svårare då den först vägrar att äta något av riset och dessutom skakar och hoppar så Pritam är nära att förlora den ur greppet.

– Vi fryser lika mycket, tuppen och jag, konstaterar Pritam och lyckas med nöd och näppe locka fågeln att picka i sig ett riskorn.

Då även den andra ungtuppen har förlorat huvudet och även ena änden av grönsaken huggits av bugar Pritam och Pushpa åter huvudena i marken i respektfull bön.

Avhuggna tupphuvuden

De båda kobror, ligger stilla med resta huvuden. Den vackert dekorerade och väldoftande platsen har nu förvandlats till en blodig röra av ris, blommor, röd sindurpasta och två avhuggna tupphuvuden medan de huvudlösa kropparna sprungit iväg och lagt sig utanför offerplatsen.

Pritam lägger huvudena tillsammans med begungrönsaken i en flätad korg framför kobror, och symbolen för ormgudinnan. Han bugar igen, reser sig upp och lämnar den avgränsade platsen.

Nu vidtar den glädjefyllda sången och berättandet till Manashas ära inlett av en *bandana*, hyllningssång till gudinnan. Pritam slår sig ner i ringen av musiker och körmedlemmar.

Den svarta och den gräddvita kobran läggs först i mitten av ringen men söker sig genast till någon av männen.

Den svarta stryker sig mot Pritams knä och upp i hans utsträckta hand som han knyter lätt som en smekning runt ormens kropp då han börjar sjunga hyllningssången med stark inlevelse:

– *Devi esho, eshogo hridai o komolay* ... O Gudinna kom hit! Kom till mitt hjärta där det finns en lotus för Dig att sitta på. *Moner moto pujibo mago premoashru jolai* ... Mina böner till dig kommer från hjärtat med all min kärlek och alla mina tårar!

Stroferna upprepas gång på gång då körledaren **Dalu** och de övriga manliga körmedlemmarna faller in i sången.

Ormgudinnan Manasha åkallas och männen ber henne ta plats bland dem i gruppen för att lyssna till böner och sånger till hennes ära. De bönfaller henne att inte glömma dem utan att vara med dem med goda önsknings och välsignelser.

När denna bandana närmar sig sitt slut har den mjölkvita kobran också funnit sig till rätta och vilar lugnt hos Dalu. Dennes snart tvååriga son **Babu** sitter i Pritams knä och har tagit ett kraftigt grepp om ormens stjärt vilket den inte alls verkar bry sig om.

Männen spelar olika rytminstrument samt en *bisam dhaki*, en liten timglasformad trumma som vanligen används av ormmagikerna vid deras föreställningar.

Lovad vare Manasha

Solen har kommit fram men ännu är det svalt i luften och fortfarande har männen inte ätit något morgonmål. Tankar på kyla eller mat verkar dock långt borta och gruppedlemmarna är inneslutna i uppförandet av Manasamangal (Lovad vare Manasha).

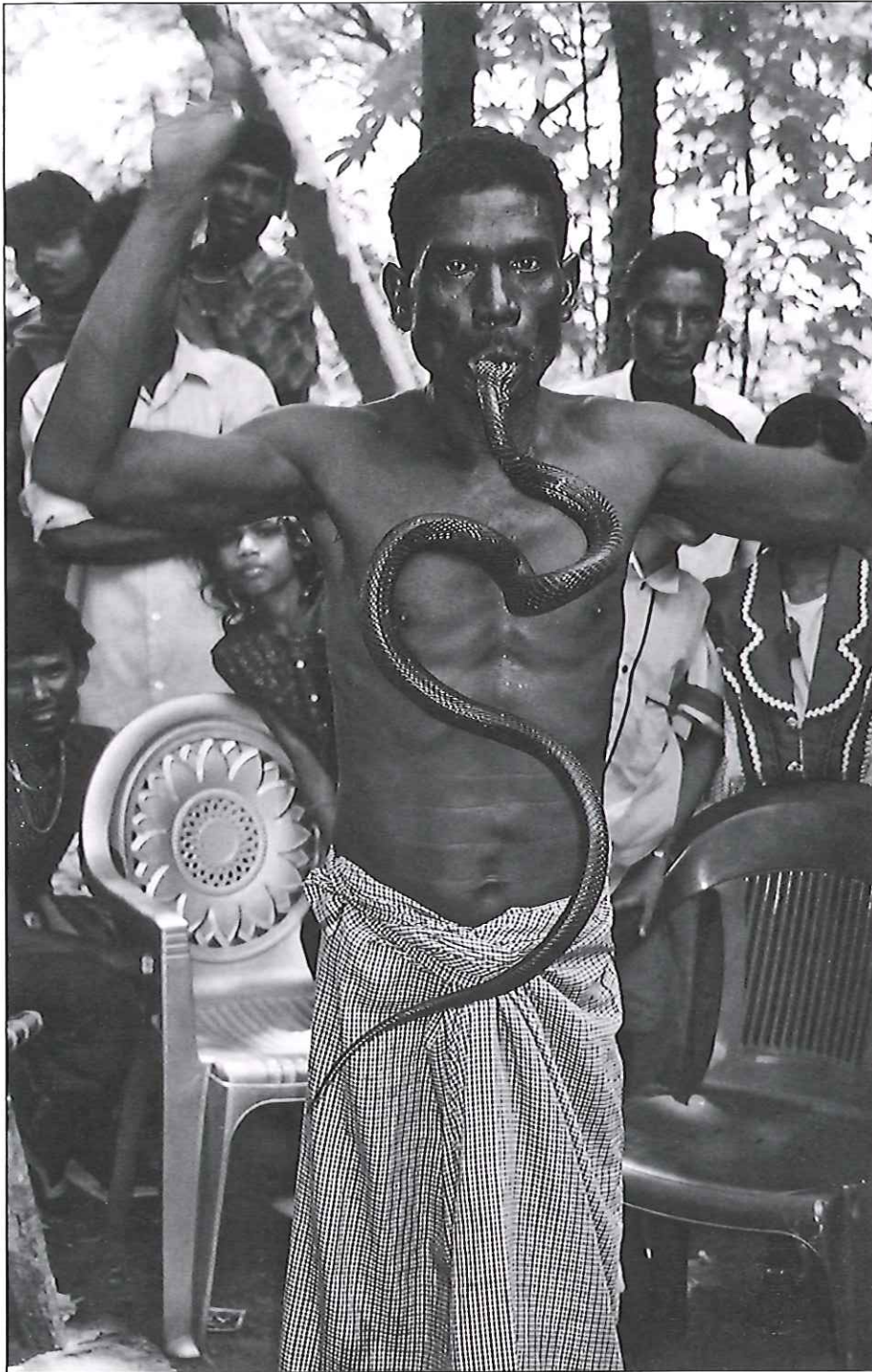
Historien som nu utspelar sig genom Pritams berättelse och sång tillsammans med Dalu och kören är välkänd för alla närvarande. Manashas far, som är guden Shiva, har uppmuntrat henne att inviga en framstående man på jorden i bönerna för att låta honom ta del av hennes styrka. På så sätt skall hon bli en upphöjd och ärad gudinna på jorden.

Manasha väljer ut den kraftfulle och mäktige handelsmannen Cand Sodagar som är en anhängare till Shiva och även är kung över riket Champak Nagar.

Men när Manasha kommer till Cand Sodagar och förväntar sig att han skulle lovprisa henne förolämpar han henne i stället. Hon blir mycket upprörd och bestämmer sig för att ge honom en läxa genom att sända ormar som dödar Cands sex söner. Därefter beger hon sig åter till honom och ber om hans respekt.

Han vägrar åter att böja sitt huvud till marken för henne och då han strax därefter beger sig på en handelsresa till sjöss med fullastade fartyg sänder Manasha en kraftig storm som får alla skeppen att förlisa. Med Shivas hjälp kan dock Cand återvända hem och finner till sin stora glädje att hans hustru hade hunnit föda honom en liten son som fått namnet Lakhindar.

Den unge Lakhindar trolovas med Behula som är dotter till en annan förmögen handelsman i riket men Manasha hotar Cand med att döda även hans yngste son genom giften från en av sina ormar. För att

Ormmagikern Satu Baida i Puruliya.

undvika detta bygger Cand ett hus av järn för sin son och anar inte att han skulle komma att förlora även denna utmaning.

Berättelsens delar framförs i tur och ordning och Pritam glider längre och längre in i historien.

Han sjunger och berättar om bröllopet mellan Behula och Lakhindar och om deras lyckliga kärleksmöte.

Men trots att de, för att skydda Lakhindar, lever innanför väggar av järn lyckas en av Manashas ormar nästla sig in i huset under bröllopsnatten och bita Lakhindar till döds.

Behula är otröstlig men Cand vägrar fortfarande att tillbedja Manasha. Han ger emellertid Behula tillstånd att bege sig till

gudarna för att be om att få tillbaka sin mans liv.

Efter att ha utstått många hinder och faror når Behula himlen och uttrycker sin bön om att återfå Lakhindars liv genom en dans inför gudarna.

Kroppen tycks sväva

Pritam lägger hela sin själ i denna avslutande del av berättelsen. Trots att han sitter ner på marken när han berättar och sjunger verkar hans kropp dansa och sväva. Han lyfter händerna mot himlen, de glittrande ögonen blickar bortanför horisonten och rösten är stark och okuvlig.

Dalu faller hängivet in i berättelsen med slutna ögon. Pritam berättar.

– *Mrito poti niye, Behula uposthit hoyeche debotader shobhay, ebong tader khushi korar jono mritay git poribeshan korlo... .. Behula når äntligen himlen med sin döde mans kropp och för att blicka gudinnan börjar hon sjunga och dansa ...*

Den vita kobran vilar huvudet mot Dalus knä och den svarta har under sången långsamt sökt sig under Pritams korslagda ben och ligger nu till hälften utsträckt i hans knä medan sången upprepar det som just berättats.

– *Behula nace nacaraye mrito potir tore, potir pran bhikha she korojore kore... .. Behula börjar dansa för att få tillbaka sin make levande och under dansen ber hon böner för hans liv ...*

Så fortsätter Pritam att berätta och ler förtjust över den lyckliga utgången.

– *Behular nace debgon mugdha hoye Ma Monoshake Lakhindorer pran dite anurodh korlo ... Ma Monosha Lakhindorer sathe. Cand Sodagorer chai putror jibon o phiriye dilo...*

Behula är en skicklig dansös och de förtjusta gudarna uppmanar Manasha att återge Lakhindar livet. Behula ber därefter sin svärfar Cand Sodagar att börja tillbedja Manasha och eftersom han är mycket fäst vid sin svärdotter går han slutligen med på det. När så Manasha nått sitt eftersträvade mål att bli dyrkad på jorden välsignar hon Cand och ger även hans sex tidigare söner livet tillbaka.

Kraftfullt klingande kulmen

Den avslutande sammanfattningen och tacksägelsen sjungs av Pritam, Dalu och kören i en samfällad kraftfullt klingande kulmen.

– *Debir korunai Lakhindor pran phire, tar shathe chai putror phire pelo tillbaka sitt liv. Eto bolai amader yat shesh holo, shobai ek shonge bolo Hori, Hori, bolo ...* Med hjälp av Mor Manashas medkänsla fick Lakhindar tillbaka sitt liv och även Cand Sodagars sex söner återvände till livet. Nu har vi berättat hela historien och vår jat har nått sitt slut och samtidigt som vi upprepar Haris (Krishnas) namn avslutar vi vår sång...

Männen för samman händerna framför sig. De tar av locket på de flätade korgar som ormarna bor i till vardags och låter de båda kobrororna slinka tillbaka in i sina nästen.

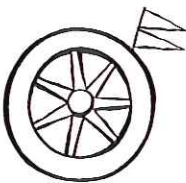
Både Pritams och Dalus ögon lyser med starkare glöd än vanligt och de suckar glatt och belåtet. Nu återstår nästan en hel dag då man i baidasamhället ägnar sig åt fest och då samtliga offergåvor, som nu mottagits och välsignats av ormgudinnan, genom att konsumeras av ormmagikerna och deras familjer för vidare en doft av hopp om att få ta del av det gudomliga.

Christina Nygren

Texten är ett utdrag ur "Brokiga Bengalen" (Carlssons förlag 2006)

SASNET

Intresserad av forskning och akademiska studier med inriktning på södra Asien?

Gå då in på vår hemsida:
<http://www.sasnet.lu.se>
och anmäl dig till
vårt nyhetsbrev!

Välkommen till Nätverket för
Sydasiastudier i Sverige

Anna Lindberg
Lars Eklund

Initierat och skarpsinnigt om bengaliska jordbruksreformer

DEBABRATA BANDYOPADHYAY
Land, Labour and Governance
Worldview 2007

Människor som intresserar sig för lokaldemokrati, decentralisering och jordreformer i Indien reser ofta till Västbengalen för att studera hur den sedan 1970-talet sittande vänsterregeringen har utformat och iscensatt en rad förändringar inom dessa områden.

De flesta är överens om att Västbengalen haft större framgång än andra i de här frågorna. Nu har ännu en bok i ämnet kommit ut, skriven av en verklig storhet på området: **Debabrata Bandyopadhyay**. Han vet vad han talar om för han har varit med

om de flesta av förändringarna. Som en av huvudarkitekterna bakom kommunisternas nyskapande jordreformprogram Operation Barga har Bandyopadhyay om någon stått stadigt i den bengaliska myllan sedan han 1955 blev en del av Indian Administrative Services (IAS).

Han närmar sig 80 år men framstår fortfarande som den skarpsinnige och kritiske samhällsdebattör han alltid varit. Hans många bidrag till dagstidningar och olika tidskrifter vittnar om det.

Trots sitt mångåriga arbete inom den kommuniststyrda regeringen har han inte blivit någon lojal partisoaldat. Han säger vad han tycker och det är inte alltid skön musik i regeringens öron. Det märks också i antologin "*Land, labour and Governance*" som innehåller ett brett urval av hans artiklar publicerade under 40 år.

De flesta är av yngre datum och där får man nöjet att läsa hans reflektioner över sin långa karriär. Artiklarna innehåller också en del överraskande personliga berättelser om hans möte med några av de största personligheterna i bengalisk politik. Bandyopadhyay delar ut rosor till till dem som på ett ärligt sätt engagerat sig i kampen för att förbättra vanliga indiars villkor. Åt karriärpolitikerna, som mest är angelägna om att bli återvalda och att tjäna pengar, har han inte mycket till övers. Till denna grupp räknar han flertalet av dagens politiker.

Kritiska reflektioner

Boken är indelad i tre temasektioner: Jord och arbete, regeringsskick och sociala rörelser. Mest engagerande är de personliga berättelserna från fälten. Om man som läsare är mest intresserad av initierad kunskap om Indiens kanske mest originella jordreformer ska man skynda sig att bläddra till temat "Jord och arbete". Där kan man också läsa en kritik av desamma eftersom Bandyopadhyay kan följa de historiska linjerna i ett jordreformsprogram och noterar att man på senare år haft svårt att följa upp de forna succérna.

Jag har länge varit en förbehållslös vän till Bandyopadhyays skarpa penna och stil. Men ska jag vara helt ärlig så är boken, trots att den behandlar förhållanden i flera delar av Indien, mest intressant för den med särskilt intresse för Västbengalen.

Boken ges ut av det lilla Kolkataförlaget Worldview och man har ansträngt sig för att göra en snygg antologi. Boken är försedd med ett användbart index som gör det enkelt att navigera runt bland de 25 artiklarna som breder ut sig på bokens 272 sidor.

Kenneth Nielsen

Överstning: Katarina Sandström Blyme

Mobil till Utland

Äntligen kan du ringa billiga samtal till utlandet från din mobil för samma låga priser som från din fasta telefon

Fungerar även för Comhem och Bredbandsbolagets kunder!

Beställ utan kostnad:

www.teleman.se

020-140 00 46

TELEman

Spännande om när inkvisitionen kom till Goa

GUNNAR W KNUITSEN (RED)
Charles Dellon. I Inkvisitionens klør

Unipub, Oslo, 2006

Inkvisitionen, den katolska kyrkans häxjakt på påstådda kättare från 1600-talet och framåt, var också en indisk företeelse. I det portugisiska Goa fängslades och torterades under 200 år mängder av framförallt konverterade före detta hinduer som inte korrekt tillämpade den rena läran. Den franske läkaren **Charles Dellon** greps i staden Daman där han bott länge och tillbringade sedan fem år i inkvisitionens fängelse i Goa innan han lyckades bli fri.

Tillbaka i Europa skrev han 1687 en självbiografi om sina fasansfulla år i inkvisitionens våld, en bok som blev en bestseller översatt till många språk.

Dock först nu till ett skandinaviskt språk av den norske historikern **Gunnar W Knutsen**. Det är en sällsynt spännande skildring som faktiskt har relevans än i dag, se bara på Guantanamo. Som komplement har Knutsen också översatt en indignationstext av den skotske missionären **Claudius Buchanan** från 1811 som också den handlar om inkvisitionen i Goa, då ännu i full gång. Men Buchanans skildring kom att spela en väsentlig roll i att inkvisitionen äntligen avskaffades året därpå.

Lars Eklund

Rikt och lättläst om islamiska kungariket

FRANCIS ROBINSON
The Mughal Emperors and the Islamic Dynasties of India, Iran and Central Asia

Thames & Hudson 2007

Den vackert illustrerade volymen berättar författaren, som är professor i sydasiatisk historia vid universitetet i London, om hur flera mäktiga islamiska kungariket uppstod i Indien, Iran och Centralasien från 1200-talet och framåt, styrda av dynastier med rötter i Djingis Khans mongoliska invasionsstyrkor som på kort tid erövrade betydande delar av Asien.

Timuriderna i Afghanistan/Centralasien, safaviderna och efterföljande dynastier i Persien, "slav"-sultanerna i Delhi och stormogulerna med **Babur, Humayun, Akbar, Jahangir, Shahjahan** och **Aurangzeb** som enade det mångkulturella Indien, hade därmed ett gemensamt mongoliskt ursprung. Kunnigt går författaren igenom dynastiernas uppgång och fall, kung för kung, en historia fylld av krig och våldsamma uppgörelser. Men också en epok med storslagen konstnärlig kreativitet i städer som Samarkand, Isfahan och Fatehpur Sikri.

Boken är pedagogiskt upplagd och lyckas väl förmedla dessa kontraster. Kartor, släkträd och ett rikt bildmaterial gör dessutom boken lättläst.

Lars Eklund

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-222 73 40
E-mail: sydasien@sydasien.se
Webb-sida: <http://www.sydasien.se>
Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

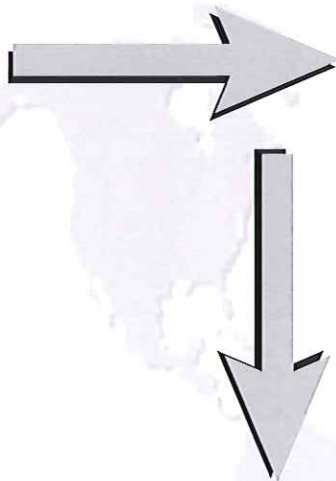
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer: Katarina Sandström Blyme och Lars Eklund

Tryck: Luleå Grafiska
Prenumerantregister:
Nätverkstaden Väst, 031-743 99 05,
ekonomitjanst@natverkstan.net
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl. fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 320 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 400 kr. Utanför Sverige kostar en prenumeration/medlemskap 450 kr.

Lösnummerpris: 80 kr
Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
Nästa nummer utkommer i december.

Manusstopp: 10 november 2007
Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasien såväl som i Sverige.

Flyg till

Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal, etc.

Med

Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42 · 111 37 Stockholm

Tel. 08-10 45 58 · Fax. 08-723 06 66

E-mail: metropolresor@telia.com

Hemsida: www.metropolresor.com

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

POSTTIDNING BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Avsändare: SYDASIEN
Råbygatan 5 A, 223 61 Lund

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

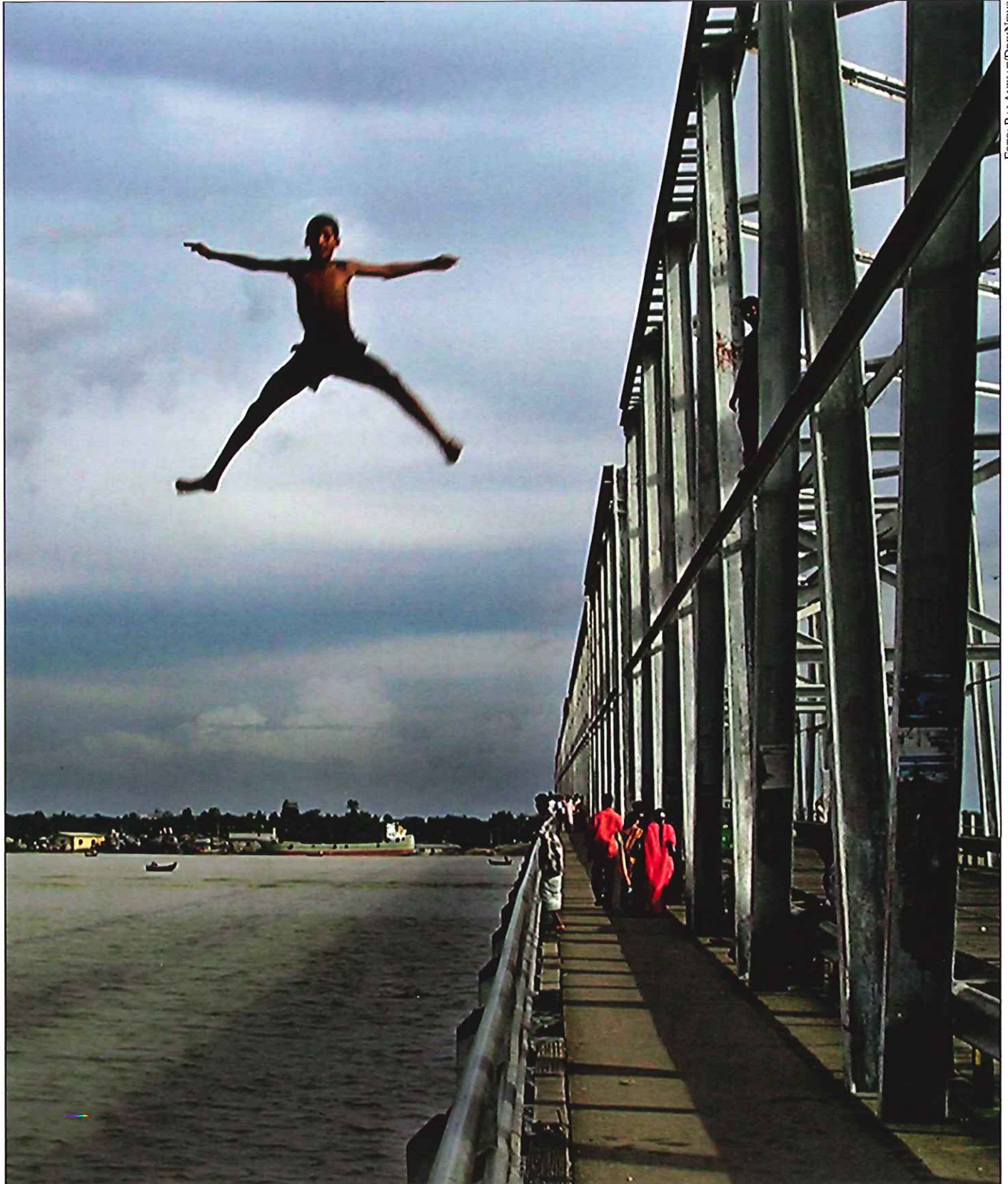

Foto: RAJ ANIKAT/DRINKNEWS

Fritt fall i Chittagong. En pojke hoppar ut från bron över floden Karnaphuli i Chittagong. Det är 20(!) meter ner till vattenytan. Bilden kommer från den bangladeshiska bildbyrån DrikNews. Ett urval av fotografernas bilder kan ses på: www.shahidul.wordpress.com – en välmatad sajt med intressanta texter och bilder om dagsaktuella händelser i Bangladesh.